

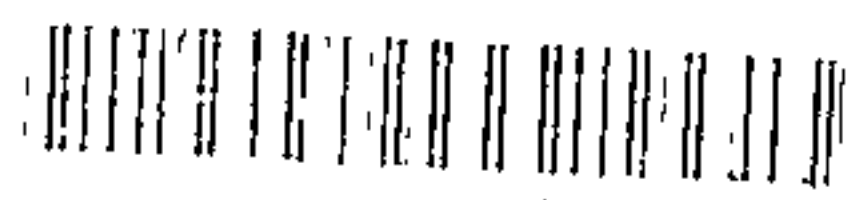
म. ग्रं. सं. ठाणें
विषय इतिहास
सं. क्र. १०९

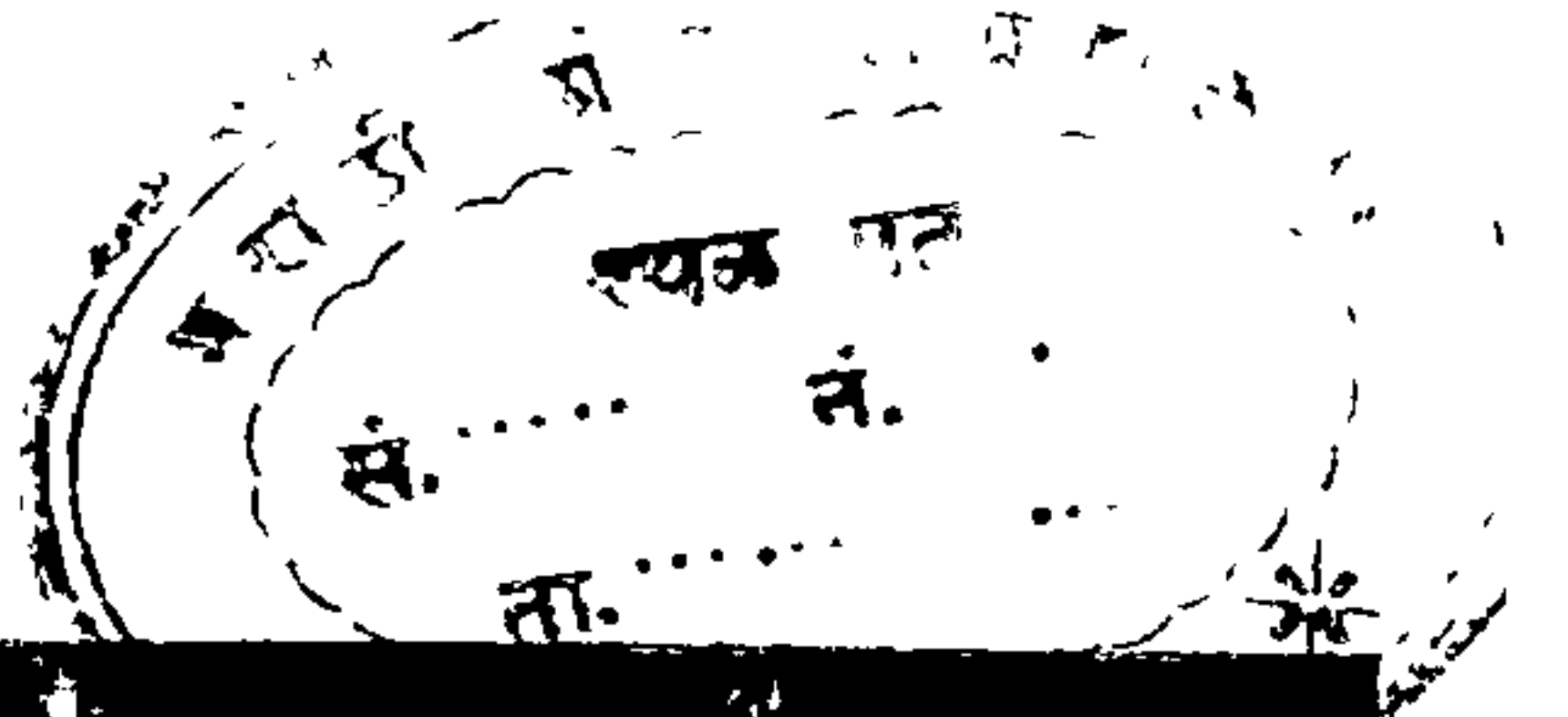
REFB 0005339

REFBK-0005339

211 90E

REFBK-0005339

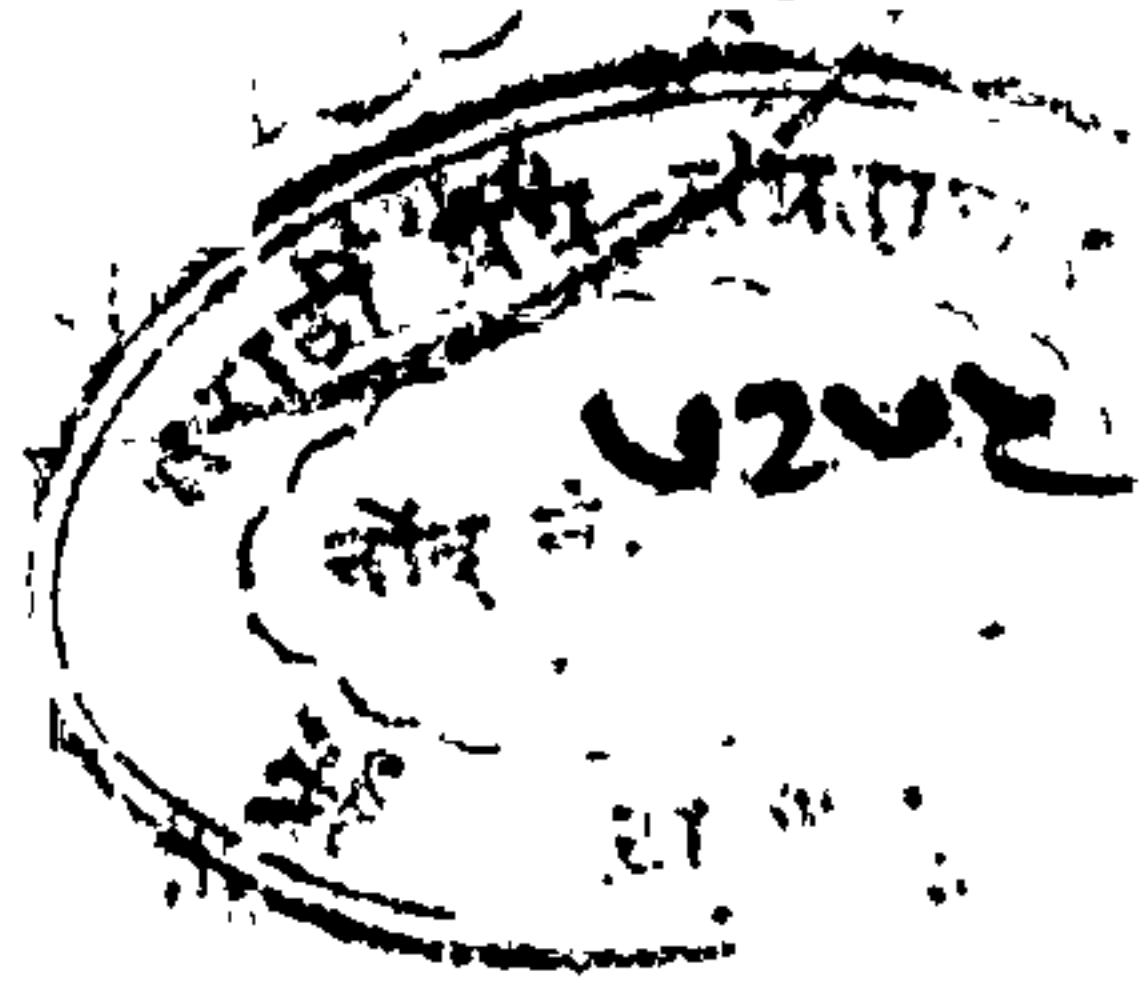

चित्रशाला प्रेस, पुणे.

शिवाजी.

५९३२

शिवाजीची बखर

प्रस्तावना

जनसेवा मासिकाच्या जानेवारी १९३४ चे अंकांतील उद्देशांत सूचित केल्या-प्रमाणें ही बखर आम्ही आतां वाचकांस पूर्णपणें सादर करीत आहोंत. मूळ बखर मोडी लिपींत जुन्नरी सुडाच्या कागदावर लिहिलेली आहे. त्यामुळें कांहीं ठिकाणीं वाचनांत किंवा अक्षरओळख पडण्यांत चूक होणें शक्य आहे. परंतु अशी ठिकाणें फार थोडी आहेत. त्यामुळें मूळ बखरीचें वृत्त या छापील प्रतींत जसेच्या तसे वाचावयाला मिळतें. बखरीच्या कागदाची रुंदी साडे पांच (५ $\frac{१}{२}$) इंच आहे, व घडी घातलेल्या पानांची लांबी नऊ (९) इंच आहे. या हिशेबानें हस्तलिखित एके वाजूस लिहिलेली अशी २०२ पानें होतात. हीं पानें सुटी नसून एकास एक चिकटविलेली आहेत म्हणून सर्व बखर उघडली असतां रुंदी साडे पांच इंच कायम राहून लांबी सळंग दीडशे (१५०) फूट भरते.

या बखरीचे मजकूराविषयीं विचार करितां हिचें स्थूलमानानें तीन भाग पडतात.

पहिला भाग—यांत युधिष्ठिरापासून महाराष्ट्र राजे व महंमदशाहा मुसलमान पातशाहाची वंशावळी पानें १ ते १२ पर्यंत दिली आहे.

दुसरा भाग—शिवाजीची ९२ कलमी संकलित हकीकत असलेला भाग पानें १३ ते ५४.

तिसरा भाग—परिशिष्टाच्या स्वरूपाचा असोन त्यांत सेनापति, मुजुमदार यांची यादी, देवीचें भविष्य, शिवशकावली, व दुसरी इंग्रजांनीं पुण्यावर झेंडा रोवीपर्यंत मजकूर असलेली सरासरी दोनशें वर्षांची शकावली इतका मजकूर आला आहे. पानें ५४ ते ६०.

आतां या तीनही भागासंबंधानें स्वतंत्रपणें विचार करूं.

पहिल्या भागांत पान ७ वर दर्शविल्याप्रमाणें युधिष्ठिर, वीरसेन, नरहरी, मंत्री, नृपसिंग, विक्रमजित्, जैसिंग, माधवसेन धीरंधर, पृथ्वीपाल, अशा दहा महाराष्ट्र वंशांतील राजांची नांवनिशीं वर्ष, मास, दिवस सुद्धां दिली आहे. यांत एकंदर १२० पुरुष येतात. व त्या सर्वांनीं मिळून ३९२७ वर्षे राज्य केलें. त्यानंतर मुसलमान पातशाही झाली. ती पातशाही महंमदशापर्यंत ९१५ वर्षांपावेतो अस्तित्वांत होती. याप्रमाणें एकंदर ४८३९ (४८४२ ?) वर्षांचीं राजे व पादशहांची नामावली येत आहे. (पान १२). यांत तीन वर्षांची चूक येते. परंतु सर्व आकडे बखरीप्रमाणेंच दिले असल्यानें ही चूक प्रतीत किंवा नकलेंत असली पाहिजे. परंतु ५००० वर्षांत ३ वर्षे ही धुलक वाव आहे.

या वंशावळी संबंधीं विचार करितां असें दिसून येतें कीं, निराजी राहूजी हेजीव (पा. १२, १३) यास दिल्लीची वंशावळी पाठविण्याविषयीं रायगडीहून आज्ञा झाली होती. त्यावरून अनाजी रंगनाथ मळेकर व येसाजी मल्हार चाईकर यांनी पारसीची नकल हिंदवीं करून रायगडास पाठविली. व पुढें अनाजीचा पुत्र 'खंडो' यांनी अनाजीजवळ असलेल्या तर्जुम्यावरून प्रस्तुत वंशावळी लिहिली आहे. निराजी हा शिवाजीबरोबर दिल्लीचे कैदेत होता, व त्यानें बैराग्याचे वेषांत महंत बनून शिवाजीस कैदेतून निसटून जाण्यास मदत केली होती. (क. ५४)

या ५००० वर्षांच्या नामावळीकडे पाहिलें असतां त्यांत शक, संवत् वगैरेचा फारसा उल्लेख केलेला नाहीं. परंतु वर्ष, महिने, दिवस फार कसोशोनें दिलेले दिसतात. आतां दिलेली माहिती कितपत ग्राह्य समजावी हा सध्यां अस्तित्वांत असलेल्या ऐतिहासिक साहित्याबरोबर तौलनिक दृष्टीनें अभ्यास करणाऱ्या इतिहास संशोधकाचा प्रश्न आहे. बखरींतील माहिती छापील पुस्तकरूपानें आम्ही जनते-पुढें ठेवीत आहों. परंतु हल्लींच्या इतिहासग्रंथांत जो विश्वसनीय मानलेली सनावली दिली असते तिच्या अनुरोधानें खाली दिलेल्या कोष्टकाप्रमाणें स्थूलमानानें निरनिराळ्या राजवंशाचे सन बसावितां येतात.

(३)

वंशाचें नाव	इसवी सन	सुमारें	वर्षें
युधिष्ठिर	३१०२ B. C. ते	१२४५ B. C.	१८५७
वीरसेन	१२४५ B. C. ते	८२७ B. C.	४१८
नरहरी	८२७ B. C. ते	३४८ B. C.	४७९
मंत्री	३४८ B. C. ते	३८ B. C.	३१०
नृपसिंग	३८ B. C. ते	२ A. D.	४०
विक्रमजित्	२ A. D. ते	१५१ A. D.	१४९
जैसिंग	१५१ A. D. ते	२९८ A. D.	१४७
माधवसेन	२९८ A. D. ते	४०६ A. D.	१०८
धीरंधर	४०६ A. D. ते	७३८ A. D.	३३२
पृथ्वीपाल	७३८ A. C. ते	८२४ A. D.	८६
एकंदर	३१०२ B. C. ते	८२४ A. D.	३९२६
मुसलमान			
पातशहा	८२४ A. D. ते	१७३८ A. D.	९१४
एकूण.			४८४०

याप्रमाणें हिशेब धरित्यास कलियुगाचा प्रारंभ इसवी सनापूर्वी ३१०२ वर्षें येतो. व तें अनुमान कित्येक इतिहासज्ञांनीं केलेल्या अनुमानाशीं जुळतें येतें. तसेंच ठोकळ मानानें महाराष्ट्रांतील युधिष्ठिर वंशानें साधारणतः १९०० वर्षें राज्य केलें, बाकीच्या ९ महाराष्ट्र वंशांनीं तितकींच वर्षें, व मुसलमानांनीं १००० वर्षें याप्रमाणें जवळ जवळ ४८०० वर्षांचा हिशेब बसतो.

आतां या बखरीचा दुसरा भाग म्हणजे ज्यांत मालोजीपासून शिवाजीचे मृत्युपर्यंत ९२ कलमांत निवेदन केलेला वृत्तांत येतो त्याविषयीं थोडासा विचार करूं. या बखरींत निवेदन केलेली हकीकत व इतिहास म्हणून प्रसिद्ध असलेला भाग यांत कितपत तफावत आहे तें इतिहासनिरीक्षकांचें काम आहे. त्याविषयीं या लहानशा उपोद्घातांत विचार करणें शक्य नाहीं. तथापि कांहीं ठळक गोष्टीसंबंधी थोडेसे दिग्दर्शन याखालीं करीत आहों.

शिवाजीचा राज्यसंस्थापनेचा काल अत्यंत धामधूमीचा होता. अशा वेळीं राज्य कमाविणें व तें राखणें म्हणजे त्याकरितां असामान्य, लोकोत्तर बुद्धिमत्तेची जरूरी होती हें निर्विवाद होय. व तसली बुद्धी शिवाजी महाराजांचें ठायीं होती यांत त्यांची कर्तबगारी पाहिली अमतां मुळीच शंका रहात नाही व त्यांनीं आपल्या हयातींत राज्य कमाविणें, व तें राखणें ह्या दोन्ही गोष्टी केल्या होत्या. परंतु कमाविण्यापेक्षां मिळविलेलें राज्य टिकविण्याकरितां नेहमीं जास्त कर्तबगारीची व मुत्सद्देगिरीची जरूरी असते. शिवाजीनंतर राज्य टिकविण्यास लागणाऱ्या या विशिष्ट गुणांस ओढांटां लागल्यामुळें मराठ्यांचें राज्य पुष्कळ अंशीं कमकुवत झालें.)

श्रीमंताच्या मुलांना वाईट मार्गावर नेण्याकरितां त्यांचे भोवतीं नेहमीं आपमतलबी, हांजी हांजी करणारी मंडळी गोळा होत असते. व मुलास दुर्वर्तनाकडे प्रवृत्त करण्यांत यांचा फायदा असतो. मग यामुळें तें श्रीमंताचे घराणें पार बुडालें तरी यांना त्याची क्षिती नसते. दुसरें, वडिलांची संपत्ति आयती प्राप्त झाली असली म्हणजे ती मिळविण्यास काय श्रम, कष्ट पडले असतील त्याचे मुलांस काय होय ? तितक्यांतून त्यावर पूर्ण देखरेख करण्याकरितां कळकळीची माणसें नसली म्हणजे वरील स्वार्थसाधू मंडळीचे चांगलेच फावते. या साध्या गोष्टीचें प्रत्यंतर संभाजीचे संबंधांत दिसून येते. शिवाजी महाराज ही गोष्ट जाणून होते. परंतु कार्यबाहुल्यामुळें किंवा पुरेशा वेळेच्या अभावीं त्यांना या संबंधांत विशेष कांहीं करतां आलें नाही. व शेवटीं शिवाजीचे निधनानंतर मराठी राज्यास उतरती कळा लागण्याचें हें एक जबरदस्त कारण घडलें.

आणखी एक गोष्ट म्हणजे फंदफितूरीची. आपल्या राज्यांत किंवा गोतावळ्यांत शत्रु कोण व मित्र कोण हें समजणें केव्हां केव्हां महामुष्कळीचें होऊन बसते. बाह्यात्कारी जो 'आपला' म्हणून समजावा तो 'आंतून' शत्रूकडे लागलेला असतो, अशी उदाहरणें या वखरींत वाचावयास मिळतात. याचें कारण पाश्चात्य देशांत ज्याला स्वदेशाभिमान म्हणून हल्लीं म्हणतात तो गुण त्यावेळेस पूर्णवस्थेला पोहोचला नव्हता. या गुणाचा नुकतांच कोठें उदय झाला होता व या गुणाचें जाज्वल्य स्वरूप म्हणजे स्वतः शिवाजी महाराजच होत.

या फंदफितुरीची काळी छाया महाराष्ट्राच्या किंबहुना हिंदुस्थानदेशाच्या इतिहासांवर पडलेली ठायीं ठायीं दिसून येते. व अद्यापही या अवगुणाचा जितका नायनाट व्हावयास पाहिजे तितका न झाल्याने एकराष्ट्रीयत्वाच्या कल्पनेस जोम येत नाही. आतां याची कारणमीमांसा करूं गेले असतां तो एक वेगळा स्वतंत्र विषयच होऊं पाहील, म्हणून ह्या छोट्याशा प्रस्तावनेत दिग्दर्शन करण्यापलीकडे जास्त विवेचन करणें शक्य नाही.

या बखरीच्या वाचनानें आणखी एक गोष्ट डोळ्यासमोर उभी राहते ती ही कीं त्या वेळीं नीतीमत्ता, दगाबाजी, कौर्य वगैरेची जीं उदाहरणें मधून मधून दृष्टीस पडतात त्याकडे आधुनिक कालाच्या चष्म्यानें पाहणें योग्य होणार नाही. कारण राजनीती ही भर्तृहरीच्या ' वारांगनेव नृपनीतिरेनेकरूपा ' या वचनाप्रमाणें स्थल, काल, परिस्थिती यांच्या अनुरोधानें लवचिक व बदलणारी असते.

वैयुक्तिक नीती व राजकीय नीती यामध्यें महदंतर असते. शांततेच्या काळीं जी शिक्षा देणें गर्य समजलें जाते तसली शिक्षा धामधूमीचे कालांत राजकीय नीतीचे पायीं पुष्कळशा निरपराधी लोकासही देण्याची वेळ येते. व तसली उदाहरणें या बखरींत कांहीं ठिकाणीं दिसून येतात. याचें कारण शांततेच्या वेळचे कायदे, नीतीच्या कल्पना धामधूमीचे काळीं (state of war) अपुरे पडतात. व त्यावेळीं कडक उपाय योजना (martial law) करावी लागते. त्यामुळे एकंदर राज्याच्या सुरक्षिततेकरितां इतिहासांतरी केलेल्या विश्वासघात, दगाबाजी, फसवणूक वगैरे कृत्याकडे केव्हां केव्हां निराळ्या दृष्टीनेंच पाहणें जरूरीचे असते.

शिक्षा देण्याचेही अनेक प्रकार दिसून येतात. हातपाय तोडणें, डोळे फोडणें, चौरंग करून किंवा गारींत घालून मारणें, हत्तीचें पायीं देणें, रथास जोडून फरफटणें, सुळावर चढविणें, फाशी देणें, विजेचा धक्का देऊन यमसदनीं पाठविणें हे व असले शिक्षा देण्याचे प्रकार कालमानाप्रमाणें निरनिराळें असणें शक्य आहे. सुधारणायुग जसजसे पुढें पुढें सरकत आहे तसतसे या प्रकारांतही सुधारणा होत चालली आहे. म्हणून केवळ याबद्दल जुन्या लोकास दोष देण्याचें विशेष कारण नाही.

या सर्व बाबीकडे आतां, हंसक्षीर न्यायानें पाहिले पाहिजे. सध्याचे कालीं अनु-
करणीय अशा चांगल्या गोष्टी घेऊन बाकीच्यास घडून गेलेल्या गोष्टीपेक्षां, निव्वळ
इतिहासापेक्षां जास्त महत्त्व देण्याची जरूरी नाही. शत्रु आणि मित्र, हाडवैरी व
कोट्टे दुष्मन्, वगैरे विरुद्ध पक्षोपपक्षांतील लोक आतां कालवश झाले आहेत. म्हणून
त्यावेळची हल्लीं नामशेष झालेली भांडणें पुनः उकरून काढून, त्याचा काथ्याकूट
करून डोकीं गरम करून घेण्यांत साधारण लोकांना तरी कांहीं फायदा नाही. बाकी
शांत डोक्याच्या इतिहाससंशोधकांना हा न्याय लागू करितां येणार नाही हें
उघड आहे.

बखरीचा तिसरा भाग जो परिशिष्टरूपाचा आहे म्हणोन वर लिहिलें आहे,
त्यांतील शकावल्या हल्लीच्या सनावल्याशी ताडून पाहिल्या पाहिजेत. व जरूर तो
फरक करून घेतला पाहिजे. हा भाग इंग्रजांनीं पुण्यावर झेंडा रोवोपर्यंतचा अस-
ल्यानें फार अर्वाचीन आहे, व त्यावरून या बखरींतील मजकूर निरनिराळ्या वेळीं
लिहिला गेला असला पाहिजे हे उघड होते. ह्या भागाचा संशोधकांस तौलनिक
पद्धतीनें उपयोग होण्यासारखा आहे.

आतां या बखरीच्या वाचनापासून सद्यःस्थितींत काय बोध घ्यावा याविषयीं दोन
शब्द लिहून आम्ही ही प्रस्तावना पुरी करितो. शिवाजी महाराजांनीं ज्या परिस्थि-
तींत राज्य स्थापना केली ती आतां उरली नाही. परंतु देशाभिमान, राष्ट्राभिमान,
समयसूचकता, शौर्य, नीती वगैरे जे गुण शिवचरित्रांत दिसून येतात ते आपणांत
आणावयाचा प्रयत्न केल्यास त्याचा पुष्कळ उपयोग होणार आहे. समाजांत सध्यां
मधून मधून बोकाळूं पाहात असलेली, नाटकी, उद्येल, बालिश, उथळ, बेशिस्त,
वृत्ती सोडून देऊन राहणींत, आचारांत, विचारांत, भारदस्तपणा, बहुश्रुतपणा,
एक वेळीं राज्य कमाविलेल्या शूरांच्या वंशजास शोभेल अशी कडकडीत शिस्त,
धैर्य, लोकसंग्रह वगैरेनीं युक्त अशी नवी जोमदार वृत्ती कशी उत्पन्न होईल याकडे
लक्ष्य दिलें पाहिजे. नुसते नांवाचे, नामधारी, शिवाजीचे शूर मरहट्याचे वंशज
म्हणवून घेण्यांत, आणि आमच्या पूर्वजांनीं राज्यें कमाविली होती, हें सांगण्यांत
काय प्रसन्न आहे ? राज्यें कमाविली पण गमाविली हें दृषण कांहीं कमी नाही.

त्यापेक्षां ज्यांच्या पाठीमागे सोज्वल इतिहास नाही ते तरी फार बरे. नवी विटी नवे राज्य.

शिवाजीचे शूर मरहट्यावर, विशेषतः महाराष्ट्रीयार एक वेळचे राज्यकर्ते म्हणून एक विशिष्ट जबाबदारी येऊन पडते. ती चुकवितां येणार नाही. जातिबंधने तोडावीं कीं जोडावीं; अभक्ष्यभक्षण, मांसाहार करावा कीं त्याजावा; कुलीन स्त्रियांनीं रंगभूमिवर येऊन नाचावे किंवा पुरुषांनींच विडंबनयुक्त बाष्कळ नाटके लिहून किंवा अंगविक्षेप करून स्वतःस नटवर्य, नटसम्राट, गायन विशारद इत्यादि पदव्या लावून घ्याव्या; इत्यादि शुष्क वादविवाद वाढवून कालक्षेप करण्यांत काय अर्थ आहे ? असल्या फंदांत पडून, हलका पेशा पत्करून किंवा मादक पदार्थांचे व्यसनांत गुरफटून इतरांकडून 'हे पाहा अधोगतीस लागलेले शूर शिवाजीचे किंवा महाराष्ट्रीयारचे वंशज' म्हणून बोट दाखवून घेणे व मानखंडना, मानहानि, अवहेलना, अपमान मान खाली घालून सहन करणे, यापेक्षां 'दुर्गति,' 'दैवदुर्विलसित' कोणते असू शकणार ?

त्यापेक्षां हल्लींच्या कालमानाला अनुरूप अशीं निरनिराळ्या विषयांतील संशोधन कार्ये, औद्योगिक चळवळी, नौकागमन, विमानविद्या, परदेशगमन, व्यापार, निरनिराळ्या शास्त्रांतील प्रावीण्य संपादन याकडे जास्त लक्ष्य पुरविल्यास 'शिवाजीचे वंशज' 'अस्सल मरहटा' वगैरे नामाभिधानें सार्थ होणार नाहीत काय ?

संपादक

अनुक्रमणिका

अनुक्रमणिका	 १—७
युधिष्ठिरापासून महंमदशाहापर्यंत वंशावळ	 १—१२
९२ कलमी बखर	 १३—५४

१ मालोजी व विठोजी भोसले सिंदखेडास लुखजी जाधवरावाकडे चाकरीस राहतात. २ शाहाजी राजाचा जन्म. ३ शिमगासण. शाहाजी व जिजावा गुलाल खेळतात. जाधवराव 'जोडा इजोगा' म्हणून सहज उद्धारतात. ४ मालोजी व विठोजी यांचा जाधवरावाबरोबर बेबनाव. ५ मालोजी परत येरुळास-भवानीचा वर. ६ जाधवरावाचा सिंदखेडंकराबरोबर 'सोगाह'चा दावा. ७ मर्होदीत मेलेले डुकर. पातशाहाची जाधवरावावर इतराजी. ८ शाहाजीबरोबर जिजावाचा वाङ्निश्चय. ९ शाहाजी जिजावाचें लग्न. १० मालोजीचा दानधर्म-ध्रुणेश्वर देवालय..... १३—१८

११ निजामशाहाचा अंत. शाहाजी राजे दिवाण. १२ जाधवराव 'हरोल' होऊन दौलताबादेवर दिल्लीच्या बादशाहाकडून स्वारी. १३ माहुलीस वेढा. १४ शाहाजी विजापुरास 'पलोत' गेले. १५ शाहाजीचा पाठलाग. शिवाजीचा शिवनेरीस जन्म. १६ शाहाजीस कर्णाटकची जहागीर. दिल्लीची फौज परतली. १७ मलिकंबराची दौलताबादेस वजीरी. १८ मलिकंबराची धामधूम व शाहाजी वर्गरेकडून पराभव. १९ नागरगांवचे 'तुळा'र कसे झाले. २० मोरो तानदेव यांची भुमेगिरी. शाहाजीच्या जहागिरी. १९—२४

२१ शाहाजीचें लग्न. मुरार जगदेव यांचा 'चौरंग' करून शिरच्छेद. २२ शाहाजीने चंदावर घेतलें. २३ मलिकंबर व साबाजी अनंत यांचा मृत्यु. औरंगजेब दक्षिणेस सुभा स्थापन करितो. २४ दादो कोंडदेव याचा मृत्यु. शिवाजीने सर्व मुलुखांची व्यवस्था आपले ताब्यांत

घेतली. २५ शिवाजी व औरंगजेब यांचा दावा लागला. २६ औरंगशहा दिल्लीचा पातशा झाला. २७ शिवाजीचा पुरंदरचे निलोजी निलकंठराव याचबरोबर दावा. २८ पुरंदर किल्ला शिवाजीचे स्वाधीन. २९ शिवाजीचा कण, राजगड, तोरणा वगैरे किल्ले ताब्यांत घेतो. शिवाजीचा जावळीच्या 'मोरे' बरोबर 'दावा' व 'फत्ते'. ३० जावळी राज्य खालसा... २४-२९

३१ विजापूरकर व शिवाजी यांचा दावा लागला. आबदुल्लाखानाची शिवाजीवर मोहीम. ३२ दोघांची प्रतापगडाखाली भेटीची तयारी. ३३ आबदुल्लाखान सदरे सन्निध येतो. ३४ आबदुल्लाखान पोटी विचवा मारून ठार. ३५ खानाची फौज चाईस 'बुडविली'. ३६ सातारा, चंदन वंदन इ. गड घेतले. ३७ आबदुल्लाखानाचा पुत्र फाजिलखानाचा पनालियास वेढा. ३८ शिवाजी वेढ्यांतून निसटून गेला. ३९ बाजी प्रभूची स्वामिभक्ती व मृत्यु. ४० पिंगळे यास पेशवाई. २९-३४

४१ मोहोकोमसिंगाची शिवाजीवर मोहीम. पराभव व मृत्यु. ४२ शिवाजीचें लग्न. राज्याची वंदोवस्ती. ४३ शास्ताखानाची शिवाजीवर खानगी. काऊजी बंदा मारिला. ४४ शास्ताखानाचें शिवाजीस पत्र. ४५ त्यावर शिवाजीचे प्रत्युत्तर. ४६ शास्ताखानाचा 'अंगठा' उडाला. त्याचा पुत्र मारिला. ४७ शास्ताखान पुण्यास परतला ४८ मिर्जा राजा सुभा झाला. ४९ मिर्जा राजाचा कौढाणा सिंहगडास वेढा ५० मिर्जा राजाची शिवाजीबरोबर भेट, दिल्लीस जाण्याचा मनसुबा. ३४-३८

५१ रामसिंगाबरोबर लवाजमा घेऊन शिवाजीचें दिल्लीस प्रयाण. ५२ शिवाजीस लष्करासुद्धां कैद. ५३ लष्करास परत जाऊ दिले. ५४ शिवाजी कैदेतून निसटला. ५५ शिवाजी वैरागी वेषांत यात्रा करून रायगडास परत. ५६ संभाजी रायगडास परतला. ५७ डबोर व कोरडे यांची कैदेतून सुटका. ५८ मिर्जा राजावर दिल्लीची इतराजी. दलेलखान दक्षिणचा सुभेदार. ५९ संभाजीचे दलेलखानाबरोबर गुप्त खलवत. संभाजीस कैद. ६० संभाजीची सुटका. ३८-४२

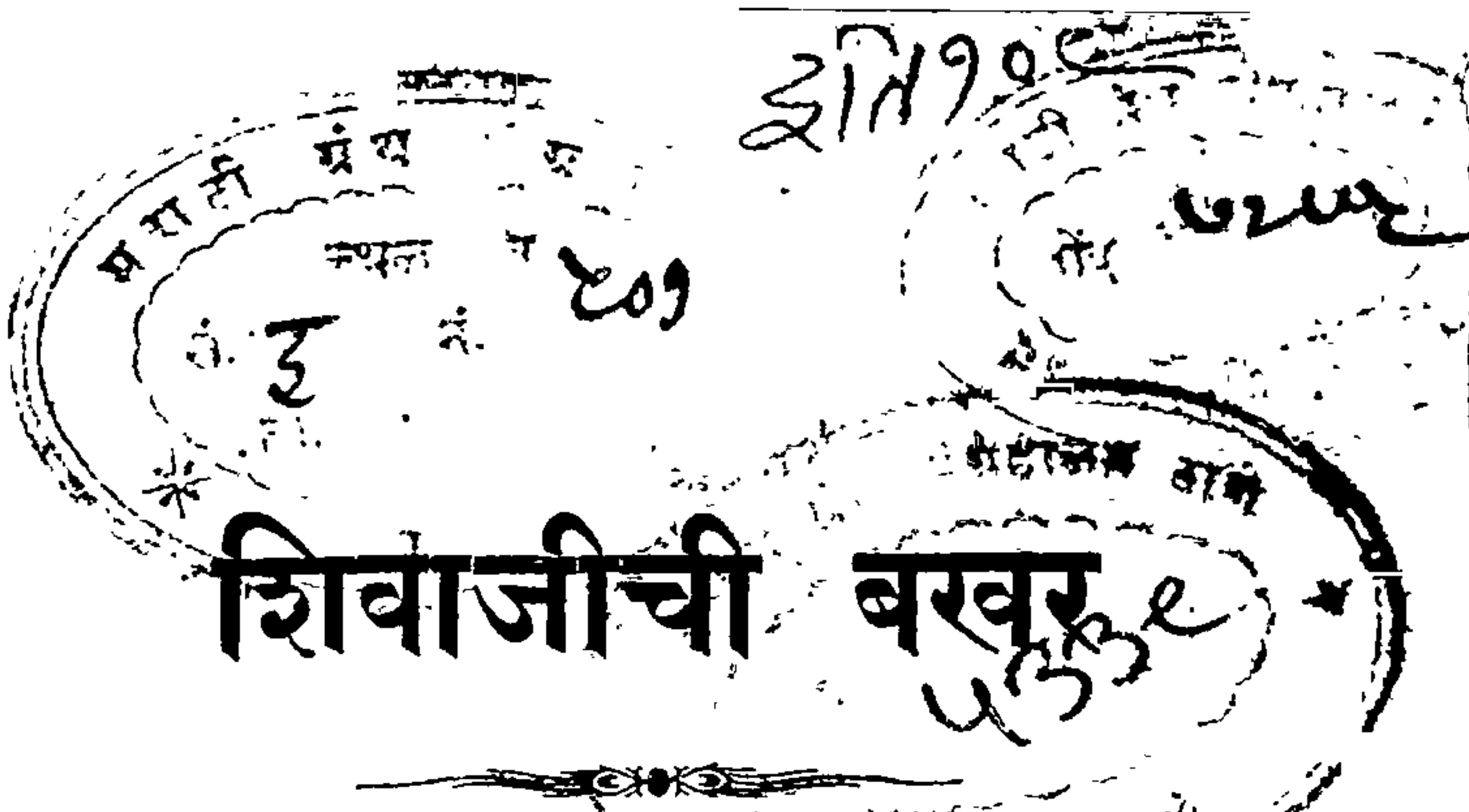
६१ दलेलखानास विषाचा प्याला. ६२ शिवाजीचा दिल्लीबरोबर तह. ६३ सुरत लुटली. ६४ राजारामाचा जन्म. ६५ हुसनूर पेठ लुटली. सिवाप्पा नाइकाशी तह. ६६ शाहाजीस विजापूरकराकडून कैद. ६७ रणदुल्लाखानाची रदबदली. ६८ शाहाजीची सुटका. ६९ शिवाजीकडून वाजी घोरपड्याचें पारिपत्य. ७० शाहाजी व शिवाजीची भेट..... ४२-४६

७१ प्रतापराव गुजराचा मृत्यु. ७२ शाहाजीचा घोड्यावरून पडून मृत्यु. ७३ विजापूरकराबरोबर तह. ७ लक्ष होन नालबंदी. ७४ भागानगरच्या तानशाहाबरोबर तह. ७५ रघुनाथराव ह्णमंते यांचा येकाजीशी बेबनाव. ७६ चंदावरचे राज्य घेण्याची शिवाजीबरोबर मसलत. ७७ शिवाजी कनकगिरीकडे कूच करितो. ७८ भागानगरच्या तानशा- कडून लष्करचा खर्च घेतला. ७९ भागानगरीस एक महिना मुकाम. ८० कनोलकराजवळून ५ लक्ष होन घेतले. श्रीशैल्याची यात्रा केली..... ४७-५०

८१ वेरुळास वेढा. चंदी घेतली. ८२ चंदावरचें राज्यांत वाट्यावद्दल मागणी. ८३ चंदावरच्या फौजेची युद्ध. ५० लक्ष होनाचा मुल्लख घेतला. ८४ विजापूरकराशी युद्ध. हुसेनखान मायणा व लाधीखान यांचा पाडाव. ८५ कापले व बहादुर बिंडा किल्ला घेतला. ८६ बहिरराव मोहिते व मलेकर यांना बक्षिसे दिली. ८७ शिवाजीचे मौजीबंधन व राज्या- भिषेक ८८ रणमस्तखानाबरोबर लढाई. ८९ शिवाजीचा मृत्यु. ९० संभाजी पनालियास. ९१ नव्वद प्रकरणांत संकलित कथा वर्णिली. ९२ हस्ताक्षर खंडो अनाजी मलेकराचे. ५०-५४

परिशिष्टः--भवानी वाक्यकथन. सेनापति व मुजूमदाराची यादी. शिवशकावली. शिवजन्मापासून इंग्रजांनी पुण्यावर झेंडा रोवीपर्यंतची दुसरी शकावली. ५४-६०

९२ कलमी बखरींतील नांवाची सूचि ६१-६४
नद्या, ओढे, किल्ले, गड, घाट, देश, प्रांत, गावें वगैरेची सूचि..... ६५-६६

अश्विन वद्य १० विश्वावसू नाम संवत्सरे ते दिवशीं संताजी मोहिते व संतगडावरले तलबीड आहे. याणी सांगितले तेच लिहीले आहे. ते तुळजा-महाराजयाजपासून कांहीं माहितगीरीस आले त्याजला माहित होते म्हणोन लिहून घेतले मुकाम महेश्वरी लिहीले असे.

जाबता राजेहाय व पादशहा तक्त दिल्ली ई॥ आरंभ कलियुगापासून राजा युधिष्ठिर व वरकड राजे पातशहा जाले त्यांचा तपशलि.

महाराष्ट्र राजे १२० या मुदती जमा बाकी. वर्षे ३९२६ मास १० दिवस १. राजा युधिष्ठिर याचे घराण्याचे पुरुष.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा युधिष्ठिर	१	३६	८	२५
„ परिक्षिति	२	६०	१	०
„ जन्मेजय	३	८४	५	२७
„ अश्वमेध शतानिक	४	८२	८	२४
„ धर्म	५	८८	२	८
„ मनंजीत	६	८१	११	२४
„ जसरथ	७	७५	८	४
„ दीनपाल	८	७५	१०	१८
„ उग्रसेन	९	७७	७	२४
„ सूरसेन	१०	७९	८	२९

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा भूपती	११	६१	७	२
„ रणजीत	१२	६५	१०	२९
„ बीरजित	१३	६४	७	३
„ भीमसेन	१४	१५	८	२९
„ सुकमल दंडी	१५	६२	०	३
„ नरहरी दंडी	१६	६१	१०	४
„ सुजीतरथ	१७	७२	११	३
„ सूर	१८	५८	०	८
„ पर्वत	१९	५०	८	२१
„ मंदुकरशा	२०	५२	४	०
„ तोडरमल	२१	४८	१०	२९
„ भीमदंडी	२२	४७	८	१७
„ नरहरी	२३	४७	११	०
„ पूर्णमल	२४	४४	८	१७
„ सारंगदंडी	२५	५६	०	०
„ रूप	२६	५४	१०	२
„ अभिमन्य	२७	५१	११	८
„ धनपाल	२८	४८	७	४
„ भीम	२९	५८	५	१५
„ लखमीदंडी	३०	४८	११	२१

एकूण पुरुष ३० वर्ष १८५६ मा.११ दि.१२

याउपरी लखमीदेवाचा वजीर वीरसेन होता. त्याने लखमीदेवास मारून राज्य घेतले. पुरुष १० या॥ मु॥ जमाहो.

शिवाजीची बखर

३

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा वीरसेन	१	५७	९	१७
„ शूरसेन	२	४२	८	११
„ वीरशा	३	४२	१०	७
„ अनंग	४	४७	८	२३
„ हररूप	५	४५	९	१७
„ शूरसेन	६	४३	३	४
„ पर्वत	७	४२	९	२४
„ शूरपाल	८	३८	२	५
„ द्रुपद	९	३५	४	१४
„ पृथ्वीपाल	१०	२१	८	११

एकूण १० पुरुष वर्षे ४१८ मा. २ दि. १३

याउपरी नरहरीनाथ होता त्याने पृथ्वीपालास मारून राज्य घेतले.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा नरहरी नाथु	१	३५	१०	८
„ जेतसिंग	२	२७	७	१९
„ बेरागमल	३	२१	२	१३
„ दिग्पाल	४	३५	४	१
„ महाबळ	५	४५	८	७
„ अमृतपाळ	६	२८	८	१०
„ तेजपाळ	७	२८	११	१०
„ माणिकचंद	८	२७	७	२१
„ कामचंद	९	४२	५	१०
„ हरगौण	१०	७७	०	११
„ जीवनगौण	११	२३	९	२७

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा रिध्यवंग	१२	२३	७	२९
„ भार्गव	१३	३५	२	२०
„ उदीतिकंठ	१४	२३	११	२४

एकूण पुरुष १४ वर्षे ४७९ मा. २ दि. ०

याउपरी उदीत कंठाचा मंत्री होता त्याने उदीतिकंठास मारून राज्य घेतले.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा मंत्री	१	१४	४	०
„ चंद्रपाळ	२	१६	८	२४
„ सुंदरपाळ	३	२१	४	१८
„ देशपाळ	४	११	०	११
„ रामपाळ	५	४७	११	१२
„ माधवपाळ	६	१०	८	२
„ राजपाळ	७	४०	१०	१०
„ गोविंदपाळ	८	१८	७	०
„ भीमपाळ	९	१६	१०	१३
„ अमृतपाळ	१०	१६	७	१९
„ बालपाळ	११	१२	१	१३
„ मदनपाळ	१२	१९	११	१३
„ भूपाळ	१३	१४	९	२२
„ हरपाळ	१४	१३	३	४
„ कर्मपाळ	१५	१५	०	२५
„ विक्रमपाळ	१६	१९	११	१३

एकूण पुरुष १६ वर्षे ३१० मा. २ दि. १९

शिववाजीची बखर

५

याउपर नृपसिंग राजा यांनै राजा विक्रमपाळास मारोन राज्य घेतलें

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा नृपसिंग	१	१२	०	७
,, उदयपाळ	२	६	५	५
,, श्रीपाळ	३	८	२	१
,, केशवपाळ	४	३	३	२९
,, सादतपाळ	५	१०	०	१८

एकूण पुरुष ५ वर्षे ४० मा. ० दि. ०

या उपरी राजा सादतपाळ यास राजा विक्रमजित् यानें मारून राज्य घेतलें.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा विक्रमजित्	१	१२	७	१९
,, रामचंद्र	२	१३	३	७
,, श्रीचंद्र	३	१४	९	१४
,, मुचुकचंद्र	४	२	२	०
,, कल्याणचंद्र	५	१०	५	४
,, सूरचंद्र	६	१६	३	१
,, भीमचंद्र	७	१६	३	१
,, गोविंदचंद्र	८	११	७	१२
भावती गोविंदचंद्राची स्त्री तिनें राज्य केलें ९		१	०	१८
राजा प्रतिमल भावती उपर राजा झाला १०		७	५	१९
,, गोविंद	११	१९	७	१८
,, पूर्णप्रेम	१२	७	७	१९
,, महानंद	१३	१५	७	१८

एकूण पुरुष १३ वर्षे १४८ मा. १० दि. ०

या उपरी जयसिंग बंगालियाहून आला त्यानें महानंदास मारून राज्य घेतलें.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा जेसिंग	१	१८	५	२१
„ सूर	२	१२	४	१२
„ क्षीरसेन	३	१५	७	१२
„ माधवसेन	४	११	३	१३
„ देवसेन	५	२०	८	५
„ मृसेन	६	५	१०	१
„ कल्याणसेन	७	४	८	२
„ हरीसेन	८	५	१०	१
„ ब्रह्मसेन	९	८	११	१
„ नारायणसेन	१०	५	२	१
„ लखमीसेन	११	२६	७	१५
„ दामोदरसेन	१२	११	५	१०

एकंदर पुरुष १२ वर्षे १४७ मा. १ दि. ५

याउपर राजा माधवसेन उत्तरेहून आला त्यानें दामोदरसेनास मारून राज्य घेतलें.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा माधवसेन	१	१७	१०	६
„ दीनसेन	२	१४	५	१
„ रणसिंग	३	१२	३	२४
„ सेरासिंग	४	१०	८	११
„ बीरसिंग	५	४५	०	२४
„ नृपसिंग	६	८	०	४

एकूण पुरुष ६ व. १०८ मा. ४ दि. ९

याउपर धीरंधर राजा यानें नृपसिंगास मारून राज्य घेतलें.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा धीरंधर	१	४२	७	०
,, सेन	२	५६	१०	९
,, कंठ	३	४५	२	८
,, महादेव	४	२०	२	६
,, बीरनाथ	५	३५	५	२५
,, जीवन	६	४३	३	२५
,, उदयसिंग	७	३७	४	२९
,, कुलानंद	८	५२	३	८
,, लल्हाट	९	१०	१	१३

पुरुष ९ व. ३३२ मा. ३ दि. २३

याउपर पृथ्वीपाल पूर्वेहून आला त्यानें लल्हाटास मारून राज्य घेतलें.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा पृथ्वीपाल	१	१४	५	७
,, दुर्जनपाल	२	११	०	१३
,, उदयपाल	३	१३	७	१४
,, चट (?) पाल	४	१०	२	१९
,, दिठोरा	५	३६	४	१७

पुरुष ५ व. ८५ मा. ८ दि. १०

तिरीज एकंदर

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
राजा युधिष्ठिर	३०	१८५६	११	१२
,, वीरसेन	१०	४५८	२	१३
,, नरहरी	१४	४७९	२	०
,, मंत्री	१६	३१०	२	१९
,, नृपसिंग	५	४०	०	०

शिवाजीची बखर

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
„ विक्रमजित्	१३	१४८	११०	०६
„ जैसिंग	१२	१४७	१	५
„ माधवसेन	६	१०८	४	९
„ धीरंधर	९	३३२	३	२३
„ पृथ्वीपाल	५	८५	८	१०

पुरुष १२० व. ३९२६ मा. १० दि. १

याउपर राजा दिठोरा यास मारून मुसलमान पातशाहा झाले.

	पुरुष	वर्षे	मास	दिवस
सुलतान रुकंदीन	१	२३	९	०
„ बाहवदीन	२	२५	०	१
„ समसदीन	३	२९	४	१३
„ कुतूमदीन	४	२७	७	५
„ शहादीन	५	०	४	१९
बिबीनें पातशाही केली	६	७	३	१८
सुलतान नसरदीन गोरी	७	१७	५	२९
„ यासदीन गोरी	८	१७	२	२३
„ मोहीदीन गोरी	९	२३	७	१३
„ हुसेन गोरी	१०	१४	३	१५
„ जलालदीन गोरी	११	१६	४	०
„ फुतबदीन गोरी	१२	१०	९	०
„ याकूदशहा गोरी	१३	१३	१०	६
„ शहा समसीदीन गोरी	१४	१३	९	९
„ अलाददीन गोरी	१५	२७	७	१३

पातशाहा सेतु पावेतो कारभार

फौज घेऊन गेला. समुद्रा-

पावेतों फौज जाऊन सर्व अंध
होऊन बुडाली. खासा बरोबर
बाबीन, काबील, दोघे सिपाई
खासादेखील तिघेजण राहिले.
तेथें करामती पाहून समाधी
जीत घेतली. त्याच्या उपर
बत्ती व पुतळे पातशहाचे
आहेत. चिऱ्यावर पारसी
लिहिले असे. हल्लीं सेतुवर
पूजा व करामती चालत
आहे हें सत्य असे.

सुलतान	कुतुबुद्दीन	१६	४	९	१३
„	गयासद्दीन गोरी	१७	५	१	९
शाहा	सरमस्त गोरी	१८	३७	९	१३
सुलतान	शहा गोरी	१९	३१	९	१७
„	अमीनशा बिन महंमदशहा	२०	२३	५	०
„	महंमदशहा बिन अमिनशाह	२१	१७	०	११
शाहा	कुली बिन फेरोज	२२	२२	७	९
सुलतान	तगवुडी यानें जुनी दिल्ली मुस्तैद केली. हल्लीं खराब असे व सालेर व नहरे किल्ले बांधिले.	२३	४६	४	१२
„	दुरुमशहा गोरी	२४	८	६	१५
„	महमद कुतुबुद्दीन पातशहा	२५	६	४	१२
„	नसरद्दीन गोरी	२६	१०	७	१२
„	मचूषा	२७	१९	५	७
„	तोडवशा	२८	१३	५	७

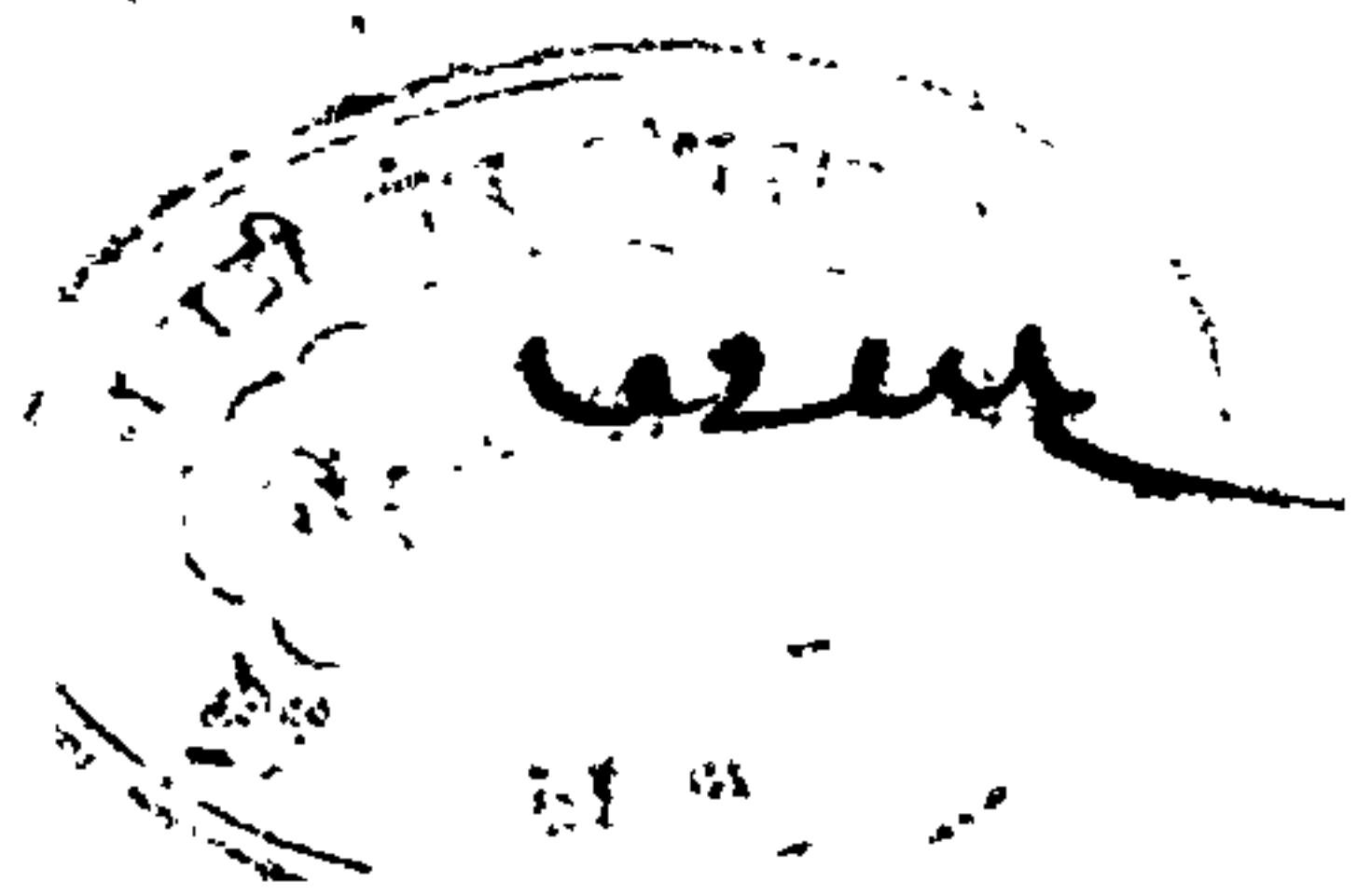
सुलतान	मुबारंगशा	२९	१७	७	१३
„	अलाउद्दीनपठाण विन महमुंजी	३०	१६	११	०
„	हुसेनशाहा पठाण	३१	१५	११	२७
„	बलोलखान लोधी	३२	४२	७	७
शाहा	शिकंदर विन बलोल- खान लोधी	३३	१९	७	१३
सुलतान	इभराइमशा विन शिकंदर पातशाहा	३४	१६	११	२७
„	सिंधु खेतरी इरामखोर	३५	५	०	१५
„	शाजिशा विन मुबारंगशा	३६	२	७	१३
शाह	महंमद उंजी	३७	७	७	०
सुलतान	बाबरवंकस	३८	०	३	०
„	तेमूर चक्रवे	३९	७	७	०
„	बाबर	४०	४	९	१५
„	हुमाऊ	४१	२०	४	१६
„	सेरशाह पठाण याणी दुसरी				
„	याणी जोरा करून हुमाऊस				
„	धुंडाउन बले पातशाही केली	४२	११	२	१३
„	सिलीमशा विन सेरशा	४३	८	९	१५
„	फेरोज विन सिलीनशा	४४	३	०	०
„	महमदखान गाजी	४५	३	२	१८
„	इबराहिमखान भिसंधी	४६	५	०	०
	हेमुवकाल, शिकंदर शाहाचा वजीर होता त्याने पातशाही केली	४७	०	८	०
„	हुमाऊ पातशाहा याणी मागती जोरा करून हेमुवकाल पठाण				
„	त्यास मारून पातशाही केली.	४८	१०	१०	२०

॥	आकबर कलंबी				
	शाहागाजी	४९	५१	९	१५
॥	जहांगिर पातशहा	५०	२०	०	०
॥	खुशरू शहरयार				
	बिन जहांगिर	५१	०	०	१४
॥	शाहाजादा पातशा	५२	३१	१	१४
शाहा	नौरंग पातशा याचे				

भांडपुरुष १ दारा शेको १
शहासुजा १ मुरादबक्स १
खासा नौरंगशा. सदरहू
भाऊ मारून बापास कैद करून
पातशाही केली. मुदती वर्षे
सन १०६८ हिजरी दस्ता-
वर बसले. ५२ हिजरी
११२० (?) मृत्यु पावले.
नौरंगशाचा जन्मकाल इ।।
शके १५३९ कालयुक्ताम
संवत्सरे सन हिजरी १०२७
ता।। आयुष्य मुदती वर्षे
८९ शके १६२८ व्ययनाम
संवत्सरे सन हिजरी १११६
अकराशें सोळा...

पुरुष

नौरंगशा मृत्यु जाहला त्या
नंतर धामधूम झाली. वर्ष
अलीकडे शाहा किरकोळ
त्याची नांवनिशी लिहिली नाही.

शके १६६० कालयुक्तनाम
संवत्सरे पातशहा महंमदशा

३२	०	०
११५	६	९

पैकीं पठाण वंगरे मुसलमान पातशा झाले वर्ष सुमारे नांवनिशी वर आहे. वर्ष ६८५. बाकी चकते पातशाही, तैमूर, बाबर, हुमाऊ, अकबर, जहांगीर, खुश्रू, शाहाजहा, नौरंगशा अलीकडचे अहमदशा वर्षे २३० म. ८, दि. ४.

तेरीज एकंदर

	पु.	व.	म.	दि.
महाराष्ट्राजे	१२०	३२२३	१०	६
पातशा मुसलमान ता॥ नौरंगशा	५३	८८३	६	९
	१७३	४८०७	४	१५

धामधूम झाली पातशा
महमंदशापर्यंत

३२	०	८
४८३९	४	१६

दक्षिण सुभे ६ कानगो बरु जोधपुरकर कीर्द.

नौरंगशा दक्षिण तनखा नौरंगमबाद वसूली तपसील.

नौरंगमबाद खोनस्ते बुनियाद १,२३,७६,०४२ ॥३॥

सुभे वराड आलजपुर १,१५,२३,५०८ ॥३॥

सुभे खानदेश बराणपुर आशेर ५७,४९,८१९ ४४॥

सुभे मुहमदाबाद बेदर नांदेड ७४,९१,८७९ ॥०॥

सुभे विजापुर दारु नजार ७८,५८,५६० ॥३॥

सुभे भागानगर फुर खुद बुनियादी ६,४८,६७,४८३

एकंदर १०,९८,६७,२९४ ॥१॥

सदरहू राजे व पातशहा जाले व तनखे दक्षिण सुभे वसूली तपशिल राजेश्री निराजी राहूजी हेजीवा वकील कारकिर्द राजश्री राजेस्वामी कैलासवासी थोरले ते समई रांगडाहून लेहून पाठविले जे दिल्लीची वंशावळी पाठविजे.....ते समई

मुकाम औरंगाबाद सत्तावीस किल्ले दिधले. जाहागीर बाळापूर व अवढेप्रांत वराड वगैरे होती. ते समई समागमे मजुमुचे नि॥ जे कारकून अनाजी रंगनाथ मळकरे व येसाजी मल्हार चाईकर सुरनीवीस पातशाही दप्तरी मुत्तछदी त्यास दरबार खर्च देऊन पारसीची नकल हिंदवी करून घेतली. रायगडास राजेश्री राजे स्वामीपासी पाठविली. त्याची तालीक रंगनाथ मळकरे त्यापासी होती. त्याचे पुत्र खंडो अनाजी मळकरे त्यापासी नकल होती सदरहुप्रमाणें लिहिली असे.

वंशावली मालोजी व विठोजी भोंसले यांचा मूळ पुरुष बाबाजी भोंसले पाटील मौजे हिंगणी व बोरडी देऊळगांव वगैरे ताा पाटस प्रांत पुणें त्याचा विस्तार तपशील बाबाजी भोंसले त्याचे पुत्र २

तपशील

वडील पुत्र मालोजी भोंसले त्यास पुत्र २ ताा वडील शहाजी राजे धाकटे सरफूजी राजे यास पुत्र त्रिंबकजी राजे त्यास पुत्र गुणाजी त्याचा वंश चंदावर प्रांती होता.

धाकटे पुत्र विठोजी भोंसले त्यास पुत्र ८ खलोजी राजे, मंबाजी राजे किरकोळ ६ त्यांचीं नांवे विदित नाहीं. वडील खलोजी राजे सोनकर्ण पातशाहानी नांव ठेविले होते. दिल्लीहून सिवाजी राजे देशास पलोन गेले त्या रागें औरंगशा यानी बल करून तत्कापुढें मारिले मनसूफदार होते.

कलम १

या उपरी गांवामध्ये मालोजी राजे व विठोजी कसबे वेरुळ्हास नि॥ दौलताबादेस राहिले शेत करून होते. त्या उपरी त्या स्थली बायका ठेऊन चाकरीच्या उमेदवारीने कसबे सिंधखेडास आले. राजश्री लखोजी जाधवराव देशमुख सरकार दौलताबाद व मनसुबदार नि॥ निजामशाहा पातशाहा बारा हजार घोडीयाची दौलत होती. त्यास भेटून चाकरी दरवाज्यावर भोईबारगिरी कबूल करून राहिले शरीरीं पुष्ट होते. घांते त्याखालीं टिकेना, त्यास्तव दारी डाहळणेस ठेविलें. पंक्तिचे भोजन वेतन दरमाहा होन प्रमाणें दर आसामीस पांच होन ५ यकून दोघास १० प्रमाणें देत होते. त्या उपरी बायकाही उभयतानी त्या स्थली आणिल्या हे हकीकत.

कलम २

त्याउपर त्या स्थळीं विठोजी भोसले यास पुत्र आठजण झाले. खेलाजी व मंवाजी वर्गरे देखिल जाले. मालोजी भोसले त्यास पुत्र जाले नाहींत. त्याचे स्त्रीनें नवस नगराचे पिरास केला, जे, आपल्यास पुत्र जाला तर तुमचीं नांवें ठेवीन. शहा शरफ पीर होते. त्याणी नवस पुरविला. पुत्र दोन जाले. वडील शहाजी राजे व धाकटे शरफाजी राजे भोसले. दोघे पुत्र होते. त्या मुलामध्यें उत्तम स्वरूप शहाजी त्याची बहुत होती. लखजी जाधवराऊ त्यास पुत्र नव्हता. एक कन्या जिजावा होती. शहाजी राजे यांचें उत्तम स्वरूप पाहून त्यास वल्लें व उत्तम अलंकार केले. महालांत नेऊन खेळवूं लागले.

कलम ३

याउपर शहाजी राजे त्यास वर्ष पाच जाली. लखोजी जाधवराऊ यास कन्या जिजाऊ तीन वर्षांची होती. शिमगा सण आला. रोस्त (?) माउले कुळ मण्डप ठेव शिपाई कचेरीस सभा केली. रागरंग कलावंत नाच मांडला. जाधवराव यांना दोघां मुलांस मांडीवर घेऊन गुलाल बुक्का पुढें ठेऊन खेळूं लागले. कवतूक जाधवराऊ पाहूं लागले. मांडीवर मुलें दोघें आहेत, तों चित्तामध्ये उद्गार आठवून सभेमध्ये बोलिले जे, जिजाऊसारिखे रत्न कन्या स्त्रीनें पैदा केली आहे. ईस वर चित्ता योग्य शहाजी हे मूल उत्तम इजोगा होईल तर बरे आहे. स्वाभाविक सहज स्थितीनें सभेमध्ये सभानायक त्यापासीं बोलो लागले, तों पाठीसी मालोजी व विठोजी भोसले बारगिर याणीं गोष्ट ऐकिली. ते समई उभयता उभे राहून बोलिले. आजपासोन जाधवराव आमचे व्याही जाले. थोर लोक सभेमध्ये बोलिल्याचें मार्गें सरणार नाहींत. सभेमध्ये गोटगंगा सभानायक आहेत. तुम्ही समक्ष साक्ष असो. याउपरी आमचे व्याही, जिजाऊ आमची सून जाली असी गोष्ट नेटें बोलिले. मालोजी व विठोजी बोलोन गोही ठेउन खाली बसले; जाधवराव याणी उत्तर दिधलें नाहीं, बोलोन विचारी पडले.

कलम ४

त्याउपरी सभा खेल जाहला, जाधवराव महालांत गेले. शहाजीस रमागमें

न्यावे ते नेले नाहीं. जिजाऊ मात्र घेऊन गेले. हें वर्तमान माहलांत. बाईकास विदित जाले. लखोजी जाधव त्याशी बाईकांनीं भांडण केलें. जे, कुणबी पाटील तुमचे वारगिर देशनिकाले पोटासाठीं चाकरी कबूल करून राहिले आमचे हमतोल नव्हेत. तुम्हांस आणखी मुलुखामध्ये सोइरे देशमुख व मनसबदार हमतोल पाहून बोलावे, त्यांनीं कचेरीस गोही ठेवून गेले. तुम्हीं त्यास झाडून टाकिले नाहीं, उत्तर दिले नाहीं. ऐसी बोली बाइकांनीं जाधवराव त्यासी केली. जाधवराव त्याणी उत्तर दिधले जे आम्ही स्वाभाविके बोलिलो, पाने खोचरे वाटिले नाहीं. त्यानी लबाडी केली. याउपरी यास चाकरीतून दूर करूं असे बाईकाचे समाधान केले. दुसरे दिवसी भोजनास मालोजीस व विठोजीस बोलाविले. त्यानी बोहून आणिले. तुम्ही सोइरे जालेस. आम्ही लग्न समयीं भोजनास येऊं असे उत्तर दिधले. त्याउपर जाधवराव भोजन करून कचेरीस येऊन बसले. कारकून बोलाउन हिशोब करून मालोजी व विठोजी भोसले उभयतास चाकरीतून दूर केले. तुम्ही आम्ही सोइरे नाहीत. पानें वाटिली नाहीत, गला पडता, तुफान करता, याउपरी तुम्ही येथून कविला व मुले सहवर्तमान जाणें. येथें एक घडी न राहणें. त्याउपरी मालोजी व विठोजी भोसले बाईकामुलें घेऊन मागती येरुळास आले. पाटलास भेटून घर व शेत पूर्वीचे मागती करू लागले.

कलम ५

याउपरी शेतें २-३ वर्षें केली. त्यांची स्थिती, पहिले पासून स्नानें केलीया वाचोन व श्री शिवलिंग पूजा व बेलपत्री सांगपूजा केल्यावाचोन अन्न घेणें नाहीं. व इकादशी, सोमवार, प्रदोष व ब्राह्मणाचें तीर्थ घेतल्यावाचून अन्न घेणें नाहीं. पुरातन दंडक होता. त्याउपरी शेतामध्ये उभयता भाऊ राखन मालीयावर होते. माघ मासी शुद्ध पक्ष चांदणें पौर्णिमेचे होतें. मध्ये वारुळ एक होतें. श्री भवानी प्रसन्न जाली. हात चुड्यासहवर्तमान निघोन मालोजी जागत होता त्यास पालविले. वीज झमकती असे दृष्टीस पडले. त्याउपरी विठोजीस निद्रा लागली निद्रेमध्ये होता. जागे करून दृष्टांत सांगितला. त्यानें दृष्टांत लटका केला. तुम्हास झोपे घेरलें. तुम्ही निद्रा करणें मी जागत बसतो. त्याउपर मालोजीस निद्रा

लागली. निद्रेमध्ये श्री भवानी येऊन शुभ्र पातळ भर कुंकू मोती व अलंकार युक्त उभी राहोन पाठीवर हानोन जागे केलें. उठ उठ, जागा होई. तुजला मी प्रसन्न जाले. या वारुळांत सर्प आहे. ते स्वरूप माझे, त्यास नमस्कार करून वारुळ खणून सात कढ्या माल घेणें. सर्प जाईल त्याचे वटेस न जाणें. तुम्हास सत्तावीस पिढ्या राज्य दिधले प्रसन्न जाले हे आभय आहे. जे चित्ती धराल ते होईल हे आभय आहे श्री भवानीने दिधले.

कलम ६

त्याउपर हे स्वप्न भाऊ विठोजीस श्रुत केले, माल उकरून सात कढ्या माल रातौरात गावांत गाडीयावर घालून परसांत पेव खणून पुरून ठेविला. त्याउपर शेत-पोत विल्हे सगला लावून बायका व मुलें तेथें गुप्त ठेउन कसवे श्रीगोंदे उर्फ चांभार-गोंदे यास आले. तेथील सावकार पुरातन शेषापा नाईक पुंड लक्षापती होता. त्याची जाऊन भेट उभयतांनीं घेतली. पहिला दंडक होता. त्यामुळे त्यास भेटून एकांती सर्व वर्तमान इस्तकदीन ता. सांगितलें. त्याज उपरी आमचे मनोरथ पूर्ण करणें त्याणी कबूल केले. उभयतास बहुत आदर करून वचन मागितलें, जे तुम्हास राज्यपद जाले तर आम्हास काय द्याल. ? त्याणीं पोतदारी वतन कबूल करून पत्र करून दिधले. हे शफुत व सनद करून दिधली. याउपर त्यास अभ्यंक करून उत्तम अलंकार वस्त्र देऊन गाडीवर बसवून कारवान बाहेर राहिले होते. हजार घोडी उत्तम कारवानापासून खरीद केली. बारगीर व खासदार व जीनखंगीर सीले व पाखरा उत्तम जीन सामान तयार केला. डेरे पालख्या तयार करोन व जागपाळ निवाळकर फुलटणकर बारा हजार फौज त्याजपासी पुंडावे करोन मध्येच होते. त्याजकडे हजीब पाठवून काल आणून त्यास जाऊन भेटले. मुद्दा कुल जाहीर केलें, जे आपल्या समागमें दोन हजार स्वार उत्तम देणें. आम्हापासीं हजार एकूण, तीन हजार फौजनिशी सडे जाऊन लखोजी जाधवराव सिंदखेडकर. त्यासी दावा सोगा-ईचा करून तुम्ही मदत करणें, त्याणी कबूल करून फौज दोन हजार समागमें दिधली. उभयतां पाटील हजार येकून तीन हजार स्वार उत्तम भले सिपाई स्वार होऊन सोगार्डेचा दावा करावयास गेले.

कलम ७.

त्याउपरीं जगपाळ निंबाळकर त्याची फौज घेऊन श्रीगोंदे येथें येऊन डेरा-
दाडा ठेऊन सडे तीन हजार फौजेनिशी निवेदेव्हारे घाट उतरून नेवासे याजवरून
गंगातीरास आले. सीकार केली. डुकरे दोन मारून समागमें रातोरात घेऊन रोजे
निसवत दौलताबाद तेथें मसीदीमध्ये मेले डुकर दोन टाकिले. त्याच्या गळा चिठ्या
निजामशा पातशहा त्यास अर्ज लिहिली. जे, लखोजी जाधवराव देशमुख प्रो
मा त्याची कन्या जिजाऊ आमचे पुत्रास शाहाजीस देऊं केली. सिमगा पोस्त
हजर मजलसीमध्ये बोलिले. त्या उपर बायकाचे बोलें बैमानी करून आम्हास
चाकरीतून रुसकत करून कविलेसुद्धां बाहेर घातले. यास्तव आपण व जगपाळ
निंबाळकर याचा आसरा करून मसीदीमध्ये डुकर मारला. याउपर पातशाहा
आमची दाद देतील, सोगाई आमची आम्हास देववितील, तर उत्तम आहे.
नाहींतर जेथवर पातशाहीमध्ये तुमच्या मसीदी तेथें डुकर मारून अशा
चिठ्या लिहून डुकर टाकू(न) रातोरात माघारे गंगा उतरून फुलटण देशास
व जंगपाळ निंबाळकर त्यापासी आले. प्रातःकाळी मुनावर मसीदीमध्ये
निमाज पढावयास गेले तो डुकर दोन गळा चिठ्या पाहिल्या. बहुत कष्टी होऊन
डुकर उचलोन दौलताबादेस पातशाहा होते, तक्ती बसले होते, ते समई पुढें आणून
टाकिले. चिठ्या पातशहानीं वाचून पाहिल्या. बहुत क्रोधायमान जाहले. लखोजी
जाधवराव देशमुख त्यास तलव स्वार आबादी पाठविले. जाधवराव जेवीत होते
ते स्फूर्त तलव पां होचली. जेविता ते समई द्वाही देऊन तैसेच उठविले. तेच क्षणीं
पुढें साडून दौलताबादेस आणिले. पातशहाचे भेटीस जाऊन कुर्नीस केली. उभे
राहिले पातशाहा बहुत क्रोधायमान होऊन चिठ्या पुढे टाकिल्या. डुकरे दोन
दाखविले. पातशहा बोलिले, जे, आणिक कोणी उमराव असता तर हत्तीखालीं
घालून मारून टाकिला असता. याउपर विठोजी व मालोजी भोसले त्याचे पुत्रास
शाहाजीस जिजाऊ देऊन लग्न करणें, त्याचें समाधान करणें, या गोष्टीस ढील
केली तर त्याणी आणिक दावा केला तर तुमचा मुलाहिजा होणार नाहीं, असे पात-
शाहानीं ताकीद केली. जाधवराव बहुत धावेर होऊन अर्ज केला.

कलम ८.

याउपर लुखजी जाधवराव देशमुख याणी आर्ज पातशाहास केला, जे, पातशाहा आभय देतील शिरी हात ठेविताल, तर आर्ज करीन. त्यावर पातशाहानीं आभय दिले, जे, जो मुद्दा तुमचा आसेल तो कबूल केला, त्यावरून कुरनिशाती करून आर्ज केला, जे, **मालोजी व विठोजी** त्याचा पुत्र **शाहाजीस** आपली कन्या **जिजाउ** पातशाहाचे हुक्मावरून आपण देतो. अशी यासी पातशाहा मेहेरबान होऊन त्यास यकयेकास तिघास मनसफु दौलत बारा हजार घोडीयांची आपल्या बराबर देऊन त्यास कौल देऊन पातशाहानीं शर्फराज केले पाहिजे. त्याचे अर्जवरून पातशाहा मेहेरबान जाले. दौलतमनसफु कबूल केली. कौल तयार करून भले माणूस पातशाहानी व जाधवराव त्याणी पाठवून **मालोजी व विठोजी व शाहाजी** वर देखिले. दौलताबादेस आणून भले माणूस जाधवराव सामोरे जाउन आहेर धरून आले. पातशाहाची मुलाकत जाली. शाहाजी वर सुरतवंत पाहून पातशाहा खुशवंत जाले.

कलम ९.

त्या उपरी पातशाहा मेहेरबान होउन सिरपाव हत्ती व घोडे व दौलत बारा हजार घोडीयांची तिघाजणास देउन सरफुराज केली. ज्याप्रमाणे जाधवराव त्यांची दौलत त्याहून विशेष दौलत दिधली. पातशाहानी जाधवराव त्यास हुक्म केला जे कबीला देखील जिजाउ नवरी सिंधखेडाहून दौलताबादेस घेउन येणें, येथें आपले रुबरु लग्न करूं. त्याजवरून तमाम लग्न जाधवराव याणी आणून लग्न सिद्धी पातशाहा खुद्द उभे राहून दौलताबादेस केले. **मालोजी व विठोजी** यांनी कबीला कसबे येरुळाहून आणिला. लग्न जाले. दौलत जाली. **मालोजी** राजे यांचे दिवाण कदीम आउजी गोविंद हणमंते पेशवे आरंभापासून होते. ते जिजाउचे नग जतन करावयास जामदार आण्णा (?) गोमाजी नाईक पान संबाल जाधवराव त्याणी दिधले होते.

कलम १०

त्याउपरी सेतामधील द्रव्य होतें ते काहून धर्म केला. श्री घणेश्वराचें देनालय व सिवालय तीर्थ विस्तीर्ण वांघले, व श्री महादेव तेथील तलें **मालोजी भोंसले** त्याणी वांघले. ठाईठाई विहीर व दग केले. द्रव्याचा धर्म केला. कीर्ति केली.

कलम ११

त्याउपरी विसापंचविसा वर्षांची उंबर शहाजी राजे भोसले त्यांस जाली. जिजाउन(स) पुत्र प्रथम संभाजी राजे जाले होते. त्यासमई बहिरट(?) निजामशाहा पातशाहा शांत अपमृत्यु जाला. पातशाहास पुत्र दोघे लाहाण मुले साता आठ वर्षांची होती. बायका मुलाच्या आया होत्या. साबाजी आनंत ब्राह्मण मुछदी (मुत्सद्दी) थोर आकलवंत होता. त्यास बोलावून बायकांनीं पुसीले, जे, पातशाहीस वजीर दिवाण पाहिजे. वंदोवस्तीस आकलवंत मोहरा पाहाणें; त्याजवरून साबाजी आनंत याणी पाहतां शाहाजी राजे भोसले सुरत त्याख (लायक) देखणे, आकलवंत व सिपाहि ऐसे जाणून बायकाचे माहालांत घेऊन गेले. हा मोहरा दिवाण वजीरी त्याख आहे असा अर्ज साबाजीपंती केला. त्याजवरून बायकांचेहि चित्तास आले. मूल दोघे पातशाहाचे मांडीवर बसविले. सिरपाव दिधला. पातशाहाची मुले तत्तावर घेऊन शाहाजी राजे भोसले बसो लागले. खालेते वजीर जाधवराव वगैरे लोक मुजरा करूं लागले असा कारभार केला.

कलम १२

त्याउपर लखोजी जाधवराव देशमुख ह्यांस बहुत चित्तामधी दुःख वाटले. जे, कुणबी पाटील देशनिकाले आमचे घरी येऊन भोयवारगीर अन्न भक्षून जोरावारानें दावा करून सोयरीक केली. पातशाहाची मुले घेऊन तत्तावर बसतात. आम्ही खाले उभे राहून मुजरा करावा हे उत्तम नाहीं. चित्तामधीं दुःख जालें. त्याउपर मनरुबा करून दिल्लीस शाहाजा पातशाहापाशीं कावल (निरोप) व आर्जी पाठवून मीर जुमला सुभा साठीं हजार फौज उत्तरेकडून आली. जाधवराव वगैरे सरदार पुढें जाऊन नरमदातीरीं भेटी होऊन हरोल (फितूर) जाधवराव होऊन दौलताबादेवरी चाल केली.

कलम १३

त्याउपर शाहाजीराजे याणी पातशाही नस... व बायकासमवेत किल्ले माहूलीनजीक कल्याण भिवंडी कोंकणांत थोर किल्ला पाहून कांहीं फौज घेऊन कविलासमवेत तेथें गेले. लखोजी जाधवराव ह्याणी मोंगलाची फौज उत्तरेकडून घेऊन पाठलाग करून माहूलीस जाऊन फौजसहवर्तमान वेढा साहा महिने घातला. भांडत होते.

कलम १४.

त्याउपर शाहाजी राजे माहुलीस भांडत असतां पातशा विजापूरचे त्यास अर्ज वकील पाठविले, जे, आपणावर मोहीम दिल्लीचे पातशाहाची झाली. लखोजी जाधवराव याणी हरोलीकरून फौज घेऊन आले. घरचा फितवा. आपण किल्ला माहुली बळकाउन बसलो. पातशाहा कौल पाठवितील, दौलत मनसबी विशेष देतील तर आपण फौज सहवर्तमान चाकरीस येऊ, असे अर्जी पाठविली. त्यावरून पातशाहा विजापूरचे मुरार जगदेऊ दिवाण पातशाही त्याणी कौल व ईमान पाठविले. त्यावरून शाहाजी राजे पांच हजार फौजेसहवर्तमान सासरे जाधवराव त्याचा मोरचा रात्रीं मारून रातोरात जिजाऊ व पुत्र संभाजी राजे देखील विजापूरचे रोखे चालिले, जिजाऊ गरोदर सात मासाची शिवाजी राजे याचे वेळेस होती. दोन तीन कोस जाता मार्गी घोडीवर होती. जिजाऊ अडली. पळवेनासे जाले. शाहाजी राजे यास संकट जाले. तेव्हां शंभर स्वार जिजाऊपाशीं ठेऊन संभाजी राजे वडील पुत्रास घेऊन पळाले. मार्गी जिजाऊस दाकून पळता शाहाजी राजे जिजाऊस बोलीले, जे, तुमचे पिते आमचे मागे पाठिलाग करून येतात. त्यास शरम असती तर सोडून हे तीस पळवितील. आम्हास तुमची गरज नाही असें बोलोन शाहाजी राजे पळोन गेले.

कलम १५.

त्याउपरी लखजी जाधवराव याणी रात्री तेच क्षणी तांब्रास (मोंगलास?) सावध करून महतापाहतीवर घेऊन हरोल होऊन पाठीलाग केला. तो मार्गी जिजाऊ उभी राहिली. सिपाई जाधवराव त्याचे त्याणी बोळखिला. जाधवराव बाप भेटले. समागमें लोकांनीं फजीत जाधवराव यास केले. जे, जिजाऊ तुमची कन्या व गरोदर तांब्रास जाहीर जाले तर उत्तम नाही. दावेदार तुमचे निघोन गेले. इस कन्येस वाटेवेगळे काहाडणें. जिजाऊ सांगाते पांचशें स्वार देऊन रातोरात किले शिवनेरी निजामशाही किला शाहाजी राजे त्याजकडे होता तेथें जिजाऊस नेऊन घातली, शिवनेरी गडावर श्री भवानी सीवाई तीस नवस जिजाऊने केला जे आपणास पुत्र जाला तरी तुझे नांव ठेविन. त्याउपर शिवाजी राजे त्याचा जन्म जाला शक १५४९ पंधराशे येकून पन्नास क्षयनाम संवत्सरे.

शिवाजीची बखर

कलम १६

त्याउपर ते समई लखोजी जाधवराव तांब्राची फौज नगरपावेतों पाठिलाग केला. परंतु शाहाजीराजे झाडून विज्यापुरास गेले. पातशहास जाऊन मुलाजमंत केली. मुरार जगदेव दिवाण प्रतिनिधी त्याणी आदर पुढें सामोरें येऊन पातशाही भेटी सुलतान सिकंदर त्याची झाली. बहुत सन्मान केला. वस्त्रें व घोडे व हस्ती व सिरपाव देऊन बाराहजार घोडीयाची दौलत जाली. जाहागीर कर्नाटक देशी जाली. त्याउपर लुखजी जाधवराव व मीर जुमला सुभा साठीं हजार फौज माघारे दिलीस गेली. जाधवराव नर्मदापावेतों जाऊन शरमंडली दक्षणची रुमसत होऊन कसबे सिंदखेडास दाखल जाले.

कलम १७

त्याउपर माहुलीस पातशाही नसल व बायका घेऊन साबाजी अनंत मुछदी घेऊन किल्ले दौलताबादेस मागती दाखल जाले. दिवाण वजीरी नाहीं यास्तव शोध करिता मलिकंबर किंगसखान विजयापुरकर वजीर क्रमले. मलीकंबर हसदी याणी फकीरी घेऊन मकेस जाता दौलताबादेस दुकानी झोळी टांगून उताणे मेंडीस पाय टाकून निद्रा केली होती, तों साबाजी अनंत पालखीत बसोन बाजारातून जाता मलीकंबर याजवर नजर पडतांच चिन्हें उत्तम देखिली. पाई पद्मे, शामवर्ण हपसी फकीर नेकजात देखिला. सेवक पाठवून जागे करून घरास आपल्या नेले. अभ्यंग उत्तम करून, भोजन उत्तम करून, वस्त्रें उत्तम देऊन येकांती भाषण जाले आणि शफत जाली. बायकाचे भेटीस घेऊन गेले. पातशहाची मुले मांडिवर बसविली. तत्कावर मुले पातशहाची घेऊन बसले. शहरांत द्राही फिरविली. कुल उमराव देखील जाधवराव येऊन मुलाकत जाली. पातशहाची बंदोबस्ती केली त्यावर मीर्जुमला सुभा दिलीहून मागती फौज आली. त्या फौजेशी बऱ्हाणपुरानजीक आशेर तेथें भांडण जाले. दिलीची फौज मारून माघारी नर्मदापार केली. मलीकंबर यास फार जखमा लागल्या. फत्ते करून दौलताबादेस आले. मलीकंबर त्याच्या सिव्यातील नांव पारसी बंदे दरगाहा यकानी मलीकंबर किंगसखानी हे मुद्रा याप्रमाणें होती.

कलम १८

त्याउपर मलीकंबर फौज घेउन विजयापूर प्रांती श्री. माहादेव वलवसवड पावेतो

येऊन बहूत धामधूम केली. साठ हजार फौज होती. त्याउपरी मुरार जगदेव शाहाजीराजे व सरज्याखान थोरले व रणदुल्लाखान व तमाम वजीरासमेत अशी हजार फौज मन्हाटे व दक्षणी व पटे वसीले समेत गाढी फौज त्याणी मलीकंबराचा मुकाबला केला. मलीकंबर याचा मोड जाला. पळतां भीमातीरास मीजे कोरेगांव जि॥ तळेगाव ढंमढरे यांचे येथे आले. भीमेस बहूत पूर. भाद्रपद मास. मलीकंबरास संकट जाले. ते समई घोड्याखाली उतरून भीमेस नमस्कार केला. तो भीमा दोन भाग जाली. कुल लष्कर उतरून पार गेले. मागून आपण स्वार होऊन पैल तिरास जाता भीमा मागती पूर चालली. त्याजवर मुरार जगदेव फौजसह वर्तमान येतांच भीमा बहूत पूर देखोन कौतुक वाटले. मलीकंबरास सांगून पाठविले जे तुमचे पाठीवर यावेतर श्री भीमेनें मार्ग तुम्हास दिधला. पैलतिरी तुम्ही उभे राहाणे आम्ही दुरून कुरनीस करू. त्याजवर मलीकंबर उभे राहिले. समस्तानी मुजेरे केले. X X X X त्यावर मलीकंबर दौलतावादेस गेले.

कलम १९

याउपरी मुरार जगदेव कुल फौजसह वर्तमान नागरगाव ता॥ सांडा खुर्द जि॥ पुणे भीमा ईद्रायणी संगम दक्षणवाहीनी तेथे मुकाम केला. फत्ते जाहली. ते समई शके १५५५ श्रीमुखनाम संवत्सरे दक्षाणायने वर्षाऋतु भाद्रपद आमासासिया सूर्यग्रहण सोमवती थोर पर्व देखोन तुळापुरास चौवीस तुळा केल्या. शेवटी हत्ती X X छावा होता त्याची तुळा करावयास हुकूम समस्त वजीरास जाला. सरज्याखान रणदुल्लाखान वगैरे कोण्हाची नजर चालेनाशी जाली. ते समई शाहाजीराजे याणी विनंती केली, जे, तुम्ही स्नानसंध्या करणें आपण हत्तीची तुळा करतो. त्याउपरी शाहाजीराजे याणें संगमा खालता भीमेस डोहो होता. तेथे मोठी नाव रिकामी घालून नावेस खूण करून तक्ते देऊन हत्तीस नावेत घातला. ते खुण नावेस करून हत्ती नावेतून काढिला. नावेत दगड लोखंड घालून हत्तीच्या खुणेपावेतो आणून आभांड बांधले. मग दगड लोखंड काढून तुळा करून वजनी सोने घालून ब्रम्हणास धर्म केला. त्या समई मीजे नागरगाव मोडून मीजे तुळापूर नाव ठेविले. ब्रम्हणांस अग्रहर दिधले. अद्याप गाव दुतर्फा माहाराष्ट्र व ताम्र कुल बाब वतन चालू आहे. शके १२१६(?) खरनाम संवत्सरे माघ मास ते समई चाकण किल्ला पक्का आरंभला.

तयार होता. रवहपसी त्याणे केला. ते समई मलेकरी निमाजगाव मसीद बांधली ते समई मुकपा (?) नवे जाले.

कलम २०

त्याजउपरी कसवे पुणे येथें मोरो तानदेव होनप देशपांडे भुमेगिरी करीत [×× × × × × × × × ×] उत्तम वस मोठे होते. त्यापूर्वी चाणकेस बरारव हपसी त्यानें किल्ला पक्का बांधोन मुळुक आमदानगरापासोन तहद चाई, सिरवल, इंदापूर देखील मुळुक मारून पुंडाई करीत असता बरारव शांत झाला. निजामशाहा त्याकडे किला होता. त्याउपरी शाहाजीराजे दिवाण जाले. याउपरी किला त्याजकडे जाला. मध्ये हलमाजी जाली. ते समई मोरो तानदेव होनप देशपांडे जि॥ पुणे पुंड जाले. त्याउपरी रायराव दिवाण नि॥ मुरार जगदेव याणी स्वारी करून पाळत लाउन राणातून धरून आणिले. नखी सुया टोंचून मार देऊन कैदेत होते. कसबा पुण्याचा कोट पाडून शहर मारून नागर पाढरीवर धरीला. श्री भुलेश्वरगड बांधला. त्याचे नाव दौलत मंगळ ठेविले. मुळुक वैरान बहूत जाला. ते समई शाहाजीराजे याणे तुला हत्तीची केली ते समई मेहेरबान होउन उत्तरपती कुल मुळुक प्रांत जुन्नर चाकण किला व पुणे तहद चाई सीरवल सुपे इंदापूर हा प्रांत जहागीर दरोबस्त दिधली. ते समई शाहाजीराजे याणी दादो कौडदेव कुळकर्णी मौजे मळठण ता॥ पाटस प्रांत पुणे लिहीणार हिमानी (इमानी) जाणून त्यांचे स्वाधीन मुळुक कुळ येखत्यारी (अखत्यारी) देऊन ठेविले. पागाहजार सरदार मुक्तसर सिदी हिलाल हपसी तैनाती केले. त्याउपरी मुरार जगदेव विजापूरास गेले. त्या समागमें शाहाजीराजे गेले. दादाजी कौडदेव त्याचे स्वाधीन मुळुक केले. ते समई सांगितले, जे, चिरंजीव व स्त्री जुन्नरी आहेत. त्यास आपल्यापाशी आणून माहाल बांधून उभयतास अन्नवस्त्र देऊन चिरंजीवास शहाणे करणें, हे आज्ञा करून शाहाजीराजे विजापूरास गेले. दादाजीपंती शिवनेरीहून जिजाऊ व शिवबास आणून पुणे वसउन लाल माहाल बांधून उभयतास बरे इज्जतीने ठेविली. वस्त्रे अलंकार उत्तम करून आपल्या सन्निध ठेविलें. त्याउपरी मोरो तानदेव कैदेतून पळोन मौजे मलकर प्रांत चाकण येथें रंगनाथभट कुळकर्णी व जोसी त्याची मातुश्री फुलाईआवा त्याचे घरास रात्री

पलेन गेले. त्याणी माडीवर गुप्त ठेविले. सा (सहा) मास तेथें होते. कोणास विदित नाहीं असे होते.

कलम २१

त्याउपर शाहजीराजे विजापूर प्रांती कलगिरी पाळे तेथें पाळेगार मवास होता. किल्यास वेढा घातला होता. वडील पुत्र संभाजीराजे त्यास गोळा लागोन शांत जाले. त्याचा पुत्र उमाजी राजे स्त्री मकूवाई जिंतीकर. त्यावरी पाळेगार धरून किल्ला फत्ते केला. त्याउपर राजे जाधवराव त्याच्या दाव्यामुळें दुसरे लग्न केले. तुकावाई मोहित्याची कन्या स्त्री दुसरी केली. तीस पुत्र येकाजी राजे जाले. जिजाऊ शिवाजीराजे त्याचा त्याग केला. मुख पाहणे नाहीं. दादाजीपंत पुण्यामध्ये मर्यादीनें जिजाऊचे चालवीत होते. सिउबास शहाणे केले. घोडे फिरविणें ऐसे तरी (?) होते केली. दादापंती मोरो तानदेव यास कौल देऊन ज्या स्थळी होते तेथून आणिले. मुळुक कुल आबाद केला. चोर नाहींसे केले. मवस मारिले. चार लांडगे बारा वाटा नाहींसे केले. आदळ इनसाफ वद्धत होत. जोतंसुली (?) दिले. कसबा खेडबरे त्या स्थळी सीवापूर पेठ वसविली. बागाई, आंबराई वगैरे झाडेही इरसाल महाराज शाहजीराजे त्याचे नावे केला. आंबा घेतला म्हणून आपला हस्त तोडीत होते. मग लोकांनी आर्ज करून आस्तनी कडी केली. हे वर्तमान शाहजीराजे त्यास विदित जाले. सिरपाव पाठविला. ते समई कडी आस्तनी दुसरी केली. यानंतर सातसे होन पाठविले. मुशारा त्याखेरीज जे मीलाले ते पडले पान दिवाणांत जमा. ऐसा बहुत दिवस कारभार केला. शाहजीराजे विजापूर प्रांती होते ते समई मुरार जगदेव दिवाण प्रतिनिधी होते. पातशाहा सुलतान शिकंदर शांत जाले. मागे पातशाई नसल व मुले होती. बायकानी व बेगम होती तिणें मुरार जगदेव त्यास मजुरी-यास बोलाउन तक्तापुढें जीवे मारावे. ते समई कारंजे हाउद होता. ते समई स्नान करून आतुर संन्यास सिखा उपटून संन्याशी जाले. त्याउपर हातपाय चौरंग करून मारिले. त्याउपर विजापूराहून वजीर बरा सरज्याखान वगैरे मुकाम भातोडीस तळें फोडून मलीकनें फौज धाडिली. बरावजीर धरून पाडाव केले. सिरपावे देऊन सोडिले.

कलम २२

त्याउपर विजापुरचा बंद तुटला. शाहजी-राजे फौजेसहवर्तमान कर्नाटक बालापूर कोल्हापूर प्रांतीं होते. बराबर फौज बारा हजार होती. ते समई चंदावर तेथें पालेगार विजय राघव थोर राजा होता. त्याच्या स्त्रिया पांचशें होत्या. मधेरेचा (मदुरेचा) राजा त्रिचनापलीकर यासी भांडण निरंतर होते. यासी मदत शाहाजी राजे जाऊन चंदावरी युद्ध बहुत जाले. विजयराघव रती युद्ध करता समरंगणीं क्रमला. ते समई किला चंदावर स्थळ बलें घेतले. बहुत द्रव्य सांपडले. राज्यकुरु घेतले. त्रिचनापलीकर त्यासी राज्य घेऊन ध्यावे असा तह ईमान होते. त्यासी बेमानी करून त्यास मारून बाहेर घातले, आपण राज्य घेतले. त्या स्थली पुत्र तुकाईचे पोटीचे येकाजीराजे त्याची स्त्री दीपाबाई उभयतां तेथें ठेऊन आपण बालापूर व कोल्हापूर प्रांतीं महाराज गड तेथें होते. येकाजी राजे त्यास पुत्र तीधे. १ शाहाजी राजे, १ शरफाजी राजे, १ तुकोजी राजे. तुकोजी राजे त्याची संतती हाली असे. सदरहूप्रमाणें येकाची संतती असे.

कलम २३

त्याउपर मलीकंबर दौलताबादेस होते शांत जाले. साबाजी अनंत मृत पावले. दिलीचा पातशाहा शाहाजादा त्याणी फौज मिरजुमला त्यासमागमे औरंगजेबास देऊन दौलताबाद घेतली. खडकी मलीकंबर त्याणी वसविली होती. ते पेठेस कौल देऊन गावकुसू पक्के बांधून औरंगजेब त्याणी आपले नांव देऊन औरंगाबाद नांव ठेविले. दक्षिणेस सुभा करून विजापूरप्रांते मोहिम केली. युद्ध तुंबल गुडगीस जाले. दक्षणी सरज्याखान वगैरे त्याणी औरंगजेबास मागे सारिले. फिरून औरंगाबादेस माघारे आले. बऱ्हाणपूर खानेदेश व आलापूर बराड खानस्ते बुनीयाद औरंगाबादेती सुभे तेथील कारभार करून होते.

कलम २४

त्याउपर दादाजी कोंडदेव त्याणी बंदोबस्तं कारभार यखत्यारीचा केला. त्यांचा मृत्यु जाला. तेसमई सोळा सतरा वर्षांचे शिवाजीराजे होते. त्यानी बहुत शोक दादाजीपंत कमले म्हणोन केला. त्याउपरी खजीना बहुत होता. ते समई शाहाजी

राजे दूर चंदावर प्रांती गेले होते. त्याणी दादाजीपंतास सांगोन पाठविले, जे, विजापूरप्रांती येऊन ते समई खजीना आम्हाकडून पाठविने. तुम्ही आपल्यापार्शी ठेवणे. त्यास दादाजीपंत मरतांच खजीना जप्त शिवाजीराजे यानी केला. पागा हजार कुलमता जप्त केली. सिद्दी हिलालहसदी त्यास आज्ञा दिधली. हजूर पाठविले. पंचवीस हजार मावले चाकर नवे ठेविले. कुल प्रगण्याची बंदोबस्ती केली. शामराज निळकंठ पारसनीस चतुर सुरत उत्तम त्यास पेशवाई सांगितली. राघो बलाल आणे चिटणीस लिहीणार हजूर ठेविले. रघुनाथ बलाल लस्करचे सबनिस केले. सिपाई आंगे बहूत होते. नवे लोक सही केले. पुण्यामध्ये होते. शाहाजीराजे त्यास विदित जाले, जे, दादाजी कोंडदेव शांत जाले. पुत्रानें आटोप केला. हे विदित जाले. पुत्रास समाधानें लेहून सनदा त्याचे नावें पाठविल्या. शिवाजीराजे पुण्यांत होते.

कलम २५

त्याउपर औरंगजेब त्याचा व शिवाजी राजे याचा दावा लागला व यास मुळ, जे शाहाज्यादा पातशहा दिल्लीची पातशाही करीत असता बेगम कन्या औरंगशाहार्ची भगिनी येकोदर होती, तीसी बलात्कार केला. बहिणीनें भावास सांगोन पाठविले, जे, पातशाहीची नजर फिरली. तुम्ही चाल करून पातशाही घेणें. त्यावरून दक्षिणचा खजिना तीन वर्षे हजूर दिल्लीस पाठविला नाहीं. खजीना खर्च करून सीलबंदी फौजेसही केली. तमाम लोकास कौल पाठविले.

ते समई शिवाजी राजे यास परवाना पाठविला. पुण्यामध्ये शिवाजी राजे याणी मनास आणिले तेथें मजकूर जो तुम्ही फौज देखील येणें. अगर तुम्ही येत नाही तर शामराव निळकंठ दिवाण त्याजबरोबर लाटी (?) फौज देऊन पाठविणे. दिल्लीचो पातशाही आपणास आली म्हणजे दौलत मनसफा बापासारिखे देउ. ऐसा परवाना पाठविला. त्यास शिवाजी राजे म्हणो लागले, जे तुरकास सलाम करणें उत्तम नाहीं. शामराजपंतही पाठवीत नाहीं. परवाना श्वानाचे शेपटी बांधोन गावांत फिरविला. आवदी त्यास धके देऊन बाहेर घातले. त्याणी जाऊन औरंगजेबास सांगितले. तेची गांठ चित्तात बसली, जे दिल्ली फत्ते जाल्यावर दक्षिणेस मोहीम आधी शिवाजीवर करून तथी पासोन दावा आजपावेतो चालीला.

कलम २६

त्यासमई औरंगजेब दिल्लीस जाउन युद्ध केले. उदाराम देशमुख प्रांत माहोरचा तो पडला. त्याची स्त्री रायवागीण तिनें युद्ध केले. फत्ते जाली, माहोरप्रांत सरकार जाहगीर व देशमुखी परवाना करून दिधले. दाराशाहा व शाहासुज्या व मुरादबक्स तिघे भाऊ मारून बाप शाहाजादा त्यास कैद करून डोळे सिवले. कैदेमध्ये मेले. बहिणीने दिल्लीचे तक्त किल्ला भावाचे स्वाधीन करून औरंगशाहा पातशाहा जाले. ग्वाही फिरली.

कलम २७

त्याउपर तेसमई सिवाजीराजे याणी पत्र निळोजी नीळकंठराव नाईकवाडी किल्ले पुरंदर निजामशाही किल्ला बळकाउन भोवताला मुलुक तेथील खंडणी घेत होते. इनामगांव होते. गावोगाव हक्क दस्तुरी घेत होते. शाहाजीराजे याचा भाऊपणा बहुत होता. त्याजबद्दल शिवाजीराजे याणी पत्र लिहीले, जे, दादाजीपंत वडीलासमान होते त्यास मृत जाला. आपणास आसिरा नाही. गडाचे माचीस गडाखाली येऊन त्यानी उत्तर दिधले, जे, दुसरा विचार नाही. तुम्ही अगत्य आले पाहिजे, त्याचे उत्तर येतांच गडाखाली जाऊन छावणी पागा व पंचवीस हजार मावळे जाऊन राहिले. पाउसाला तेथे कमला.

कलम २८

याउपर दीपावली सण आला. निळोजी निळकंठराव त्यास भाऊ धाकटे पिलाजी निळकंठराव, संकराजी निकळंठराव ऐसे तिघे भाऊ होते. वडाल भाऊ निळोजी कुल किल्याचा व गावगन्ना कारभार करीत होते. धाकट्या भावास वाटा वडील देत नव्हते. अन्नवस्त्र मात्र देऊन येके स्थली होते. धाकट्या भावाचे मनोगत येकांती भेट सिवाजीराजे याजकडे अनुसंधान लाविले होते. त्यास दीपावली सणाबद्दल जिजाउ व सिवबास सांगावे म्हणून धाकटे भावास वडिलांनी धाडिले. गडावर आणून दीपावलीचा सण करावा. त्यास भाऊ धाकटे गडाखाले येऊन आवताणे सांगो लागले. त्यास सिवाजीराजे याणी आनमान केला. जे, उत्तर दिधले. आपणास उभयेतास लोकांस टाकून येता नये. येथे तुमचेच आहे. भावास

फिराउन धाडिले. आवतणे घेतले नाही. मागती तिघा भावानीं विचार केला, जे, शाहजीराजे त्याचा शब्द लागेल. भाउपणा पुरातन. त्याची स्त्री जिजाउ व पुत्र असता दिपवालीस नेली नाही. यास्तव मागती जाणून उभयतास मातुश्री जिजाउ व सिवबा समेत लोक बारगीर व मावळे वरोवर खास सरदारकुळ लोक एकंदर परवानगी देऊन गडावर समस्तास आणिले पाहिजे. भाऊ येऊन समस्तास गडावर घेऊन गेले. तीन दिवस न्हाण व भोजन व उत्तम वस्त्रे उभयतास व लोकास प्रतिपदेस देऊन भाऊजीज करून बोळवन करावी. प्रतिपदेस भोजन जाली. रात्री जागरण जाले, निळकंठराव स्त्रीसहवर्तमान निद्रा केली. प्रातः-काल चार घटका रात्री असता पिलाजी नीलकंठराव व शंकराजी निळकंठराव उभयतानी राजे यास सावध करून निळोजी निळकंठराव याचे पलंगाखाले रेशमी काढण्या घालून बांधले. त्याचे स्त्रीस काकीस येकीकडे काहाडून बाजेवर बांधले. पाई बेडी घातली. ते समई त्याचे भाऊ उभयेता तेही पाही शृंखला घालून खोली-मध्ये ठेवून गडाचे दरवाजे लोक मावळे पाठवून, जागा चौकीया पाठवून त्याचे लोक मावळे पाठवून स्त्रिया देऊन गडाखाले घातले. वस्तभाव घेऊन सोडिली. गड फत्ते केला. खर्जीना वीत सापडले. निळकंठभाऊदेखील तीन दिवस कैदेत होते. तिसरे दिवशीं सोडिले. गडाखाली ह्मीनाम (इनाम) कांहीं देऊन ठेविले. अद्याप नाईकवाडी वतन आहे व इनाम आहेत.

कलम २९

याउपर चाकण किला तेथें ठाणे दादार्जीपंतांचे होते. तेथें फिरंगोजी नरसाळा हवलदार ठेवून किला आपले स्वाधीन केला. त्याउपर राजगड व पद्मावती व संजीवनी व सुवेळा एकूण राजगडचे इमारतीवर नारो त्रिवक पिंगळे प्रथम चाकरीस ठेविले. सिव्हगड व तोरणा व प्रचंडगड घेतला. त्याउपर रायगड वसविला. ईमारती करून खासे राजे तेथें मुख्य स्थळ केलें. बेरामावळ तेथील चंदाराव मोरे जाऊनकार (जावळीकर) राजे विजयापूरचे पातशाहास नालबंदी वर्षास देत होते. त्याच्या दिवाण हणमंतराव मोरे कुल कारभार चाळीस हजार मावळे त्याचा सरदार जोवर नजीक श्री माभळेश्वर, तेथें राहत होता. चंदाराव मोरे त्याच्या कन्या सुंदर उपवर नवऱ्या होत्या. सोहीरीकीबद्दल रघुनाथ बलाळ सवनवीस यास हणमंतराव मोरे त्याजकडे

सीघाईस पाठविले. झाडी बहूत त्या रानात. रघुनाथ बल्लाल पंचवीस स्वार व शंभर मावळे घेऊन गेले. हणमंतराव मोरे भेटीस आंगणांत जोतें उतरून आले. भेटी होतांच दंगा करून कटारीनें, तरवारीनें मारिलें. द्दारी दाहा लोक होते. तेही मारून चाईवरून रातोरात पुरंधरास राजे याजपासी आले. बहूत समाधान पावले. दुसरे दिवसीं खुद राजे व मावळे चाळीस हजार घेऊन रात्रीं चालले. तिसरे रोजीं श्री माभळेस्वराहून निशाणीचा घांट उतरून जाऊलीस गेले. रघुनाथ बल्लाल सवनवीस त्यासमागमे फौज देऊन रडतोंडीच्या घाटे ते तिकडून आले. जाऊलीस वेढा घातला. दोनप्रहर पावेतो भांडण जाले. गाव घेतला. बाजीराव व कृष्णराव व राजे व मोरे पंधरा सोळा वर्षांची उंवर होती त्यास स्त्रिया देखील कैद केले. मता द्रव्य बहूत. पुरातन राज्यभंग केला. मता नेऊन प्रतापगड घाट माथा कीला वस्ती केली. मावळे ठेऊन चंदाराव घेऊन पुण्यासी आले.

कलम ३०

याउपर बाजीराव व कृष्णराव मोरे त्यास अभ्यंग करून उत्तम भोजन घालून पुणीयाचे दक्षिण भारीं निमाजगा त्या स्थलीं शिरच्छेद केला. त्याच्या स्त्रिया कन्या नवऱ्या होत्या. आपण सोयरीकी केली नाहीं. सोडून दिधली. चंदाराव मोरे जावलीकर यांचे राज्ये या प्रकारे घेतले. साठी हजार मावळे नवे जुने सही केले.

कलम ३१

याउपर विजयापुरचे पातशाहास जाहीर जाले. शाहाजीराजे कर्नाटकांत होते त्यास लिहीले. त्यानी उत्तर लिहीले. जे, आपली स्त्री व पुत्र त्याचा त्याग केला. तुम्हास कळेल ते करणे आमचे कांहीं ऐकत नाहीं.

याउपर आबदुलाखान भटारी पाहिले होते. वजीर होता. बारा हजार फौज त्याची होती. दुष्ट तुलजापुर ज्याणें श्री भवानीस उपद्रव केला होता त्यानें पैजेचा विडा घेऊन फौज घेऊन चाईस आला. शिवाजी राजे व जिजाउस घेऊन प्रतापगडास आले. साठी हजार मावळे होते. आबदुलाखानानें आपला खुद दिवाण कृष्णाजी भास्कर शिवाजी राजे त्याजकडेस सिघाईस पाठविले, जे, तुम्ही येऊन भेटी घेऊन जाणे. तुम्हास दौलत शाहाजी परीस देऊन पातशाहास भेटउन... भेटी

घेणें. त्यास कृष्णाजी भास्कर त्यास उत्तर दिधले जे आपले भेटी घेऊन परतुन लष्करांत येणें नाहीं. प्रतापगडाच्या दरवजीयाखालीं बाहेर येथें सदर करून खुद आवदुलाखान व तुम्ही येऊन रुबरु येऊन वचन प्रमाण करून हाती धरून घेऊन जाणे. पातशाहाची भेटी घेऊन तुम्हास करणें ते करावे. आपण कांहीं लष्करांत अगर बाहीर येथून येणें नाहीं. भेटीस खानास आणिले तर उभयता येणे. आपले तर्फेने वकील दत्ताजी गोपीनाथ चोकील मौजे हिवरे नजीक सासवड त्यास पाठविले. उभयतां खानापासी वाईस येऊन हाकीकत जाहीर केली. बहू ताथा-तेनें समजाऊन सांगितले. त्याउपर प्रतापगडास जावे भेटी घ्यावी ऐसा निश्चय जाला.

कलम ३२

त्याउपर, दत्ताजीपंती राजे यास सांगोन पाठविले कीं भेटीस खान येतो. ती भेटीची तुम्ही सरंजामी करणें. त्यावरून सिवाजी राजे त्यानी गडाच्या सन्निध किल्ल्याच्या वुरुंजाखाली दरवजीया सन्निध सदर केली. मखमली डेरे, चंदाराई कलस, सोन्याचे, व बिछाने तयार केले. त्या खटपटीस अनाजी रंगनाथ मलेकर होता. राजेस्वामीनी ब्राह्मण बोलावून द्रव्य दिधले, कीं, काशीस य गयेस जाऊन उत्तरकार्य करणें. धर्म हस्तके गोदान देखाळ दिले. दाढी लाहन छाटून टाकली. जिजाऊ रडो लागली. तीस समीप येऊं दिले नाही. साठी हजार मावळे त्यास जागोजाग नाके तेथे ठेविले. गडावर तोफा तयार केल्या. जे घटीकेस आपण खानास मारू ते समई गडकरी अवाज करतील, वाद्य होतील, ते समई लस्कर कुल वुडवणें हे सरंजामी केली, त्याउपरी आवदुलाखान याणी कुल तोफा व वुणगे वाईस ठेवून खंडाजी खोपडा रोहिंडकर मावले पाच हजार घेऊन हरोल होता, त्यास घेऊन प्रतापगडाचे रोखे चालता, हत्ती निशाणाचा चालेनासा जाला. बहुत केली. खानास वर्जीले. परंतु ऐकिले नाही. हत्तीचे डोळे फोडून दुसरे हत्तीवर निषाण घेऊन चालिला. तळे घाटे वेधोन बेलदार झाडे तोडावयास घातले होते. रडतोंडीच्या घाटे उतरून पाराजवल काहीना (कोयना) तीरीं खारीमध्ये लस्कर उतरले. जाली झाडे तोडावी तेव्हां राहावे. ऐसे करून लस्कर उतरले.

कलम ३३

त्याउपर मागती रदबदलीस कृष्णाजी भास्कर दिवाण व पंताजी गोपीनाथ पाठविले. ज्या उपर तरी लष्करांत अगर लष्करावरोवर येऊन भेटी घेणे. त्यानी जाऊन सांगतो असे दोन चार वेला गेले आले परंतु राजे याची एक गोष्ट हटे नीग्रहे ऐकून खान स्वार जाले. पुत्रास फाजीलखानास येऊन पालखीत बसून बत्तीस भोई होते. अंगेहि भारी जोरावर होता. समागमें खिजमतगार पाचजणे व कारकून कृष्णाजी भास्कर दिवाण दत्ताजीपंत हेजीव नि। राजे ऐसे पर्वत वेंधून सदरे संनिध आले. हे देखोन अगोदर राजे याणे सदरे मागे गर्तामाची खाणून ठेविली. त्यामध्ये धारकरी चालीस जणे संभाजी काउजी बंदा व हिरोजी फर्जद व सोनमाहाला जीवमाहाले वगैरे चालीसजण होते.

कलम ३४

त्याउपर सिवाजीराजे याणी अंगें चिलखत, त्यावरी वखतर, डोईस टोप डावे हाती विचवा, आस्तानींत नवसाकी पटा ऐशा मजबुदीनें गडावर खबरदारी करून तमाम लोकास सावध करून उतरले. सदरे संनिध आले. पूर्वेकडून खान येताच पालखीखालीं उतरले. तीराचे खासेतून पाई चालत आले. भोई व खिजमतगार मागे दूर ठेवून खान व कृष्णाजी भास्कर दिवाण उभयता सदर वेंधोन लोडाजवळ आले. दत्ताजी गोपीनाथ पुढें येऊन राजे यास विनंती केली, जे, खानास जाऊन भेटणें. त्यास पुसोन तीन वेला खान हेच ऐसे खरे केले. खानाचे क्षेम कृष्णाजी भास्कर यास पुसिले, जे, सिवाजी हेच तीन वेला खरे केले. त्यास ते समई उभयतांच्या नजरा एक जाल्या. सिवाजी राजे संनिध येऊन पोटांत डोई घातली. खानानें पोटी कवळून धरीले. तेच क्षणीं चपलाई करून विचवा डावे हाती होता हृदयाखाली पोटी मारिला. पोटला येकचे घाई अताडी बाहरी आली. खान कृष्णाजीपंतास म्हणो लागले जे आपणास मारिले. ते समई कृष्णाजी भास्कर याणी तरवार फिरंग होती त्याणे सिवाजी राजे याजवर टाकिली. परंतु कारेगार जाला नाहीं. दुसरीयाने राजे याणी पटीयाचा वार खानावर टाकिला. दोन भाग शरीर होऊन पुरा होउन खाले पडिला. कृष्णाजी भास्करास म्हणो लागले, जे, ब्राम्हणास मारीत नाहीं. पळोन जाणे. कृष्णाजीपंती भोईयास हाका मारून खिजमतगार पांच

व भोई वत्तीस येऊन पालखींत मुडदा घालून जात असता सदरेमागे गारीत, संभाजी व काउजी वंदे जीवमाहाले वगैरे चाळीसजण धारकरी येऊन भोयाच्या पया केल्या. भोई व खिजमतगार जीवें मारिलें. ते समई दत्ताजी गोपीनाथ हेजीव सांपडले यास वार जाले. लोकानी वोलखीले नाहीं. सिवाजी राजे याणी दत्ताजी-पंतास रक्षिले व कृष्णाजी भास्कर यासही मारू दिधले नाहीं. त्यास मार्ग दिधला. लष्करांत सांगण्यास माघारा जीव घेऊन गेला.

कलम ३५

त्याउपर पालखी सभेत मुडदा खानाचा गडावर आणिला. तुळजापुरास उपद्रव श्रीभवानीस केला म्हणून XXX मेख लोखंडाची तावून सीर दरवाजीयावर बांधले, तोफा सुटल्या. वाघें वाजली. ते समई मावले जाऊन नाके रडतोंडी घाट धरून कुल फौजे बुडविली. बारा हजार घोडे हत्ती दरोवस्त घेतले. चाईस जाऊन कुल लष्कर व वुणगे व तोफाखाना दरोवस्त गडावर नेल्या. फत्ते जाली. ते समईच खंडोजी खोमडा धरून जंवे मारीला. मातुश्री जिजाऊस येऊन भेटले. दत्ताजी गोपीनाथ बोकील त्यास ईनाम मीजे हिवरे दिधले. रोख दोन लक्ष बकशीस केले. मुलास त्याच्या अद्याप अन्न आहे. इनामगावीं सुखी आहेत शके १५७५ विकृती-नाम संवत्सरे. आबादुल्लाखान मारिला.

कलम ३६

त्याउपर तेसमईच येउन सातारा व चंदनवंदन वगैरे गड व विशालगड व पनाला व कुलगड व पारगड व भीवगड सदरसोध असी गड घेऊन सिवाजी राजे पनालीयावर गेले. नेतोजी पालेकर सेनापती सरनौबत केले. कान्हा मोर देउ गपचुप मजमदार केले. पागा त्याच्या स्वाधीन केली. पन्हाळा खुद राहिले.

कलम ३७

याउपर फाजीलखान अबदुल्लाखानचा लेकर जखमी होऊन फकीर होऊन विजापुरास गेला. पातशाहापासी जाउन डोईस टोपी घातली. जे, आपले बापाचा सूड घेणें. त्याउपर पातशाहानी कुल सरदार त्यास ताकीद केली, जे, मोहीम सिवाजीवर करणें. त्यावरून ऐसी हजार फौज कुल उमराव घेऊन फाजीलखान पन्हालायास येउन वेढा घातला.

कलम ३८

याउपर वेढियात सिवाजीराजे, साठ हजार मावळे, व नेताजी पालकर सरनौबत होते. साहा महिने वेढा होता, खाले येऊन अंगे रात्री मोर्चा मारून वरते गडावर जात असेत. कोणी येके दिवसी नेताजी पालकर याचा मेहुणा रात्री मोर्चा मारावयास गैरहजीर राहिला. हे वर्तमान राजे यास विदित जाले. ते समई रागास येऊन गैरहजेरी जागा एक महिन्याचा करू लागले. ते समई नेताजी पालकर याणी सक्त रदबदली केली म्हणून राजे स्वामोनीं नेताजी पालेगार यजवर इतराज होऊन दूर केले. लाडतोजी गुजर होते, त्याचे नांव प्रतापराव ठेऊन सरनौबती दिधली, ऐसी नित्य भांडण होत असे. पावनगडीखालीं डोंगर होता त्यावर तोफा जोडून मार करू लागले. गोले गडावर येऊं लागले. ते समई हवालदार व लोकाणीं अर्ज केला, कीं साहेबी येथून जाणे म्हणजे वेढा उठोन जाईल. बाहिरून उपराळा होईल. हे मसलत ऐकोन राजे तयार होऊन वीस हजार मावळे गडावर ठेउन चाळीस हजार मावळे बराबर घेऊन मोरचा रात्री मारून चालिले.

कलम ३९

त्याउपरी विशालगडच्या मार्गे पाई चालता चार कोसावर उरला तो प्रातःकाल जाला. फौज रातोरात चंद्रज्योती लाऊन मार्ग काढीत फौज पाठीवर कुल लागली. ते समई बाजी प्रभू देश कुलकर्णी हीरडेस मावलकर धारकरी राजे यास म्हणो लागले, कीं तुम्ही निमे लोक घेऊन गडावर जाताच तोफाचे आवाज करणें. तों पावेतों या खिंडीमध्ये आपण निम्मे मावळे घेऊन दोन प्रहर पावेतों पाठीवर फौज येऊ देत नाहीं. साहेबी निघोन जाणे. आपण साहेब कामावर मरतो. पुढें मुले लेकरास अन्न देणें. असे म्हणोन बाजी परभू उभे राहून राजे यास वाटे लाविले. तो फौज फाजीलखान व सरज्याखान कुल सरदार येउन खिंडी संनिध भांडो लागले. वीस हजार मावळे बाजी परभू यांनी बहुत युद्ध केलें. प्रहर दीड प्रहर पावेतों फौज खिंड चढो दिधली नाहीं. तों राजे गडावर जाऊन तोफ मोठी सोडली. आवाज दोन तीन करतां बाजी परभू म्हणो लागले जे याउपर जीव गेला तरी कांहीं धोका नाही. त्याउपर फाजेतून प्यादे कानडे मागून आले त्यांनी मोड केला. मावळे खिंडीतून मारून काढिले. पळो लागले. ते समई बाजी परभू उभे राहून भांडण झालें.

बाजी परभूस जंखमा जोरावर लागल्या. त्या स्थळी पडले. पडता मावले कांहीं मेले, कांहीं डोंगरात सांभाळून पळाले. फौज गडाखालीं गोणीमुठ तेथें प्रहर पावेतो उभे राहिले. त्या स्थली पाणी नाही. कोंकण कुबल जागा देखोन या उपर सिवाजी सापडत नाही. येथें अगर पनाला राहिला. फौजेवर छापा घालून बुडविलें. हा विचार करून माघार फौज कुल घेऊन विजापुरास वेढा काढून गेलें.

कलम ४०

त्याउपर तधी पासून परभूवर मेहेरवान जाले. त्याचे पुत्रास बाबाजी बाजी परभू जमिनीविस सेनापतीची वतनी धंदा सांगितला. गडावर कुल कारखानीसी वतन कुल परभूस जाले. फत्ती जालीं. त्याउपरी राजे किले पुरंधरास आले. शामराव नीलकंठ X X X शांत जाले. राजगडाचा इमारतीवर मोरो त्रिबंक पिंगळे होते त्यास पेशवाई चौकस पाहून सांगितली.

कलम ४१

त्याउपरी तेच समई निलो सोनदेव मजमदार जाले. सोनाजीपंत याचे पुत्र त्रिबंक सोनदेव डवीर जाले. आपाजी दंतो सुरनिवास जाले. दत्ताजीपंत वाकनीस जाले. असे अष्टप्रधान केले. त्याउपरी दिल्लीची मोहिम औरंगशाहा तक्ती बसल्या उपरी दोनतीन वर्षे तिकडे बंदोबस्तीस लागले. तो इकडे शिवाजी राजे याणी गड व फौज व बारा मावळे देखील बलाविले. राज्यो जोरावर जाले. हे वर्तमान दिल्लीस औरंगशाहास खबर जाली. औरंगाबादेस रक्षण मोहोकमसिंग रजपूत होता. त्यास हुकूम जाला, जे शिवाजीवर मोहीम करणें. त्यावरून मोहोकमसिंग रजपूत दहाहजार फौजनिसी नगर आलीकडे चालोन आला. त्यावर फौज प्रतापगड गुजर सरनीवत बीस हजार फौज पाठविली. युद्ध जाले. मोहोकमसिंग रजपूत रणी पडला. फौज कुल प्रथम बुडविली. फत्ते जाली. दहाहजार घोडे घेतले.

कलम ४२

त्याउपरी राजे राजगडास जाऊन लग्न केले. तिथी स्त्रीया केल्या. त्यास्थली राहून कोंकणातील किल्ले समुद्रातील बेटे होती ती बांधली. सुवर्णदुर्ग व कुलाबा व सिंधदुर्ग व विजयदुर्ग किल्ले बांधून राजापुरी भोवताले कुलकिले वर्गरे करून

आरमार सजून दर्यासारंग त्याचे स्वाधीन आरमारे केली. हपसी व फिरंगी इंग्रेज तमाम जेर केले. कोकण तमाम कल्याण भिवंडी पासून तहद बदिजोड प्रांत गोवे सरद सीधे तळकोकण काबीज केलें. तमाम ठाणी बसविली.

कलम ४३

याउपरी औरंगशाहा याची मोहाकमसिंग बुडाल्यावर शास्ताखान मामा खुद ऐशी हजार फौज त्याचे तैनातीस करून रजपूत जैसिंग मीरजाराजा तमाम बवीशी सुभा कुल येकतारी देउन दक्षिणे मोहीम सिवाजीवर केली. प्रथम वेढा चाकणेवर येऊन खुदानी नव महिने बसोन मोरचे भवताले बसले. फिरंगोजी नरसाला हवालदार बहुत भांडला. इशानकोनचा वुरुज सुरंग लावून उडविला. त्यापरी किला जेर जाला. किला घेऊन फिरंगोजी नरसाला शास्ताखानास भेटला. मनसफत देत होता. कबूल केले नाही. राजेस्वामीस येऊन भेटला. राजेस्वामींनीं नवे जुने कीले भुपालगीचा हवाला फिरंगोजी नरसालीयांस सांगितला. बाबाजीराम होनाप देशपांडीये पुणेकर आगोधर पुढें बऱ्हाणपुरा जील्हा भेटिला होता. त्याजउपर संभाजी काउजी वंदा त्याजवर इतराजी जाली. परिखा होउन शास्ताखानास भेटला. जोरावर होता. घोडा चौपाई धरून उचलिला. त्याजवरून मेहेरबान जाले. मनसफत जाले. माजे मलकर तेथें गाव बलकट करून तेथें पाहून पाचशे स्वारा-निशी होता. त्याउपरी राजेस्वामिनी फौज पाठवून टाणे मारून संभाजी काउजी वंदा युद्ध करिता पडला. त्याउपर शास्ताखान चाकण घेऊन छावणीस बायका-पुत्रासह वर्तमान कसबे पुणें येथें लाल माहाल राजेस्वामीचा तेथें येउन फौजेसह-वर्तमान राहिला. बाबाजीराम यास मनसफ होती. मेहेरबान त्याजवर होती. शके १५७९ मन्मथनाम संवत्सरे वैशाख वद्य १० ईदुवासर माजे मलकरी नेताजी पालेकरी सर नौबत फौजसह वर्तमान येउन संभाजी काउजी मारिला. व गाव जालीला. तधीपासून गाव खराब आसे.

कलम ४४

या उपरी शास्ताखान सिवाजी राजे त्यास पत्र पांडितास बसऊन लिहीले होते सिलोक लेहून पाठविले.

वानरस्त्वं वनेवासी पर्वतास्ते सदाश्रयाः ।

वज्रपाणिरहं साक्षात् शास्ताखान उपागतः ॥

कलम ४९

यांचे प्रत्योतर राजे स्वामीने पाठविले.

पराजिम्हे वज्रपाणिं शिवोयो लंकानाथं वानरः श्री हनूमान् ।

तयोराघवद्वर्णशाल्मि नृपोहं शीघ्रं शास्ताखान जेतालयेयं ॥

याउपर सिवाजीराजे राजगडाहून कुल मावळे जमा करून माळी पुणेकर फुलहार नित्य शास्ताखानास देत होता. त्याचा मेव्हणा राजापार्शी होता. त्याचे होते भेद केला. त्यास पाचसे होन देऊं केले. लालमाहाल तेथें खिडकी होती बागेमध्ये जावयाची. त्या स्थळीं घर माळ्याचे होते. राजगडीहून चाळीस हजार मावळे व पांच हजार फौज उत्तररात्री आंविलआवल तेथें स्वार घोडी ठेऊन आंबराईतून पायी मावळे जागा जागा ठेऊन माळी समागमे घेऊन खिडकी समीप खुद्द राजे आले. भाद्रपदमास, पावसला, कालोखी रात्र, ते समई गावकुसु खिडकी उघडून लाल महालांत गेले. चौकीस खोजा हीलाल देउन पंचवीस माणसें घेऊन चौकीस जागत होता. पांच हजार मावळे धारकरी घेऊन खोजा मारिला. माणसें मारिली. तेच महालांत खोली पुत्राची माळ्यानें दाखविली. शास्ता खानाचा जेष्ठ पुत्र निद्रीत ज्वान स्त्रीसहवर्तमान होता. तेथें जाऊन पुत्रास एक्याच घाई पट्याचे पलंगावर खुद्द राजियानें मारून, सहलीस एक चाबुकानीं मारतांच तिनें सांगितलें जे खानाचा पुत्र रात्रीं माळ्यानें चुकून खोली पुत्राची दाखविली. त्याच सेजारीं खोलीमध्ये शास्ताखान धुंद होता. तिकडे राजे जातांच शास्ताखान सावध होऊन शारसुबीची भित उडोन गेले. सिताबी करून वार केला. अंगठा उडोन पडला तेच खबरदारी चहुकडे जाली. वादाने आवाज चहुकडे आले. तेच राजे फिरले. थोरला दरवाजा तिकडे हत्तीवर चंद्रजोती लाउन तयार जाले. मावळे लोकांनीं सोंडा हत्तीच्या तोडून खिडकी बाहेर निघाले. घोडीयावर स्वार होऊन रातोरात माघारे राजगडास प्रातः काल होताच दाखल जाले. तोफा तयार केल्या.

कलम ४७

याउपर तेच रात्री लष्करसह वर्तमान हिलाल लाऊन पावसामध्ये शास्ताखान पुत्राचे शोकास्तव पाठलाग करून रायगडाखाली फौज घेऊन येउन उभे राहिला. तो अंबारीस गोळा लागोन अंबारी उडाली. हत्ती मागी स्वार त्यास गोळा लागला. शास्ताखान याणी जागा कुबल पाहिली. मुकाम करावा तरी पाऊस फार. डोंगर भवताले. सिवाजी आपणास मारील. फौज घेउन पुणीयास दाखल माघारे जाले.

कलम ४८

त्याउपर पाऊसाला जाला, कार्तिक मासी मागती गडावर मोहीम करावी तो दिल्लीस पातशहास खबरवाले दाखल जाले. जे, सिवाजीनी छापा शास्ताखानावर घातला. पुत्र मारिला, अंगठा तोडिला. त्याजवरून इतराजे होउन सुभा तगीर होऊन सुभा तगीर केला. हुजूर बोलाविले. मिर्जाराजा त्यास सुभा जाला. वस्त्रे सिरपाव जाला. सनद जाली. तेनातेस दिले. दीलेलखान जाले.

कलम ४९

त्याउपरी मिरजाराजा किले कोंढाणा सिंहगडास वेढा घातला. राजे राजगडा-हून उपरात्र मावळे पाठवून मोरचे रात्रीस यऊन मारीत आसते. जेकीरा जो फाहिजे तो पाठवीत आसत. त्याउपर प्रतापराव गुजर सर नीबत यासी करार करून मुलामाणसाचे चालवावे शफत करून लष्करांत मिरजा राजे याचे पाठविले. शिपा-ईचा धड बेरोजगारी होती. कटारी मजुरीयास नित्य जाता कोणे एके दिवसी संधी पाहून संध्याकाळीं मजुरा होऊन महालात जाता कोणासी पाहून प्रतापराव याणी कटारी काढून मिरजा राजा त्यास मारावे. आपन मरावे. निदान कबूल केलें. सन्निध येतांच सेवक कोणी देखिले तेव्हां धरून मार बहूत दिधला. ते समई कबूल जाले. जे सिवाजी राजे याणी तुम्हास मारावे, आपन मरावे. उदार जीव करून लष्करांत आलों. आमचे हाते तुम्हास मृत्यु नव्हता, हे उत्तर दिले. त्यावरून मिरजा राजा मेहेरवान जाले, सीरपाव उत्तम व घोडा उत्तम देऊन प्रतापराव गुजर त्यास सोडले. रायगडास राजेस्वामीस येऊन भेटले. कृपाळीं जाले. बक्षीस सीरपाव दिधला. समाधान पावले.

कलम ५०

त्याउपर सिवजी राजे याणी किला पुरंधरास येऊन पेडगावी येऊन रसद व लमाण वगैरे रहदारी येत होती ते मारिली. हे वर्तमान मिरज्या राजा त्यास विदीत जाले. सिंन्हगडाचा वेढा काढून किले पुरंधरास येऊन दिले—खान पठाण दरोबस्त येऊन बसले. रुद्रमाल खाली डोंगर होता. त्यावरी धमधमे रचून तोफा गडावर गोळे येत आसेत. मोरचे नारायण पेठेकडून चालीले. खालते येऊन मोर्चे मारून जात. केदार दरवाजीयाकडून जकिरा व लोक साठी हजार मावळे व सिवाजी राजे खुद नित्य भांडत त्याउपर मिरजा राजा याणें हेजीब पाठवून भेटीचा मार मांडिला. सिवजी राजे यानेहि चित्तांत आणून भेटीचा तह केला. गडाखाली येऊन मावळे समागमें घेऊन भेट घेतली. मिरजा राजानें सामोर येऊन भेट जाली. हत्ती घोडे सीरपाव जाम आलंकार उत्तम देऊन वचन प्रमाण जाले. पातशाहाचे भेटीस दिल्लीस जावे. मिरजा राजा त्याचा पुत्र रामसिंगास समागमें यावें. सिवजी राजे व संभाजी राजे उभयता दिल्लीस जावे असा तह जाला.

कलम ५१

ते उपरी रायगडी जिजाऊ व राजाराम त्यापासी मोरोपंत पेशवे व निलो सोनदेव मुजुमदार व आनाजी दत्तो सुरनवीस व सरदार व पागा ठेऊन निर्वणुक करून दिल्लीस चालिले. पाच हजार पागा व प्रतापराव गुजर सरनीवत व निराजी राउजी हेजीब त्रिंबकपंत डबीर, रघुनाथपंत कोरडे व हिरोजी फर्ज व मावळे पांच हजार इतका समुदाव घेऊन दिल्लीला समागमे मिरजा राजा त्याचा लेकर रामसिंग हजार स्वारानिसी समागमे होते. मजल दरमजल चालिले. मिरजा राजा औरंगाबादेस गेले.

कलम ५२

ह्या उपर भेटीस उभयता सिवाजी राजे संभाजी राजे व मुत्तछदी घेऊन भेटीस पातशाहाचे गेले. अगोदर रामसिंगानें व निराजीपंती मजुन्याची राहारवेश उभे राहून करावा हे पढविले होते, भेटीस तत्कापुढें सनिध जाताच सलाम न करता राहीमखान दिवान त्याचे वरते जाऊन पिते व पुत्र उभयतां उभे राहिले. खुनेन

रामसिंगानें सांगितलें. परंतु सलाम न करता मनामध्ये तुरकास सलाम करणे उचीत नाही. पातशाहानी सिवाजीस पाहून रुमाल तोंडास लाऊन हंसो लागले. रामसिंगाकडे पाहिले. रामसिंगानें समजाऊन सांगितले, जे मन्हाठे यास राहार वेश ठाऊकी नाही. तेंच क्षणीं रामसिंगास आज्ञा केली, जे घेऊन उभयतास जाणें. जाते समई मजुरा केला नाही. पाठी पातशाकडे करून चालिले. लस्करांत आपल्या डेंऱ्यांत आले.

कलम ५३

त्याउपरी दुसरे दिवशीं रामसिंग यास बोलाऊन पातशाहानें पुसिले कीं तुम्ही जाऊन सिवाजीस पुसणे जामीन देणें, मनसफु देउ, नाहीं तर पुत्रास येथें ठेवावे. त्यास आज्ञा देऊन त्यास रामसिंगानें उत्तर दिवले, जे, त्यास पुसेन उत्तर देऊ. त्याउपर रामसिंग सिवाजीकडे येऊन विचार पुसिला. रामसिंग म्हणो लागले, जे, आपण जामीन तुम्हास होत नाहीं. राजे त्यानींही सांगितलें, जे, तुम्ही जामीन न होणें. आम्ही पुत्रास ठेवीत नाहीं. उभयतां येथें राहतो. ऐसे उत्तर दिवले. याचा विचार मनास आणून पातशाहास जाहीर केला. पातशाहानें हुकूम केला, जे उत्तम, हावेली किल्यासमीप पाहून देणें. येथें येऊन राहातील. हुकूम होतांच उभयता मुछदी दरोबस्त शाहरात जाउन राहिले. तेच समई चौकीदार दाहा हाजार तोफाची हजारी येउन पातशाही तोफखाना येऊन चौकी बसली. सिवाजी राजे याणी रामसिंग यास आणून फजित केले. इमानी रजपूत. इमान तुमचे आमचे जाले ते उजवले. जे जाले ते बरेच उत्तम जाले. पातशाहास आर्जे तुम्हीं करून प्रतापराव गुजर व पागा व मावळे लोक वगैरे देशास जातील. पातशाही दस्तक वाटेनें करून देणे. आम्ही उभयता पातशाही कैदेंत आहों. वरकडास जाऊन देणे आम्ही उभयता आहो. त्यावरून आर्जे पातशाहास रामसिंगानें केला. दस्तक करून दिलें. प्रतापराव गुजर व पागा व मावळे वगैरे लोक देशास वाटेस लाविले. दोन पालख्या, दोन घोडे उत्तम व खिजमतगार व निराजीपंत व त्रिंबकपंत व रघुनाथपंत कोरडे व हिराजी फर्जद इतके राहिले. वरकड कुल वाटे लाविले.

कलम ५४

त्याउपर पातशाहाची भेटी नाही. कैदेत होते परंतु इज्जतीने होते. नित्य मेवे, डाल्या, काहर पाठवून समागमे निराजीपंत व रोहिलाखान वगैरे मुछदी कुल त्यास मेवा पाठवीत होते. त्याकडूनही मेवा येत आसेत. ऐसी नित्य खुशामती मांडली. एक दोन वेळ झाडा घेतला. मग झाडा घेणे राहिले. ऐसे दोन मास डाल्या नित्य येऊ लागल्या. तों कोणे एके दिवसी चार घटिका दिवस असतां उभयता पिते व पुत्र डोलींत बसून दिह्निहेर कुंभार देशीचा इमानी होता × × अगोदर हिरोजी फरजंद जाऊन इमान त्याचे घेतले होते. त्या स्थळीं जाऊन उभयता परसांत मोठी हवेली त्याची होती तेथें गुप्त राहिले. इकडे मार्गे उभयता जातेसमई हिरोजी फरजंद पलंगावर चिरा व तुरा मोत्याचा घालून निद्रा केली. झरोखा त्यावाटे राखणदार पाहात असत. त्याउपरी दोन घटिका जाली. उपर संध्याकाळ समय हिरोजीने चिरा व तुरा पलंगावर ठेवून बाहेर निघाले. निराजीपंत अगोदर सावध होते. हिरोजी × × दिसेनासा जाला. ते समई राखणदार पाहो लागले तो पलंगावर चिरा व तुरा राहिल होता. हाक जाली. पातशाहास खबर जाली. चौकीदारास मार कैद जाली. ड्यंबकपंत डबीर व रघुनाथपंत कोरडे यांचें विराड वेगळे होते. उभयता मात्र सांपडले. त्यास मात्र कैदेत ठेविले. वरकड अवघे गेले.

कलम ५५

त्याउपर कुंभाराचे घरीं एक मास गुप्त होते. चहूंकडे वाटेनें दौड फौजा गेल्या. कोठें वाटेस शुद्धी नाही. शाहरांत दौंडीही पिटली. फौजा माघाच्या आल्या. शांत जवले. त्याउपरी दाढ्या बोडून बैरागी वेश घेतला. निराजीपंतास बैरागी भाषा येत होती. त्यांस महंतपण देऊन सर्व मंडली बाहेर उत्तर मानस, चाराणसी, व प्रयाग, व गया सर्व यात्रा करून देवगंडाच्या मार्गे चापे प्रांतहून गंगा इंदूर प्रांती उतरून कडेवर्लाप्रांतात आले, तों अगोधर फौज आनंदराव व तेलंगराव त्यांची फौज येऊन गुरे तमाम त्या गांवची नेली होती. त्याच गावी हे झुंड गावांत गेली. एक पाटलीन, तिचे घरास जाता जाता तीस म्हणो लागले, जे, बाई स्थळ द्याल तर राहूं. ते म्हणो लागली जे, गोठा खाली पडला. सिवाजीच्या स्वारांनीं गुरें तमाम नेली. सिवाजी

कैदेंत दिल्लीस पडला होता तैसीच पडो. नाना प्रकारें सिव्या देऊ लागली. निराजीपंताकडे पाहून हसो लागले. तिचे नांव गांव लिहून घेतले. त्या उपरी त्याच वेष्टे भीमा उतरून स्वराज्यात आले. याच वेष्टे येऊन रायगडास दरवाजीयास दाखल झालें. जिजाऊस खबर केली, जे बैरागी झुंड उत्तरेकडून आली आहे. हे वर्तमान ऐकताच परवानगी झाली. जिजाऊचे दर्शनास बैरागी वेष्टे गेले. निराजीपंती आशिर्वाद केला. सिवजी राजे याणी मातुश्रीस जाऊन पाई डोई ठेवली. मातुश्रीनें वोलखिले नाहींत. राजे जाऊन मांडीवर बसले. डोईची टोपी काढाडली. तेव्हां वोलखिले. ते समई आनंद जाला. वस्त्रें भूषणें डोईचे टेक पाहून दिधली. धर्म केला. तोफा वाद्ये जाली. समाधान सर्वास जाले.

कलम ५६.

त्या उपर संभाजी राजे श्रीकाशीमध्ये नानाजी विश्वासराव ब्राह्मण थोर होते त्याचे घरी ठेविले होते. वाटेस चालवेना म्हणोन ठेविले होते. दुसरे वेळेस पोहा आला ते समई घेऊन रायगडास आले. त्यास बकसीस नानाजी विश्वासराव, त्यास दिधले. दोन लाख देऊन आनंद जाला. जिजाऊ उपवास करीत होती. त्याउपर पारणें केले. धर्म बहुत केला.

कलम ५७.

त्या उपर डुबीर ज्यंबकपंत व रघुनाथपंत कोरडे त्यास कैदेंत होती. ते दिल्लीस पातशाहनी सिरेपाव देऊन सोडले. तेही मागाहून आले. राजे स्वामीनीं प्रतापराव यास व निराजीपंत व ज्यंबकपंत व रघुनाथपंत कोरडे व हिरोजी फर्जद त्यास बकसीस बहुत दिधली.

कलम ५८.

त्या उपरी मिरजारजा त्याजवर पातशाहा इतराज जाले, जे सिवाजीस पळविले. हा अन्याय ठेऊन सुभा तगीर केला. हुजूर बोलविले. मिरजा हुजूर गेले. दलेल खानास सुभा दक्षणेचा जाला. त्याणी पेडगावी भीमातीरी येऊन राहिलें.

कलम ५९.

त्या उपर संभाजी राजे त्याजवर इतराज जाले. श्रीघारपुरी ठेविले. पढवायास उमाजीपंत ठेविले होते. तैनाती मावले व स्वार होते. दलेलखानाकडे राजकारण

करून कौल आणून रातोरात स्त्रीसह वर्तमान निघोन पेंडगावास गेले. दल्लेलखान सामोरे येऊन लष्करांत घेऊन गेले. आदर बहुत केला. डेरे व लोक तीन हजार पठाण तैनात करून लस्कर कुल घेऊन किले भूपालगडास गेले. गड बलें घेतला. कोणी भांडले नाहीत. फिरंगोजी नरसाला हवालदार व विठल भालेराव सवनीवास पललें. वरकड गडकरी सांपडले. त्याचे हात व कान घेतले. राजे पन्हाळावर होते. फिरंगोजी नरसाला भेटीस येता गड दीधला म्हणून तोफेंत देऊन उडविला. विठल भालेराव यास बहुत मार दिधला. ब्राह्मण म्हणून सोडिले. राज्यातून बाहेर घातले. कुल तमाम गड खबरदार जाले. कुल धाम पडला. दलालखान विचारी पडला. विजापुराकडे गेला. तेथून भागानगर प्रांतास गेले.

कलम ६०

त्याउपर संभाजीराजे भेटले जे वर्तमान पातशहास वाके दाखल जाले. दिलेलखानाकडे लिहून पाठविले होते. त्याजवरून हुजराची तलब आबादी आले. जे संभाजी राजे त्याज बराबर फौज देऊन बलकटीनें हुजूर पाठवावे. इतका येतांच संभाजी राजे याजबरोबर फौज देऊन रातोरात स्त्रीसह वर्तमान पलविले. पठाण इमानी त्याणी इमान राखिलें. त्याजवर संभाजीराजे किले पनालीस आले. राजे समोर येऊन बहुत आदरे करून घेऊन गेले. किले पन्हाळा संभाजी ठेऊन राजे राजगडास गेले. दिलेलखान तेच समई मलीखेड तेथें गेला. भागानगरची फौज मादणा येऊन बहुत भांडण जाले. दल्लेलखान जेर जाला. माघारा कष्टी होऊन गेला. विजापूर येथील फौज होती त्याउपरी सला केला.

कलम ६१

त्या उपर पातशाहास जाहीर जाले जे संभाजी राजे यास पलविले. त्याबद्दल येनराज होउन प्याला घेउन आहांदी आले. प्याला देउन दिलेलखान या सारिखा मोहरा मारिला.

कलम ६२

त्या उपर दक्षिणेस सुभा शाहा आलम वडील पुत्र शाहाजादा कुल येकत्यारी त्याचे तैनाती राजकर्ण व भावसिंग व जेसिंग कुल तैनाती जाले. आवरंगाबादेस

दाखल जाले. राजगड माहुलीस निराजी राहूजी वकील त्याचे समागमे हुजुरचे कारकून मजमुचे तर्फेने आनाजी रंगनाथ मलीकर व येसाजी मल्हार वाईकर सुरूणीचे तर्फे जे समागमे उभयता कारकून लिहीणार दिधले, व प्रतापराव गुजर सरनौवत पांच हजार फौज हत्ती दोन देऊन प्रतिष्ठेने औरंगाबादेस पाठविले. सत्तावीस किले पुरंधर व त्रिंबक वगैरे किले देऊन सला जाला. राजेस्वामीस जहागीर बालापूर व श्रीअवडे वगैरे महाल प्रांत वराड जाहागीर दरोबस्त दिधली. सला तीन वर्षे चालिला, मागती विघाड जाला. निराजीपंत व प्रतापराव गुजर हजूर रायगडास आले. सत्तावीस किले पुरंधर व त्रिंबक वगैरे किले मागती घेतले. मोरोपंत पेशवे व केसो त्रिमल यांनी माळाकडून किले घेतले. मोरोपंत पेशवे किले सालेर तेथे होते. बागलाण काविलला करून होते.

कलम ६३

त्या उपरी सिवाजी राजे खुद फौज घेऊन जाऊन सुरतेचा पुरा लुटिला. येकंदर लुटिले. मत्ता बहूत सापडली. दिल्लीस पातशहास पत्र पाठविले. जे, तुमचा मामा शास्ताखान त्यास शास्त केली, तुमची सुरत होती ते बेसुरत केली. पातशाही पुरातन हिंदूची आहे. दक्षण तक्त दौलताबाद निजामशा पातशहाचे. आम्ही वजीर कदीम निजामशाही. तुमचे दक्षिणेस कांहीं नाही. पातशाही दिल्लीची तुमची नव्हे. पुरातन हिंदूची आहे. पत्र लिहून पाठविले त्याचे उत्तर फिरून दिल्लीहून आले नाही.

कलम ६४

त्याउपर दक्षिणेस सिव्या नाईक व बिदनूरकर पालेगार होते. त्यास पत्र लिहीले जे आम्हास नालबंदी व फुर्स देत जाणे. व किले आम्हाकडे पाठविणे. ते राज्य पुरातन जबरदस्त. त्याणी उत्तर पाठविले, जे बल होईल तर नालबंदी घेणे. हे उत्तर येताच राजे स्वामिनी मुहूर्त पाहून रायगडहून मोहिमेस चालिले. जाते समई पालखी सिद्ध करून स्वार जाले. ते समई राजाराम त्याची मातुश्रीस ऋतु प्राप्त जाला. हे खबर माहलातून आली. परंतु न जाता नये. समागमे पालखी स्त्रीची घेतली. किले मालवण, सिद्धेदुर्ग पावेतां पालखी स्त्रीची होती. ऋतु देऊन

खीस माघारे खाना रायगडास केले. तोंच गर्भ राहिला. राजाराम त्याचा जन्म-काल जाला.

कलम ६५

त्याउपरी सिंदेदुर्गी तमाम आरमारें जहाजे आणून मावले जमाव घेऊन जाहजात बसून पेठ हसनुर प्रांत गोकर्ण समुद्र तीर बंदर मोठे बिदनुरकराचे होते, ते मारिले. बहुत मत्ता द्रव्य सांपडले. साहुकार धरून मत्ता घेऊन रायगडास कार्य-सिद्धी करून आले. सिवाप्पा नाईक त्यास धाक निर्माण जाला. वकील पाठवून राजे स्वामीस भेटून तह वर्षास तीन लक्ष होन द्यावे असा तह जाला. उमा पंडीत त्या स्थलीं हेजीव नेहमीं ठेविला. सिवाप्पा नाईकाचा स्नेह त्या दिवसा-पासून जाला.

कलम ६६

त्याउपरी कर्णाटकांत शाहाजी राजे होते त्याचे तैनाती बाजी घोरपडे मुधुलकर सात कोस विजापूर पातशाहाचे चाकर मल्यादर पांच हजार फौजेनिशीं माहाराजे साहेब त्याचे तैनातीस होते. सिवाजी राजे याणी आबदुलखान मारिला. तमाम गड घेतले. राज्य बलकट जाले. कांहीं इलाज नाहीं. बाजी घोरपडे, त्यास येकांतीं कट सांगोन पातशाहानीं खाना घोरपडे यास केले होते. त्याउपरी शाहाजी राजे किले तीरवादी नजीक चंदी त्या स्थली लष्कर सडी फौजेनिशी होते. येकोजी राजे व व कबील चंदावरी होता. घोरपडे याणी मेहमानीस शाहाजी राजे आणून विश्वास बहुत दाखवून कैद केलें.

कुल लष्कर घोडे हत्ती व मत्ता जप्त केली. हें वर्तमान सत्वर विजापुरास पातशाहास लेहून पाठविले. ते समई पातशाहा खुश बहुत जाहले. सत्वर जिलेबदार एकांती बोलाऊन परवाना घोरपडे यास पाठविले, जे, पत्र देखन गार खाणून शाहजाय गारीत घालून चीप गल्यापासी देऊन धोंडी मोठी डोईवर देऊन बुजून जमीनीमध्ये दळणें. हे हकीकत लेहून जिलेबदार खाना केला.

कलम ६७

या उपरी हे वर्तमान रणदुल्लाखान वजीर वीस हजार फौजेचे सरदार थोर होते. त्याचा व शाहाजी राजे याचा भाऊपणा होता. त्यास जाहीर होतांच कागदी सुगडी करून दिवटी हातीं घेऊन पातशाहाचे मजुरीयास गेले. पातशाहास म्हणो लागले, जे आपण मक्केस जातो. कुल वजीर सरजेखान देखील एक जाले. पातशाहा बहुत घाबरे झाले. पातशाहीस दगा पोहोचेल. हे जाणून रणदुल्लाखान यास हाती धरून बसविला. पातशाहाचे आभय घेऊन मुद्दा जाहीर केला, जे सिवाजीचे रागे शाहाजीस कैद करून मारावे, बाप करी बाप पावे. बेटा करी बेटा पावे, कुराणी लिहिलें आहे. हे सक्त रदवदली केली. पातशाहा खुश करून बोलिले, जे शाहाजीस भेटीस हुजूर घेऊन येणे. जामीन तुम्ही होणे. भेटून सवेच जातील. रणदुल्लाखानानें कबूल केले. जामीन जाले. परवाना सोडायचा घोरपडे यास ताकीद लिहिली जे, सोडून याची वस्तभाव घोडे हत्ती देऊन सन्मानें घेऊन हजीर येणें. हा परवाना तयार केला. जिलेबदार आपला खुद इतबारी रणदुल्लाखाना रवाना केला. जिलेब- दारास ताकीद केली, जे, पातशाही जिलेबदार पोचला नाही तो जाऊन शाहाजीस सोडून हुजूर आले म्हणजे तुजला इनाम मणभर सोने देऊ. असा जिलेबदार सिताब रवाना केला.

कलम ६८

त्याउपरी पुढें पातशाही परवाना घोरपडे यास जाताच शाहाजी राजे त्यास अभ्यंग करून भोजन उत्तम करून लष्कराबाहेर गार खाणून गारीत बसविलें. अंतःकाल समई गीतापठण केलें. त्याउपरी हानवटीस चीप लाउन मोठी धोंडी डोईवर ठेवावी, माती घालून बुजवून टाकावें, तों मागाउन जीलीबदार परवाना घेऊन आला. पातशाही द्वाही देऊन शाहाजी राजे त्यास गारीतून काहाडिले. वखें देऊन वस्तभाव घोडे हातीं देऊन सन्मानें घोरपडे घेऊन विजापुरास आले. पुढें सामोरे रणदुल्लाखान घंगरे वजीर जाउन पातशाहाची भेट जाली. पातशाहा खुश जाले. वखें हत्ती घोडे व सदर बकसीस केली. तेच समई पातशाहाची आज्ञा घेऊन रणदुल्लाखान घेऊन बाहीर आले. समस्त वजीरानी मेहमानी केली. पंधरा रोज विजापुरी होते. त्याउपर कर्नाटकांत चंदावर प्रांताकडे गेले. मोहिमेस यावें हा

करार केला. रणदुल्लाखानानें येकांतीं सांगितलें, जे, घोरपडे वगैरे यास पातेजून प्रांत जिजापुरास न येणें, पाचीगाववरून सलाम करणें. महाराज कोल्हापूर व बाळापूर प्रांतीं होते. रणदुल्लाखानाचे गुमट रहीमतपुरी आहेत व झाडें व विहार अद्याप आहेत.

कलम ६९

त्याउपर महाराज राजे श्री सिवाजी राजे यांस सांगून पाठविले जे बाजी घोरपडे यांचे परिपत्य करणें. त्याचे स्थल मुधानें मारणें. आमचे पुत्र असाल तर देखत पत्र कारण करावे. त्यावरून सिवाजी राजे किले पन्हाळा यास येऊन फौज घेऊन मुधाने मारिले. बाजी घोरपडा जीवें मारिला. तीन हजार माणूस घोरपडे याचे नसन कापून काढिले. आकूजी पुत्र बाजी घोरपडे त्याचा आजुळास गेला होता तो वाचला. गर्भ दरोवस्त कापिले. सूड घेऊन किले पन्हाळीयास आले.

कलम ७०

त्या उपरी शाहाजी राजे महाराजे, घोरपडे मारीला हें वर्तमान आई-कतांच खुशाल जाहाले. विजईपुत्र त्याची भेट घ्यावी हा विचार करून फौजे सह-वर्तमान देशास आले. पुण्यासंनिध सिवाजी राजे याणी सेना कुल जमा करून पुढे सामोरे भेटीस गेले. हातीवर महाराज देखतांच घोड्याखाले उतरून मजुरा करीत पुढे भेटीस गेले. महाराज खाले उतरून भेटीचा विचार जाहाला. येक प्रहर आनंदाश्रु पुर लोटला. महाराज पालखीत बसोन चालिले. पुत्रास वसावयाचा पालखीत आग्रह केला. परंतु सिवाजी राजेश्री याणीं ऐकिले नाहीं. पालखी समागमें पाई चालत पांच कोश पुण्यास दाखल जाले. माहालात गेले. जिजाउसी भेटी ते समई जाली. भोजन वस्त्रें परस्परे जाली. आनंद जाहाला. त्या उपर बाहीर सदरेस येऊन बसले. ते समई सिवाजी राजे याणीं खिजमतगार त्या पासोन बळें पादरक्षा घेऊन हुदेकरी त्यामध्ये उभे राहिले. तों रघुनाथ नारायण हणमंते त्याणी देखिले त्याणी महाराज शाहाजी राजे त्यास श्रुत केले. मागे फिरून पाहिले. सिवाजी राजे यास हाती धरून बले संनिध बसविले दोन मास महाराज होते. सिवापुर खेडे वरें पाहून श्री जेजुरी श्री माहादेव यात्रा करून कर्णाटकांत गेले.

कलम ७१

त्याउपर रणमस्तखान चाक्रण नर्जाक कोलापुर प्रांती आला. प्रतापराव गुजर सेनापती फौजेनिसी युद्धास गेले. युद्ध जाहाले. गोळा लागोन प्रतापराव गुजर पडले. त्याउपर रायगडी बहिरराव मोहिते त्यास सेनापती जाले. कान्हो मोरदेव गपचुप यास मजसु सेनापतीची होती, ते दूर करून अनाजी रंगनाथ मळेकर यासी किले पुरंधर तेथील सबनविसी दुसरीयाणे पुरंधर घेतला ते समई सबनविसी सांगितली होती. त्याउपर राजे स्वामी कृपालु होउन रायगडाचा मुकामी सेनापतीची मजसु अनाजी रंगनाथ मळेकर त्यास जाली. बयाजी फर्जंद, कारभारी बाबाजी बाजी परभु जमीनीवीस होते. दसन्याचे मुहुर्ते मजसु सांगितली होती.

कलम ७२

त्याउपर शाहाजी राजे माहाराज व रणदुल्लाखान व सरजाखान वगैरे उमराव प्रांत बिदनूर त्या प्रांतीं मोहीम जाली. मुकाम लष्कर मीजे वेदीकीर तुंगभद्रातीर प्रांत बसवापटण तेथे सिकारीस जाता ससा निवाला. त्याचे पाठी माहाराज घोडीवर होते. भाला धेऊन समस्त सरदारादेखता ससा मारावयास निघाले. तो घोडीचा पाय आडवा पडला. घोडी मुरकंडोन पडली. शाहाजी राजे खाली पडले. घोडीचा पाय सुताडीत पडोन शांत जाले. त्या स्थली गुमट माहाराज त्याची आहे. मीजे वेदीकीर गांव इनाम दिवाबत्तीस पातशाहानी दिधला. माहाराज शाहाजी राजे त्यांचा मृत्यु याप्रकारे जाला.

कलम ७३

त्या उपरी विजापुरची पुरा दौलतपुर मारिले. भोवताला आवर्त बहुत मांडिला. हमेशा फौज भोवताली फिरो लागली. त्याजवरून विजापुरच्या पातशाहानी नाल-बंदी सात लक्ष होन पाठवून देवू केले. रामजी नाईक पुंडे वकीलीस नेहमी विजापुरी ठेविले. सला जाला.

कलम ७४

त्या उपर भागानगरचा मुलुक तोही जेर केला. तानशाहा व मादणा दिवाण त्यांनीं ही वकील मदनाथपंत पाठवून तह केला. नवलक्ष होन वर्षास द्यावे, नाल् बंदी ध्यावी. निराजी राउजी हेजीब नेहमी ठेवले. निराजीपंतास तेथे मृत्यु जाला. त्या उपर प्रल्हाद निराजी वकीलीस हांते.

कलम ७५

त्या उपर येकाजी राजे चंदावरी राज्य करीत असतां रघुनाथ नारायण हण-मंते मुजुमदार माहाराज शाहजी राजे त्याचे समई कुल मुखत्यारी होते. त्या उपर येकाजी राजे खुद कारभार करू लागले. रघुनाथपंतास पुसेनासे जाले. त्याजवरून रघुनाथपंत श्री माहायात्रेस जाऊ असी आज्ञा मागितली. तेच क्षणी आज्ञा दिधली. जे, जनार्दनपंत बंधु स्त्रियासहवर्तमान पाचसे स्वार व हत्ती कुल समुदायनिसी विजापुरास आले. पातशाहाची भेटली. पातशाहानी बहुत आदर केला. वजिरी द्यावी असा विचार जाला. हे वर्तमान सिवाजी राजे पनाली होते त्यास विदित जाहले. त्याणी पत्र रघुनाथपंतास पाठविले, जे, आम्ही आसतां तुरकाची सेवा करणें उचीत नाई. समाधानें पत्र येतांच पातशाहाची आज्ञा घेऊन किले पन्हालीयास आले. राजे सामोरे जाऊन रघुनाथपंतास गडावर आणिले. राजे राये-गडास येऊन मजमु रघुनाथ नारायण यास सांगितली. ते समई निळो सोनदेव मजुमदार शांत जाहाले. त्यानंतर रघुनाथपंतास मजमु जाली.

कलम ७६

त्याउपर रघुनाथ नारायण रुसून येकोजी राजे त्याजपासी आले. याजवद्दल राजे स्वामीस येकांती समजाउन सांगितले, जे चंदावरचे राज्य वापरोटी आहे. निमे राज्यामध्ये वाटा धर्म न्याय तुम्हास आहे. बुद्धिवाद सांगोन कर्णाटकांत जावोन येकोजी राजे त्यास भेटून निमे राज्य जोरावरीनें घेऊन तमाम किले वाटणी ध्यावी. हा तह जाला. याचा निश्चय केला. संभाजी राजे व राजाराम त्यासंनिध मोरोपंत पेशवे व अनाजी दत्तो सुरवनीस व फौज व मावळे ठेऊन बंदोबस्ती करून दक्षिण प्रांती चालिले.

कलम ७७

त्याउपर चालिस हजार पागा मावले चालिस हजार समागमे, व बहिर-
राव मोहिते सेनापती असे स्वार होऊन जाता कनकगिरी पाले तेथे सेनापतीने
सिंगी (घोडी) वाटेस आरब्याचे (नसन) पाटलापासोन. एक्यागावी घेतली.
खरेदी केली होती. चैत्र मासी पाऊस वलीव बहुत पडिला. त्याबद्दल सिंगी
डेच्याच्या सोडबोती (सभोवती) तेथे निवारीयास बांधिली. हे वर्तमान राजे
स्वामीस विदीत झाले. तेच समई बहिरराव मजूमदार त्यास बोलाउन फजीत बहुत
केले. आनाजी रंगनाथ मलेकर मजमुदार त्याजपासोन पातो पो होन पाठविले.
एक शेंपंचवीस सवाशे होन आणून बहिरराव यांचे पदरी होन घालून सिंगीस
डाग पागेचा करून पागेस लाविली. पागा पाहाता राजे श्लोक निरंतर म्हणत.

यस्याश्वास्तस्य राज्यं
यस्याश्वास्तस्य सौख्यं
यस्याश्वास्तस्य मेदिनी
यस्याश्वास्तस्य सामराज्यं

कलम ७८

त्याउपर भागानगरास सिवाजीराजे गेले. पुढे मादणा व उमराव येऊन घेऊन
गेले. दाद माहालावर भेटीस पातशाहचे खासा राजे व रघुनाथ नारायण व
दत्ताजीपंत वाकनवीस व बहिरराव सेनापती व प्रल्हाद निराजी वकील व
अनाजी रंगनाथ. मलेकर मजमुदार निसबत सेनापती व खिजमदगार-
दाद महालाच्या सीडीवर पाय घ्यावा तो आनाजी रंगनाथ मलेकर यानी राजेसा-
हेवास विनंती करून उभे केले. जे भले लोकास दोघे चौघे घेतले पाहिजे. त्यावरून
मानसिंग मोरे व रुपाजी भोसले दोघास हुकूम जाहाला. इतक्यानिशी दाद
माहालावर गेले. तानशाहा पातशाहा माहालातून आले. इकडून राजे गेले.
भेटी जाल्या. रघुनाथ नारायण व प्रल्हाद निराजी यास बसावयाची आज्ञा जाली.
वरकड उभे होते. विज्याचा आग्रह बहुत पातशाहानी केला. परंतु विडा घेतला नाही.
श्रीवाराणसीस जाऊन श्रीची स्थापना करू तेव्हां विडा घेऊं. विज्यापुरचे पातशाहा
व तुम्ही लस्करचा खर्च देणें. दिल्ली पोवेतो जाऊन एक राज्य करू. जे ऐसे

उत्तर पादशाहास दिले. तानशाहा पातशा ह्यानीं वखें उत्तम व हास्ती व घोडे पांच आरबी उत्तम, दाहा पालखी सुवर्णमय व पांच लक्ष होन (दिलें). साहा घटीकावर्ते होते. खालती फौज, लष्कर तमाम व मावले चाळीस हाजार पोषाक समस्तास उत्तम होते. घोडे व हत्ती शृंगारून देउन खालते उतरले. याउपर जाहले.

कलम ७९

त्याउपर भागानगरी मुकाम महिनाभर होता. मादणाचे घरी कुल विप्र समुदाय व राजे सरदार दरोबस्त भोजन स्वइच्छा पाच मेहमान्या सर्वास तीस जाल्या. श्रीकेशव स्वामीची कथा नित्य रोज ऐकत आसत. जाते समई पांच लक्ष होन जवाहीर पंजास हजारचे दिलें. त्याउपर भागानगरीहून स्वार जालें.

कलम ८०

त्याउपर कनोल तुंगभद्रातीर तेथें पाच लक्ष होन घेतले. आनंदराव कनोजकर देशमुख येऊन भेटले. त्याउपर निवृत्ती संगमावरून श्रीसैल्यास गेले. अनंतपुरी वर लष्कर ठेवून तेथून गायमुखापासोन पर्वत वेंधावा व भीमकुंड उत्तरेचा मिळोन तीन कोस साडे तीन गावे कुल पर्वत चढ आहे. दो दिवसी श्रीसैल्यास राजे गेले. त्यास्थळी नऊ दिवस होते. जातांच वैराग्य प्राप्त झाले. विभूती चर्चून सहस्र रुद्राक्ष धारण केले. शास्त्रांतील पुराणातील वचने रघुनाथ नारायण याणीं सांगोन नव दिवसी सावध जाले. नील गंगेस संध्यामठ चिरेबंदी बांधविला. धर्म वहुत केला. ब्रह्मणभोजन यात्रांसांग समस्त लष्करास जाली. लक्ष ब्राह्मणांचा संकल्प करविला. त्याउपर मजल दरमजल चंदीगातास गेले.

कलम ८१

त्याउपर जातांच वेरुळास वेढा घातला. खालीं डोंगर समीप दोन होते. किले बांधले. त्याचे नाव साजिरे व गोजिरे नावें ठेविली. त्याउपरी तोफा ठेऊन किला जेर केला. नरहरी रुद्र नांवबद [?] ठेविले. पांच हजार मावळे व दोन हाजार फौज ठेऊन पलीकडे चंदीस गेले. चंदीस मुकाम चक्रापुरी चक्रवती नदीचे काठी केला. चंदीस किलेदार आंबरखान त्याचे पुत्र आठ जण होते.

त्यास सांगोन पाठविले जे विजापूर भागानगरचा पातशाहाचा आहे. तुम्ही भेटीस येणें. त्यावरून अंबरखान पुत्रास देखील लस्करांत बेवसवसा आला. येतांच राजे साहेबी कैद केला. चंदी घेतली. रायाजी नलगे हवालदार ठेविले. तिमजी केशव सबनवीस ठेविले. इमारतीवर रुद्राजी सालवी ठेविले. विठल पिलदेव आत्रे गराडगर सुभेदार माहालचे याप्रमाणें ठेविले. चंदी घेतली.

कलम ८२

त्या उपर चंदीपलीकडे लस्कर मुकाम मीजे आरदर नजीक त्रिवादी तेथे राहून येकाजी राजे त्यास पत्र पाठविले, जे महाराज साहेब माघले जन्मापासून नाही. भेटीचा हेतु घरून तुम्हाकडे आलो. तुम्ही भेटीस येणें. त्यावरून येकाजी राजे व जगन्नाथपंत दिवाण फौजेसहवर्तमान येऊन श्री सिवाई विधीयुक्त भेटी जाल्या. धर्म बहोत केला. त्यावर भोजने उभयता एक ताटी जाले. नित्य एक ताटी भोजने करून एकांती वाद होऊ लागला. सन्निध रघुनाथ नारायण व दत्ताजी पंत चाकनीवीस व बाल परभू चिटणीस व बहिरराव सेनापती व अन्नाजी रंगनाथ मलेकर मजुमदार वाद समई आसेत. चंदावरचें राज्य बाप रोटी निमे तुम्ही घेणें निमे आम्हास देणें. असे सिवाजी राजे म्हणो लागले. येकाजी राजे त्याणी उत्तर दिधले जे देशी मिलविले त्यातील निमे आम्हास देणें. देसी कांहीं वडिली मिलविलें नाही. असे सिवाजी राजे म्हणत असता भांडण शब्दाचे पंधरा दिवस होते. सरशेवटी निदानी येकाजी राजे म्हणो लागले जे धार दिव्य तुम्ही आम्ही युद्ध करूं. आम्ही फौज जमा करून येतो. तुम्हीही तयार असणें असे बोलोन रुसून चालिले ... सिवाजी राजे पाई समाधान करीत डेच्यावाहेर आले. परंतु ऐकिलें नाही. घोडीवर स्वार होऊन चंदावरास चालिले. त्यास बोलवीत बहिरराव सेनापती व मानाजी मोरे व रुपाजी भोसले व अन्नाजी रंगनाथ मलेकर असे राजे साहेबी समागमे देऊन चंदावर पावेतो दिधले. चंदावर पावेतो गेले. त्याचा बहुमान वस्त्रें देऊन माघारे वटे लाविले.

कलम ८३

त्याउपर सिवाजी राजे यानी रघुनाथपंत व सेनापती कुल फौज ठेऊन देशास राजे स्वार देउन गेलें. मग समागमे दत्ताजीपंत व बालपरभू चिटणीस व मानाजी मोरे व अनंदराव पंचहजरी घेऊन पन्हालीयास दाखल जालें. मागे युद्ध येकाजी

राजे त्याची फौज जगन्नाथपंत दिवाण व भीवजी व रायभानजी राजे तमाम सरदार वीस हजार फौज व बरखंदाज पन्नास हजार असे चालोन आले. पंधरा दिवस युद्ध जाले. बाहीर बुणगे चंदोचे आशरीयाने ठेऊन सडेभोवताले चार फौजा करून युद्ध नित्य पंधरा दिवस होतां, एक दिवस चौहीकडून घोडी घातली. प्यादे दोन हजार मरिले. तेच समई मोड जाला. जगन्नाथपंत व भीवजी राजे रायभानजी राजे तमाम वजीर पाडाव जाले. प्यादे पल्होन गेले. चंदावरची फौज बुडविली. हजार सीपाई, ब्राम्हण व मराठे मिलोन पडिले. रघुनाथपंताकडील पांचशे बारगीर खस्त जाले. मेले. फत्ते जाली. त्याउपर सलुखा जाला. निम्मे राज्य कोवारी (कावेरी) उत्तरतीर कांले तहद, बालापूर व कोल्हापूर व माहाराजगड व जगदेवगड व कर्नाटकगड व तमाम वाटणी घेतली. किले घेतले. कडाभरणी किल्ला वेदाजी भास्कर यांचे पुत्र आठजण सुभाराव व श्रीनिवासराव वगैरे त्या खालेतीन लक्षाचा मुलुक किले वेणीदुर्ग देखिल इनाम राजश्री राजे स्वामीनी दिवला. माहाराज शाहाजीराजे त्यापासून इनाम असे. त्याचे वाटे कोणी गेले नाही वेरुळचा किल्ला तोही फत्ते जाला. त्याप्रांतीं रघुनाथ नारायण चंदीस येऊन देशास बहिरराव सेनापती कुल फौज घेऊन चालिले. कर्नाटक पन्नास लक्ष होनाचा मुलुक राज्य घेतले होते.

कलम ८४

त्याउपर विज्यापूरचे पातशाहानीं फौज बहिरराव सेनापती याजवर वाटेस आडवी फौज प्रथम हुसेनखान मायणा दहा हजार फौजे निसी युद्धास आला. चंदीवरून घेतले म्हणोन आले. युद्ध बहुत जाले. हुसेनखान मायणा पाडाव केला. फौज कुल बुडविली. सवेच त्या मागे लार्घीखान सरदार होता त्यासही बुडविले. दोनहि सरदार पाडाव जाले. रायगडास उभयतास घेऊन गेले

कलम ८५

त्याउपर तेच समई कापले व वाहादरविंडा किल्ला घेतला. बहिरराव त्या समागमें संताजी घोरपडे व बहीरजी घोरपडे याणी तरवार केली. म्हणोन नवसील विशेष तैनाती केली म्हणोन राजे इतराज जाले. ते समई येकोजी खांडेकर त्यापासी धनाजी जाधव होते. ते समई तरवार केली म्हणोन नवाजीने जुमला त्यास सांगितले. त्याची भजमु भानाजी तुकदेव होते.

कलम ८६

त्याउपर रायगडास बहिराव मोहिते सेनापती व अनाजी रंगनाथ मलेकर मुजुमदार याजवर मेहेरवान जाले. बकसीस दिधली होती. फत्ते करून आले ते समई दिली.

कलम ८७

त्याउपर वेदमूर्ती गंगाभट वाराणसीकर येउन रायगडी मुंजी बंधन पद्मभिषेक सिंहासनारुढ जाले. पती जाले. शके १५९६ आनंदनाम संवत्सरे. चैत्र शु॥. १ ते दिवसी छत्रपती जाले.

कलम ८८

त्याउपर फौज कुल घेउन कसबे जानहापुर मारिले. फकीर वली होता. त्यास कष्टी केले. द्रव्य घेतले. ते समई रणमस्तखान धावून आला. युद्ध जाले. सिंदोजी निंबालकर पंचहजारी त्यास गोला लागोन पडताच राजे रातोरात किलेपठियास फौजेसहवर्तमान आले. गडाचे नाम किले विश्रामगड नाम ठेविले. मानाजी मोरे व संताजी घोरपडे याजवर इतराज जाले. युद्ध समई उतावली केली म्हणून मजुरीयासी येउ दिले नाहीत.

कलम ८९

त्याजउपर किले रायगडास राजे गेले. दसरा होतांच कुल फौजा सरदार मुलुकगिरीस रवाना केल्या. ते उपर राजे स्वामीस व्यथा नवज्वर जाला. शके १६०२ रौद्रनाम संवत्सरे चैत्री पौर्णीमा दोन प्रहरा राजे स्वामी कैलासवासी जाले. अंतकालीं बहूत धर्म केला. सहस्र रुद्राक्ष परिधान, भार्गीरथी उदके स्नान, विभूतीचे चर्चन केले. सावधपणे सिवस्मरणे करून देह ठेविला. हरदास कीर्तन. अंतकाल समई मोरोपंत पेशवे व आनाजी दत्तो सुरनीवीस व बाल परभू चिटणवीस होते. तहपत्रे देऊन सावधपणे देह ठेविला.

कलम ९०

त्या उपर समीप राजाराम होते. संभाजी राजे किले पन्हाला होते. मोरोपंत पेशवे व अनाजी दत्तो सुरनवीस याउपर इतराज जाले. किले पन्हाला कुल सरदार जाऊन भेटले. त्यापुढे वर्तमान सर्वास विदीत प्रसिद्ध आहे.

कलम ९१

सदरहू आख्यान संकलित नव्वद प्रकरण पुण्यश्लोक राजा त्याची कथा वर्तली ती लिहीली आसे.

कलम ९२

हस्ताक्षर खंडो आनाजी मळेकर यांचे. वडिली संग्रह केला होता. रायगड दप्तरां संग्रह वंशावली होती. त्याची तालीक वडिलापासी होती. संकलीत लेहून ठेविली होती.

(परिशिष्ट)

राजेश्री सिवाजी राजे त्याचा जन्मकाल शके १५४९ क्षयनाम संवत्सरे वैशाख शु॥ २ गुरुवार. आयुष्य वर्षे ५३. शके १६०२ रौद्रनाम संवत्सरे चैत्र पौर्णिमेस शांत झाले. मुकाम रायगड, बालत्व १७ वर्षे. राज्य केले ३६ वर्षे. एकूण ५३.

राज्य आरंभापासोन ता॥ सुमारे वर्षे झाली.

खासे शिवाजी राजे थोरले ३६

संभाजी राजे ७

राजेश्री राजाराम १३

मातोश्री ताराबाई व राजेश्री शिवाजी राजे ८

रो॥ राजा शाहू ता॥ शके १६६१

सिद्धार्थी नाम संवत्सरे ३२

९६

धाकृष्टपण बालत्व थोरले शिवाजी राजे

कारकीर्द दादोजी कोंडदेव. १७

११३

यादी किले दौलताबादेस रामदेवराव हेमाडपंत राज्यकारभार करीत होते. त्यास वर्षे शके १२५५ मन्मथ नाम संवत्सरे मु॥ वर्षे शके १६६१ सिद्धार्थी नाम संवत्सरे. वर्षे झाली ४०६.

यादी किले चंदो घेतली. राजेश्री यंकोजी राजे त्याची भेट झाली. किले वेरोळ कोर घेतला. त्या स्थळीं शके १५९५ प्रमादी नाम संवत्सरें चैत्र बहुल त्रयोदशी भौमवार, ते दिवशी अंगास राजे स्वांमी यांचे आली. पांच घटिका अंगांत होती. वाक्य भविष्य सांगितलें. श्रीचें वाक्य तपसील संक्षेप.

- १ देशीचे राज्य ताम्र घेतील. रायगड जाईल. राजे संभाजी राजे सांपडतील, राज्य जाईल.
- २ राजेश्री राजाराम राज्य करील. चंदोचे राज्याकडून मागती राज्य देशीचे प्राप्त होईल.
- ३ पुढें राजा सिव मागती अवतार राज्य दिल्ली पावेतो घेतील. एक राज्य होईल.
- ४ पुढें २७ पिढ्या भोसले यांचे राज्य असे.
- ५ पूर्वी पूर्वजन्मी सिवाजी राजे याणीं सत्तावीस कावडी भागीर्थी उदक श्री रामेश्वरास नेऊन घातले. २७ जन्मे श्री भवानीस श्रीकमळें वाहिली.
- ६ याजबद्दल २७ पिढ्या राज्य भोसले यांचे असे. त्या उपर २७ वा राजा गर्भाध होईल. तो राज्य बुडवील.

सदरहू भविष्य राजीयाचे श्री भवानी वाक्य कथन केले. प्रश्न रघुनाथ नारायण हनुमंते त्याणी केला. दत्ताजीपंत वाकनवीस व चाल परभू चिटनवीस त्याणी वाक्य लेहून ठेविले होते. फर्द सुमारे २४ होते. रायगडी कागद लिहिले होते. त्याची संक्षेप यादी आनाजी रंगनाथ मलेकर यापासी होती. त्याची तालीक लिहिली असे.

यादी सेनापती व मुजुमदार झाले ई॥ राज्य त॥ राज्य हाली शाहूराजा सु॥र तपसील शके १६६१ सिद्धार्थीनाम संवत्सरे.

सेनापति अ॥ सु॥ व॥

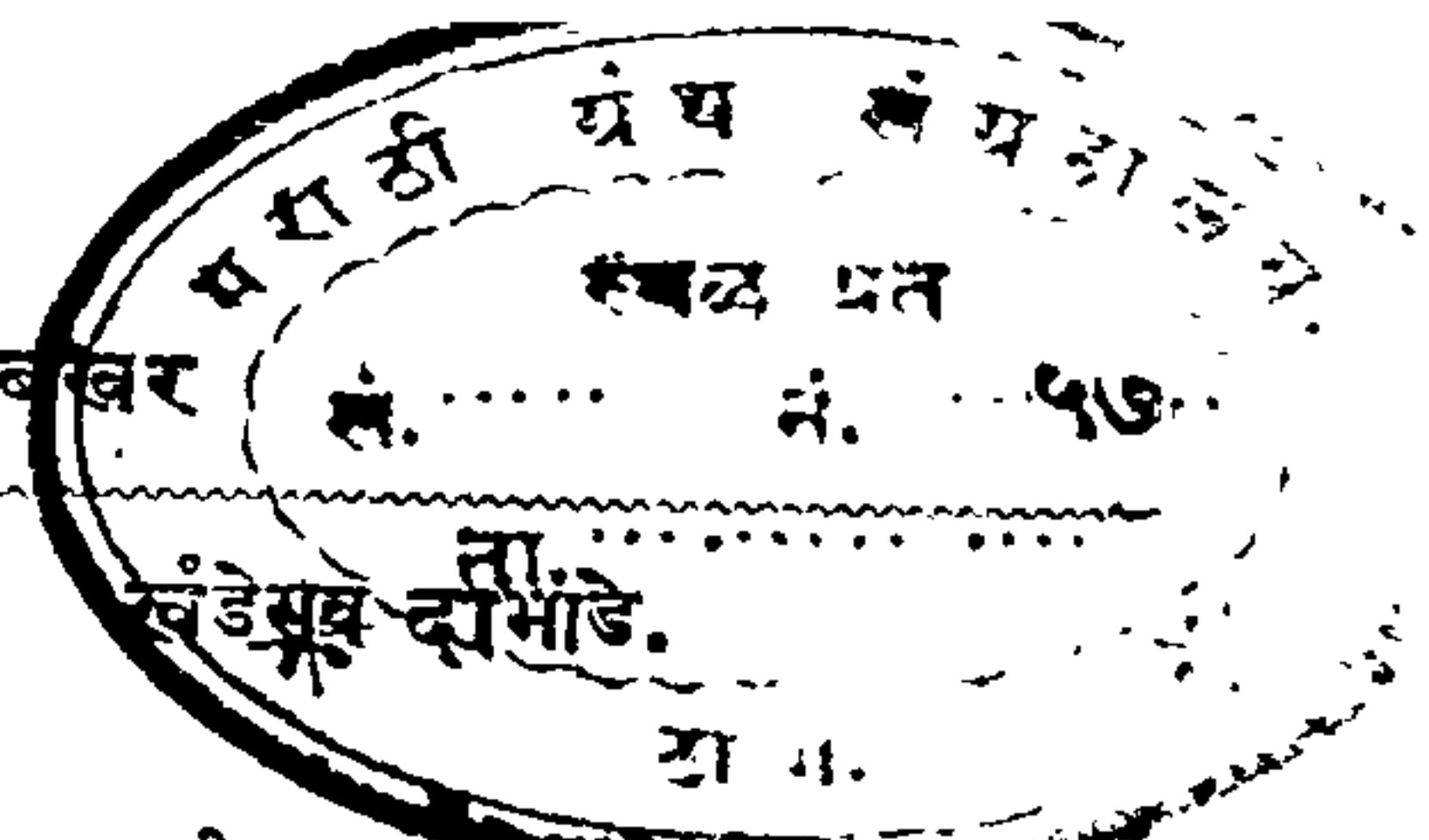
मजमूदार निमे सेनापती अ॥

- १ ... दाबतोंडे. सरनीबत हुकूम मानीनासे झाले. मुन्हारज गडेनजीक सीवापट्टण तेथें चौरंग करून मारिले.

१ प्रथम वेजु मुकुंद दाबतोंडे व पालकर.

- १ नेताजी पालकर. मोगलईत गेले.
स्थान भ्रष्ट झाले व जातिभ्रष्ट झाले.
- १ प्रतापराव गुजर. रणमस्तखानाचे लढाईत पडला.
- १ बहिराव मोहिते चाईस गोळा लागून पडले. कारकीर्द संभाजी राजे.
- १ माहादाजी नाईक पानसंबल कारकीर्द राजाराम मु॥ चंदी कर्नाटक प्रांत.
- १ संभाजी घोरपडे कारकीर्द राजाराम स्वामी द्रोह केला. राधाई मानीने नि॥...मारिले.
- १ जोसिंग जाधवराव त॥ राजा शाहू वडगांव जि॥ पन्हाळा. गंडमाळा व्यथेने मेले.
- १ चंद्रसेन जाधवराव, पुत्र जाधवराव त्याचे मार्गे लढाईत गेले. स्थानभ्रष्ट झाले.
- १ संताजी जाधवराव त्याचे पुत्र धनाजी जाधवराव.
- १ मानसिंग मोरे.
- १ खंडेराव दाभाडे.
- १ त्रिंबकराव दाभाडे तांब्राचे...राजेश्री
- १ कान्हो मोरदेव गुपचुप पालकर व गुजर.
- १ अनाजी रंगनाथ मलेकर, बहिराव मोहिते. कारकीर्द शिवाजी राजे.
- १ गोविंद गंभीरराव व बहिराव मोहिते त॥ संभाजी राजे.
- १ महादाजी तुकदेव, बहिराव मोहिते. कारकीर्द संभाजी राजे. गरबड झाली. ते समई.
- १ अनाजी रंगनाथ मलेकर कारकीर्द राजाराम मु॥ चंदी, माहादाजी नाईक यास बलमागती मजमु झाली. निलो बलाल परभू चिटन-वीस जमीन नि॥.
- १ कान्हो मोरदेव गुपचूप मागती मु॥ चंदी नि॥ संताजी घोरपडे.
- १ गोपाल अनंत ठकार कारकीर्द राजाराम धनाजी जाधवराव सेनापती.
- १ भवानी त्रिंबक नि॥ जाधवराव कारकीर्द राजाराम ताराबाई.
- १ कल्याण सिवदेव नि॥ संताजी जाधवराव. शामराव आबाजी नि॥ मानसिंग मोरे.
- १ भास्कर बलाल सेणवे नि॥

शिवाजीची वखर

बाजीराव बळाळ मुख्य प्रधान त्याणी

युद्धी मारिले. प्र॥ गुजराथ.

१ यशवंतराव दाभाडे हल्लीं आहेत.

१ हल्ली धनबास निजामाच्या यशवंत-
दाभाडे.

१३

१३

सदरहू सेनापती व मुजमुदार झाले. जमीनोविसी जी पुरातन बाबाजी बाजी परभू त्याची देशकुलकर्णी हिरडस मावल त्याचे पुत्र हल्लीं खंडो बाबाजी परभू जमिनीसी करतात. हल्ली आसेत.

शिवशकावली

१६०९—१६६८

- १६०९ राजाराम चंदीस गेले. सेनापती महादजी नि॥ पानसंबळ
[शिव शके १४. सन १०९७]
- १६११ चंदीस वेढा बसला. [शि. श. १६ स. १०९९]
- १६२१ पातशाहानी सातारा घेतला. राजाराम सिंहगडी मृत्यु पावले.
[शि. श. २६ स. ११०९]
- १६२८ औरंगशाहा नगरी मृत्यु पावले [शि. श. ३३ स. १११६]
- १६२९ आजमदशाहा युद्धी मृत्यु पावला [शि. श. ३४ स १११७]
- १६३० बाहादुरशाहा येऊन कामाण्णास भागानगरी मारिले. राजा शाहू
दक्षिणेस येऊन राज्यारूढ झाले. (सर्वजित् सं). [शि. श.
३५ स. १११८]
- १६३६ हैबतराव निंबाळकर सरलस्कर वायपट (?) प्रांतीच मृत्यु झाला.
[शि. श. ४१ स. ११२४]
- १६३९ सिंहस्थसालीं बाळाजीपंत दिल्लीहून आले. तांब्रासी सख्य केले.
[शि. श. ४४ स. ११२७]
- १६४९ संभाजीराजे निजाम. नजीक पैठणी बाजीरावाची फत्ते झाली
[शि. श. ५४ स. ११३७]
- १६५६ सिंहासनारूढ रायगडी थोरले राजे जाले. चैत्र शु॥ १ आनंदसं

- १६६० स्वारी राजेश्री बाजीराव मुख्य प्रधान दुर्योधन तांभ्र पराभव प्रांत
माळवे भुपालगड [शि श. ६५ स. ११४८]
- १६६५ विजापुरांत शाई तांब्रांनीं घेतली.
- १६६८ संभाजी राजे तुळापुऱी मृत्यु पावले. साठ वर्षे झाली.

धर्मराजाचे घराण्याचे पुरुष आठ झाले. निमे चक्र राजाचे कारकीर्दीत हस्त-
नापुरीच वस्ती होती. पुढे नववा पुरुष राजा चित्ररथ याचे कारकिर्दीस हास्तना-
पुरी श्रीगंगा येऊन बुडविले. सबब इंद्रप्रस्थ ऊर्फ दिल्लीस येऊन राज्य करू
लागले. पुढील युधिष्ठिराचे घराण्याचे आठ पुरुष झाले. मु॥ वर्षे ५८२ मास ९
दिवस १४. याजपुढे इंद्रप्रस्थी राज्य करू लागले चित्ररथापासोन.

शकावली

शिवजन्मापासून इंग्रजांनीं पुण्यावर झेंडा रोवी पर्यंत

शके १५४८--१७३९

- १५४८ क्षय. सं किले सिवनेरी येथे शिवाजी राजे यांचा जन्म झाला.
- १५९६ आनंद. शिवाजी राजे यास राज्याभिषेक झाला.
- १६२९ सर्वजित दिल्लीहून शाहू माहाराज राज्यावर पौष मासी आले.
संकराजी नारायण सचीव कैलासवासी झाले. पुढे
मुतालिक पंताजी सिवदेव (साल ३४)
- १६३० सर्वधारी मोरो शंकर सचीव १६ महिन्यांचे वय होते.
- १६३३ खर दाखला इनामगांवचा राजपत्र पंताजी सिवदेव राजा-
आज्ञा यांचे नावे. कारकीर्द मोरोपंत पिंगळे प्रधान
रुजु बहिरो मोरेश्वर. राज्यास साल ३८.
- १६३५ विजय दाखला राजपत्र मोरोपंत पेशवे रुजु बहिरोपंत ता॥
राज्यास साल ४०.
- १६३९ हेमलंबी दाखला इनामगांवचा राजपत्र पंताजी सिवदेव यांचे
नावे. कारकीर्द वालाजी विश्वनाथ प्रधान.
- १६५१ सौम्य कार्तिक व॥ १२ पंताजी सिवदेव राजाआज्ञा व
खासगी कैलासवासी झाले ता॥ साल राज्यास ५६.
- १६७१ शुक्र मार्गशीर्ष शु॥ १३ बारसी पालगावीहून भोमवारी
राजाराम कृष्णातीरी माहुली संगमी आले. तेथे श्रीमंत

दाळजी दाजीराव पत प्रधान पुढे पौष शु॥ ८
सप्तमीस आले. दशमीस राज्यासनी बैसले. नक्षत्र २१
घटी ५१ योग १२ घटी ४१.

क्षिति नगनृपशाके (१६७१) मार्ग कृष्ण तृतीया
भृगुगुरुयुतेन्दि प्रादले शुक्ल वर्षे ।

निखिलभुवननाथो भार्यया शाहुवर्मा

दिणमणि दिवचास्तं देवलोकं जगाम ॥

शाके भूऋषिशास्त्रभूपरिमिते (१६७१) शुक्लद्वये विश्वभे
मार्गे शुक्लतृतीया भृगुयुते योगे ध्रुवाख्ये शुभे ।

श्रीमत्संपरुषिस्थले नृपवरः श्रीशाहु संज्ञो नृपः

पंचत्वं समवाप दक्षिणदिशःपालः प्रतापी महान् ॥

१६८१ प्रमादी

श्रीभाऊसाहेब व विश्वासराव इंदुस्थानचे स्वारीस
गेले. गंगातीरास जाता नबाब निजामअल्ली याणी युद्ध
होऊन सा लक्षाची जाहागीर व नगरचा-किल्ला दौलता
बादचे किल्ले घेऊन पुढे स्वार होऊन गेले.

१६८५ सुभानु

राज्य शक सालमजकुरी वैशाखमासी नबाब
निजाम अल्ली प्रां पुण्यास येऊन शहरची तसलस केली.
प्रांतात दंगा झाला. सिंहगड लोहगडची पेठ लुटली
गेली. कारकीर्द श्रीमंत माधवराव बल्लाल प्रधान.
नबाबाचे राज्यांत जाऊन दंगा करून शक मजकुरी
जात. आषाढमासी स्वारी राक्षसभुवनावर गंगातीरास
येऊन नबाब निजाम अल्लीची लढाई मातबर होऊन
नबाबाची बहुत खराबी होऊन सरदार त्याचे फार
लढाईत पडून मोड करून नबाब भागानगरास गेले.
श्रीमंत स्वारी पुण्यास आली.

१६९४ नंदन

श्रीमंत माधवराव बल्लाल प्रधान गणपती शेऊरचे
मुकामी कैलासवासी जाले. नंतरशके १६९५ विजय.
श्रीमंत नारायणराव बल्लाल प्रधान भाद्रपद शु.॥ १४
कैलासवासी जाले. नंतर श्रीमंत रघुनाथ बाजीराव.

- १६९६ विजय वैशाख शु॥ ७ इंदुवासर पुनर्वसु नक्षत्र किले
पुरंदर येथे जन्म श्रीमंत माधवराव नारायण प्रधान.
- १७१४ परिधावी एक वर्ष धारण ८८१ जाली. प्रांत वोस. प्रजा
गेली. मेली.
- १७१६ आनंद हरीपंत तात्या फडके कैलासवासी झाले. व
शक मजकुरी मार्गशीर्षमासी डेरे दाखल सर्वाई
माधवराव होऊन स्वारी मोगलावर खडे याजवर लढाई
झाली. नवाब सिकस्त करून स्वारी श्रीमंताची वैशाख
मासी शके १७१७ त पुण्यास आली.
- १७१७ राक्षस आश्विन शु॥ १५ श्रीमंत माधवराव कैलासवासी
झाले. नंतर शकमजकुरी माघ शुक्लपक्षी श्रीमंत
बाजीराव साहेब.
- १७२१ सिद्धार्थी फाल्गुन व॥३ नाना फडणवीस कैलासवासी झाले.
- १७२४ दुंदुभि आश्विन व॥ १४ होलकराची लढाई. पुणे घेतले.
पुण्याची तसनस बहुत केली.
- १७२६ रक्ताक्षी प्रांत पुणे येथे पर्जन्यकाळी चार मास शेर
धारण होऊन प्रांत उध्वस्त जाला. कोकणांत ६ शेर
धारण जाली होती. मोठा प्रळय होऊन प्रजा गेली.
मेली. गंगातीर वगैरे वोस पडले.
- १७३७ धाता आषाढ गंगाधरशास्त्री पंढरपुरी इंग्रजाकडून मारले गेले.
- १७३९ ईश्वर आश्विन व॥ ११ इंग्रजाची लढाई झाली. दुसरी
लढाई कार्तिक शु॥ ८ रविवार सायंकाळी शक मजकुरी.
लढाई प्रारंभ तेच दिवसी मध्यरात्रीस श्रीमंत बाबा-
साहेब पळोन माऊलीकडे गेले. दुसरे दिवशी प्रातःकाल
होतांच पावेतो बापु गोखले वगैरे पळोन गेले. तेच
दिवशी शु॥ ९...इंग्रजांनी झेंडा पुण्यात.....

९२ कलमी बखरींतील नांवाची सूचि

(आकडे कलमाचे आहेत.)

हिंदु नांवें.

अनाजी दत्तो ४१, ५१, ७६, ८९, ९०	चंदाराव मोरे २९
अनार्जी रंगनाथ मलेकर ३२, ६२, ७१, ७७, ७८, ८२, ८६	जगन्नाथपंत ८२, ८३
आऊजी गोविंद हणमंते ९	जगपाल निवाळकर ६, ७
आकूजी घोरपडे ६९	जनार्दनपंत ७५
आण्णा गोमाजी पानसंबल ९	जीवमाहाला ३३, ३४
आनंदराव ५५	जैसिंग (पहा. मिरजा राजा)
आनंदराव कनोलकर ८०	तिमाजी केशव ८१
आनंदराव पंचहजारी ८३	तुकोजी २२
उदाराम देशमुख २६	तेलंगराव ५५
उमाजी (राजे) २१	त्रिंबकपंत डवीर ५१, ५३, ५४, ५७
उमाजीपंत ५९	त्रिंबक सोनदेव ४१
उमा पंडित ६५	दत्ताजी गोपीनाथ ३१, ३२, ३४, ३५, ४१
कान्हो मोरदेव गुपचुप ३६, ७१	दत्ताजी वाकनीस ७८, ८२, ८३
कृष्णराव मोरे २९, ३०	दत्ताजी हेजीब ३३
कृष्णाजी भास्कर ३१, ३३, ३४,	दादो धोंडदेव (कोंडदेव) २०, २१, २४, २७, २९
केसो त्रिमल ६२	धनाजी जाधव ८५
केशव स्वामी ७९	नानाजी विश्वासराव ५६
खेलाजी २	नारो त्रिंबक पिंगळे २९
खंडो अनाजी ९२	निलो सोनदेव ४१, ५१, ७५
खंडोजी खोपडा ३२, ३५	
गंगाभट वाराणसीकर ८७	

निराजी राहूजी ५१, ५२, ५३, ५४, ५५
६२, ७४

निळोजी नीलकंठ २७, २८

नेताजी पालकर ३६, ३८, ४३

पिलाजी नीलकंठ २८

पंताजी गोपीनाथ ३३

प्रतापराव गुजर ४१, ४९, ५१, ५३,
५७, ६२, ७१

प्रल्हाद निराजी ७४, ७८

फिरंगोजी नरसाला ४३, ५९

बयाजी फर्जद ७१

बहिरजी घोरपडे ८५

बहिरराव मोहिते ७१, ७७, ७८,
८२, ८३, ८४, ८६

बाजी घोरपडे ६६, ६७, ६८, ६९,
७०

बाजी परभू ३९

बाजीराव मोरे २९, ३०

बाबाजी बाजी ४०, ७१

बाबाजीराम होनप ४३

बालपरभू चिटनवीस ८२, ८३, ८९

विदनूरकर ६४, ६५,

भानाजी तुकदेव ८५

भावसिंग ६२

भीवजी ८३

मदनाथपंत ७४

मंवाजी २

मादणा ६०, ७४, ७९

मानसिंग मोरे ७८, ८२, ८३, ८८

मालोजी. १, ३, ४, ५, ८, ९, १०

मिरजा राजा (जैसिंग) ४३, ४८,
४९, ५०, ५१, ५८, ६२

मुरार जगदेव १४ १६, १८, १९
२०, २१

मोरो तानदेव २०, २१

मोरोपंत पिंगळे ४०, ५१, ६२, ७६,
८९, ९०

मोहोकम सिंग ४१, ४३

येकोजी २२, ६६, ७५, ८६, ८२, ८३

येकोजी खांडेकर ८५

येसाजी मल्हार ६२

रंगनाथ भट २०

रघुनाथ नारायण ७०, ७५, ७६, ७८
८०, ८२, ८३

रघुनाथपंत कोरडे ५१, ५४, ५७, ८३

रघुनाथ बल्लाळ २४, २९

राघो बल्लाळ अत्रे २४

राजकर्ण ६२

राजाराम ५१, ६४, ७६, ९०

रामजी नाइक पुंडे ७३

रामसिंग ५२, ५३

रायभानजी ८३

रायराव २०

रायाजी नलगे ८१

रुद्राजी सालवी ८१
 रुपाजी भोंसले ७८, ८२
 लखुजी जाधव १-४, ६-९, १२-१६
 लाडतोजी गुजर ३८
 विजय राघव २२
 विठोजी भोंसले १-६, ८, ९
 विठ्ठल पीलदेव ८१
 विठ्ठल भालेराव ५९
 वेदाजी भास्कर ८३
 शरफाजी २, २२
 शामराव नीलकंठ २४, २५, ४०
 शाहाजी २, ३, ४, ७, ८, ११, १३-१६,
 १८-२२, २४, २७, ३१,
 ३६-६८, ७०, ७२, ७५, ८३
 शिवाजी १५, २०, २१, २४, २५, २७
 २८, ३१, ३२, ३४, ३६-३९
 ४१, ४३, ४६, ४८-५०, ५२

५३, ५५, ५८, ६३, ६६, ६७,
 ६९, ७५, ७८, ८२, ८३, ८९
 शेषाप्पा नाईक ६
 श्रीनिवासराव ८३
 संकराजी नीलकंठ २८
 संताजी घोरपडे ८५, ८८
 संभाजी ११, १४, २१, ५०, ५२, ५६,
 ५९-६१, ७६, ९०
 संभाजी काउजी ३३, ३४, ४३
 साबाजी अनंत ११, १७, २३
 सिंदोजी निंबालकर ८८
 सिव्या नाईक ६४, ६५
 सुभाराव ८३
 सोन माहाला ३३
 हणमंतराव मोरे २९
 हिरोजी फर्जंद ३३, ५१, ५३, ५४, ५७

मुसलमानी नांवें

आबदुलाखान ३१, ३२, ३५, ३७, ६६
 औरंगजेब (औरंगशा) २३, २५, २६,
 ४१, ४३
 तानशाहा ७४, ७८
 दाराशाहा २६
 दिलेरखान ५०, ५८-६१
 निजामशाहा १, ७, २०, ६३
 फाजीलखान ३३, ३७, ३९

बरारब हपसी २०
 बहिर निजामशाहा ११
 मलिकंबर हपसी १७, १८, २१, २३
 मीर जुमला १२, १६, १७, २३
 मुरादबकस २६
 रणदुल्लाखान १८, १९, ६७, ६८, ७२
 रणमस्तखान ७१, ८८
 रहीमखान ५२

(६४)

रोहिलाखान ५४

लाधीखान ८४

शास्तखान ४३, ४४, ४६, ४८ *

शाहा आलम ६२

शाहा जादा २३, २५, ३२

शाहा सुजा २६

सरज्या खान १८, १९, २१, २३, ३९.
६७, ७२

सिकंदर १६, २१

हिलाल हपसी २४

हुसेनखान मायणा ८४

स्त्रियांची नावे

जिजावा २-४, ७-९, ११, १४, १५,
२०, २१, २८, ३१, ३२, ३५,
५१, ५५, ५६, ७०

तुकाई (तुकाबाई) २१, २२

दीपाबाई २२

फुलाई आव्वा २०

मकुबाई जितीकर २१

रायबागीण २६

नद्या, ओढे, किले, गड, घाट, देश, प्रांत व गावें

यांची सूचि

(आंकडे कलमाचे आहेत)

नद्या व ओढे

आंबिलावल (४६). इंद्रायणी (१९). कावेरी (८३). कोयना (३२).
गंगा (७,५५). चक्रवती (८१). तुंगभद्रा (७२,८०). नर्मदा (१२,१६,
१७). नीलगंगा (८०). भीमा (१८,१९,५५,५८).

किले, गड व घाट.

कडाआरणि (८३). कर्णाटक गड (८३). कापले किला (८४) कुलगड (३६)
कोंडाणा (४९). गोजिरे कि. (८१). चंदन वंदन (३६). चाकण (१९,
२०,२९,४३,७१). जगदेव गड (८३). तोरणा (२९) देवगड (५५)
नरहरीरुद्र (८१). निंबे देव्हारे (७). निशानी घाट (२९). पन्हाला
(३६,३७,५९,६०,६९,७५,८३,९०). पद्मावती (२९). पारगड (३६).
पावनगड (३८) पुरंदर (२७,२९,४०,५०.६२,७१). प्रतापगड (२९,
३१,३२), प्रचंडगड (२९). बहादूरबिंडा (८४). भिवगड (३६). भुले-
श्वरगड (२०). भूपालगड (४३,५९). महाराजगड (२२,८३). माहुली
(१३,१४,१७,६२). रडतोंडी घाट (२९, ३२,३५). राजगड (२९,४०,
४२,४६,४९,६०). रायगड (२९,४७,४९,५१,५६,६२,६४,७१,७५,८४,
८६,८७,८९). विजयदुर्ग (४२). विशालगड (३६,३९). विश्रामगड
(८८). शिवनेरी (१५,२०). साजिरे (८१). सालेर (६२). सिंधु-
दुर्ग (४२,६४,६५). सिंहगड (२९,४९,५०). सुवर्णदुर्ग (४२).
सवेळा (२९).

श्री १०९
५३३८ (६६)

देश प्रांत व गांवें

आरदर (८२) आलापुर (२३) आवढेप्रांत (६२) आशेर (१७)
इंदापूर (२०) इंदूर (५५) उत्तरमानस (५५) औरंगाबाद (२३, ५१, ६२)
कडवली (५५) कनकगिरी (७७) कनोल (८०) कर्णाटक प्रांत (१६, २२,
३१, ६६, ६८, ७०, ७६, ८३) कलगिरी (२१) कल्याण (१३, ४२) काशी
(३२, ५६) कुलाबा प्रांत (४२) कोरेगाव (१८) कोल्हापुर (२२, ६८,
७१, ८३) खानदेश (२३) खेडवरें (२१) गया (३२, ५५) गुडगी
(२३) गोकर्ण (६५) गोणीमठ (४१) गोवें (४२) घारापूर (५९)
धणेश्वर (१०) चक्रापुर (८१) चांपे प्रांत (५५) चंदी (६६, ८१-८४)
चंदीपात (८०) चंदावर (२२, २४, ६६, ६८, ७५, ७६, ८२) जान्हापुर
(८८) जावळी (२९) जुन्नर (२०) जेजुरी (७०) जौवर (२९) तळ-
कोंकण (४२) तळेगांव (१८) तुळजापुर (३१, ३५) तुळापूर (१९)
त्रिवंक (६२) त्रिवादी (६६, ८२) दिल्ली (१२, १४, १७, २३, २५, २६, ४१,
४८, ५०, ५१, ५४, ५५, ५७, ६३) दौलताबाद (१, ७, ८, ९, १२, १७, १८, २३,
६३, ७३) नगर (२, ४१) नाइकवाडी (२७, २८) नारणगांव (१९)
नारायण पेठ (५०) निवृत्ती (८०) पाचोगांव (६८) पारगांव (३२)
पुणे (१९, २०, २४, २९, ३०, ४७, ७०) पेडगांव (५०, ५८) प्रयाग (५५)
फलटण (७) बन्हाणपुर (१७, २३) बसवा पट्टण (७२) बागलाण (६२)
बालापुर (२२, ६२, ६८, ८३) वांदे जोड (४२) बिदनूर (७२) बेरामावल
(२९) भागानगर [५९, ६०, ७४, ७८, ७९, ८१] भिवंडी (१३, ४२) भीमकुंड
(८०) मक्का (६७) मदुरा (२२) मलकर (२०, ४३) महादेव (१८, ७०)
महाबलेश्वर (२९) मालवण (६४) माहोर (२६) रहिमतपूर (६८)
राजापूर (४२) वन्हाड (२३) चाई (२०, २९, १३, ३२, ३५) वाराणसी (५५, ७८)
विजापूर (१४, १६, १८, २०-२४, २९, ३१, ३७, ३९, ५९, ६६, ६८, ७३, ७४, ७८,
८१, ८४) वेरुळ (१, ४, ९, ८१, ८३) शिरवल (२०) श्रीगोंदे (६, ७)
श्रीशैल्य (८०) सांडसखुर्द (१९) सातारा (३६) सासवड (३१)
सिंदखेड (१, ९, १६) सिवापूर (२१, ७०) सुरत (६३) हसनूर प्रांत
(६५) हिवरें (३१, ३५)

REF -

REFBK-0005339

WORKS BY

V. M. Kotasthane, B.A., B.Sc. L C.E., M I., struct. E (Lond)

(१) Reinforced Cement Concrete

Construction Rs. 7-14-0 net

A very useful and practical book on the subject

(२) Quantity Surveying (Estimating) Rs. 5 net

Extremely useful for Engineers & Contractors

By M. M. Kotasthane, B. A., L L. B.

(१) On Bail in Criminal Matters Rs. 2-0 net.

Very useful to Bench Bar Police and Public.

(२) Motor Vehicle Law of India

(with Bombay Rules). Rs. 3-12-0 net.

A book for the Bench, Bar, Police and Public,

(३) मोटरवाहन कायदा व कानुंनचे गाईड (मराठी प्रत)

किं. २॥ रु ट. ह. नि.

प्रत्येक मोटर मालक, ड्रायव्हर व पोलोसांनी अवश्य जवळ बाळगावें.

(४) मोटर वाहन कायदा अने कानूननु गाईड १९३५

[गुजराती प्रत] किं. २-१२.

दरेक मोटर मालकी, ड्रायवरे, पोलीसे पासो राखवुं.

(५) शिवाजीची बखर

किं. १ रु. ट. ह. नि.

१२ कलमी संपूर्ण बखर

(६) जनसेवा भाग १ ला

किं. ०-१२-०

यांत कलह-मीमांसा. मानससरोवर, अंबोडा दीप, शेतकऱ्याची झोपडी वगैरे विविध विषयावर सुंदर लेख आहेत.

(७) मद्रास, रामेश्वर, धनुष्कोटी

किं. ०-४-०

बरील प्रवासाचें सुंदर उपयुक्त वर्णन.

बरील सर्व पुस्तकें ६५-६७ कालवादेवी, मुंबई येथे एम्. एम्. कोटस्थाने, अँडव्हॉकेट हायकोर्ट किंवा सर्व प्रसिद्ध बुकसेलरंकडे विकत मिळतील.